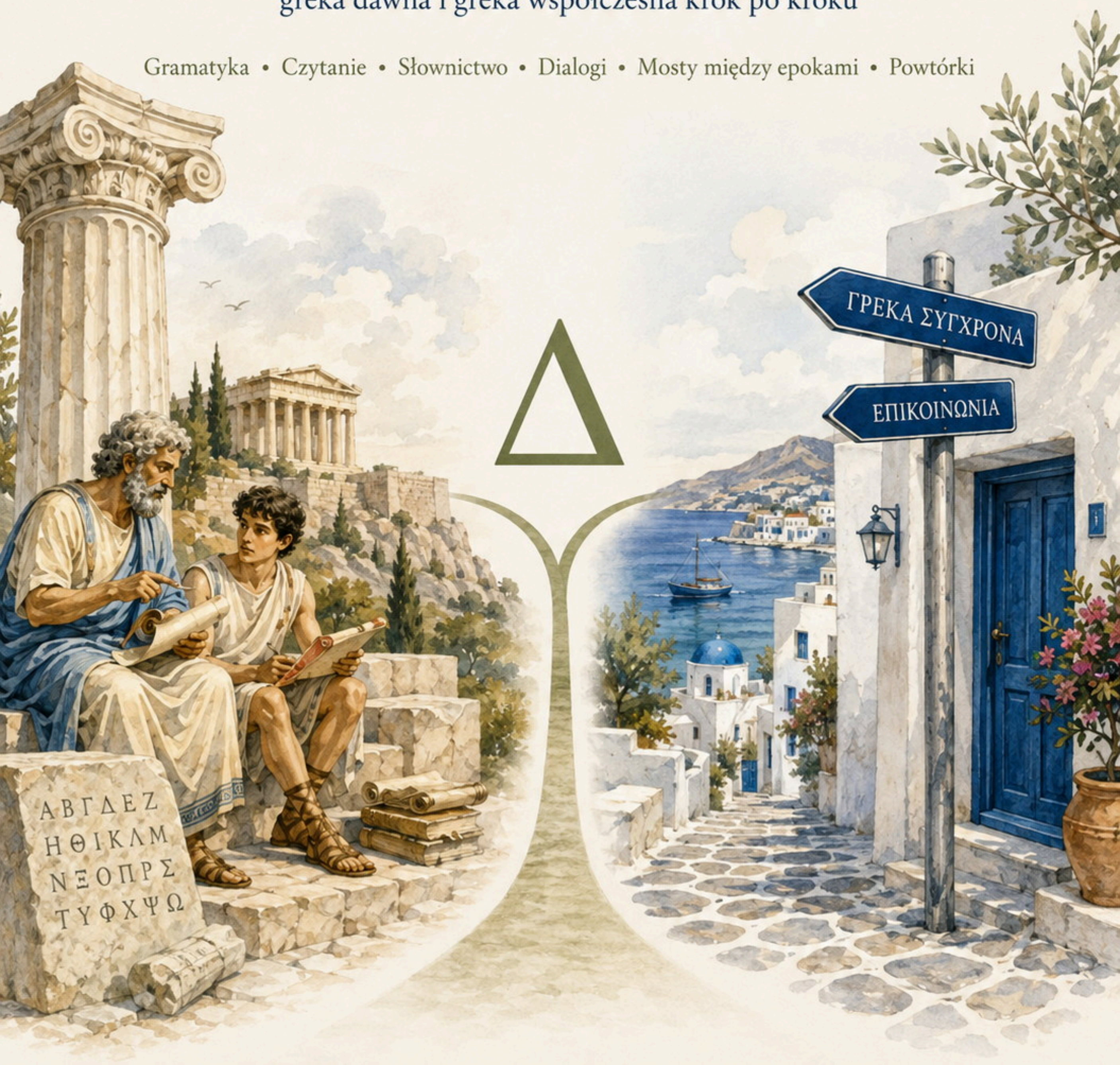

GRECKI DELTA: JEDEN JĘZYK • DWIE DROGI

Od wspólnego alfabetu do dwóch ścieżek nauki:
greka dawna i greka współczesna krok po kroku

Gramatyka • Czytanie • Słownictwo • Dialogi • Mosty między epokami • Powtórki

Prawa autorskie

© 2026 GRECKI DELTA: JEDEN JĘZYK • DWIE DROGI

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część tej publikacji nie może być kopiowana, reprodukowana, przechowywana w systemach odczytu ani rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

Publikacja ma charakter edukacyjny. Materiał został przygotowany z najwyższą starannością, aby wspierać samodzielną naukę języka greckiego w jego odmianie dawnej i współczesnej.

Wydanie: 1

Język wydania: polski

Format: materiał edukacyjny hybrydowy

Spis treści

04	♦	Moduł 01. Wspólny pień: alfabet grecki
11	♦	Moduł 02. Kontekst historyczny: jak język się rozdzielił
17	♦	Moduł 03. Agora: deklinacje i rodzajnik
29	♦	Moduł 04. Agora: pięć przypadków greckich
41	♦	Moduł 05. Agora: czasownik — praesens, aoryst, perfectum
55	♦	Moduł 06. Agora: imiesłowy
63	♦	Moduł 07. Agora: coniunctivus, bezokolicznik i tryb rozkazujący
74	♦	Moduł 08. Agora: lektura Ewangelii Jana
86	♦	Moduł 09. Oliwny Gaj i Egea: poznawanie ludzi
95	♦	Moduł 10. Oliwny Gaj i Egea: rodzina i dom
104	♦	Moduł 11. Oliwny Gaj i Egea: podróże i kierunki
114	♦	Moduł 12. Oliwny Gaj i Egea: targ i restauracje
124	♦	Moduł 13. Oliwny Gaj i Egea: praca i życie codzienne
134	♦	Moduł 14. Oliwny Gaj i Egea: gramatyka do czytania B1–B2
146	♦	Moduł 15. Oliwny Gaj i Egea: lektura wiadomości i piosenek
157	♦	Moduł 16. Słownictwo i greckie korzenie w polszczyźnie
166	♦	Moduł 17. Most: co przetrwało między obiema ścieżkami
174	♦	Moduł 18. Most: co zmieniło się między obiema ścieżkami
182	♦	Moduł 19. Wykreślanki i powtórki narastające
194	♦	Moduł 20. Klucz, plan nauki i zamknięcie

Jak korzystać z tego kursoksiążki

Witaj w „GRECKI DELTA: JEDEN JĘZYK • DWIE DROGI”.

Ten materiał został zaprojektowany tak, aby pokazać Ci grekę jako jeden żywy system, który z czasem rozwinął się w dwie różne ścieżki: grekę dawną oraz grekę współczesną. Zamiast uczyć się wszystkiego chaotycznie, będziesz przechodzić krok po kroku przez wspólny alfabet, najważniejsze struktury, praktyczne przykłady oraz teksty, które pomagają naprawdę rozumieć język.

Część „Agora” prowadzi Cię przez grekę dawną: przypadki, czasowniki, imiesłowy i lekturę.

Część „Oliwny Gaj i Egea” pokazuje grekę współczesną w żywych sytuacjach: rozmowy, dom, podróże, restauracje, praca i autentyczne teksty.

Na końcu znajdziesz mosty porównawcze, które pomogą Ci zobaczyć, co w języku pozostało wspólne, a co się zmieniło, oraz powtórki, dzięki którym utrwalisz materiał.

Nie musisz wiedzieć wszystkiego od razu. Wystarczy iść dalej, strona po stronie. Ten materiał został stworzony po to, byś rozumiał, a nie tylko zapamiętywał.

Krótką instrukcja:

- czytaj po kolei;
- zwracaj uwagę na ramki i przykłady;
- wracaj do wykreślanek i powtórek;
- porównuj obie ścieżki, bo właśnie w tym tkwi siła tego produktu.

Wspólny pień: alfabet grecki

— *Jedno pismo, dwa kierunki nauki* —

Od liter zaczyna się dostęp do greki dawnej i współczesnej.

Dlaczego zaczynamy od alfabetu greckiego?

Alfabet grecki to wspólny fundament całego kursu. Zanim język rozdzielił się na różne style, epoki i sposoby użycia, istniało pismo, które do dziś pozwala nam rozpoznawać słowa, formy i rdzenie. Dlatego zaczynamy właśnie tutaj.

Dwie ścieżki, jeden start:

GREKA DAWNA

- **Greka dawna:** pomoże Ci czytać formy gramatyczne, rozpoznawać przypadki i śledzić składnię.

GREKA WSPÓŁCZESNA

- **Greka współczesna:** pozwoli Ci czytać znaki, wiadomości, dialogi i codzienne słownictwo.

- **Wspólny zysk:** szybciej zauważysz podobieństwa między dawną a współczesną greką.

Co opanujesz w tym module:

- litery wielkie i małe;
- nazwy liter;
- litery podobne do łacińskich;
- litery mylące dla początkujących;
- pierwsze wskazówki do zapamiętywania.

Zapamiętaj:

nie musisz od razu czytać płynnie. Najpierw oswajasz kształty liter, potem łączysz je z dźwiękami i słowami.

Alfabet grecki: wielkie i małe litery — część II

— PODSTAWY JĘZYKA —

Μ μ

mi
m

Ν ν

ni
n

Ξ ξ

ksi
x / ks

Ο ο

omikron
o

Π π

pi
p

Ρ ρ

rho
r

Σ σ / ς

sigma
s

Τ τ

tau
t

Υ υ

ypsilon
y / u

Φ φ

fi
ph / f

Χ χ

chi
ch

Ψ ψ

psi
ps

Ω ω

omega
ō / długie o

Ramka ważna:

Sigma ma dwie małe formy:

- σ używamy na początku i w środku wyrazu;
- ς używamy na końcu wyrazu.

Mini-praktyka:

Odczytaj wzrokowo:

- σοφία
- λόγος
- κόσμος

Jak szybciej zapamiętać alfabet?

— PLAN NA DOBRY START —

► Podziel litery na 3 grupy:

1

1. Litery bardzo znajome:

A, E, I, K, M, N, O, T.

To litery, które przypominają znaki łacińskie i zwykle są łatwe do oswojenia.

2

2. Litery znajome, ale zdradliwe:

B, H, P, X, Y.

Wyglądają znajomo, ale nie zawsze działają tak samo jak w polskim lub łacińskim alfabecie.

3

3. Litery całkiem nowe:

Γ, Δ, Θ, Λ, Ξ, Π, Σ, Φ, Ψ, Ω.

Te litery warto ćwiczyć w małych porcjach.

Prosta metoda 5 minut:

- **1 minuta:** patrzysz na tabelę;
- **2 minuty:** zasłaniasz nazwy i próbujesz odgadnąć;
- **1 minuta:** przepisujesz najtrudniejsze litery;
- **1 minuta:** czytasz na głos trzy krótkie układy liter.

Minićwiczenie:

Połącz w pary:

• B	• beta
• Θ	• theta
• Ψ	• psi
• Ω	• omega

Ramka motywacyjna:

Nie ucz się wszystkiego naraz.
Najlepszy efekt daje krótki
kontakt codziennie.

Litery podobne do łacińskich, ale czytane inaczej

— ZACZNIJ UWAŻNIE —

Niektóre greckie litery wyglądają znajomo, ale ich wartość nie pokrywa się z tym, do czego przyzwyczaiał Cię alfabet łaciński.

To normalne, że właśnie tutaj początkujący mylą się najczęściej.

B β

Wygląda trochę jak „B”, ale w grece to **beta**.

H η

Wygląda jak „H”, ale to **eta**, a nie polskie „ha”.

P ρ

Wielkie P przypomina „P”, ale oznacza **rho**, czyli głoskę „r”.

X χ

Może kojarzyć się z „X”, ale to **chi**.

N ν

Mała ν przypomina literę „v”, ale to **ni**, czyli „n”.

Y υ

Ypsilon nie jest zwykłym polskim „y” — jego odczyt zależy od kontekstu historycznego i etapu nauki.

Uważaj na automatyzm

Największy błąd początkującego to czytanie greckich znaków tak, jakby były łacińskie. Zatrzymaj się, nazwij literę i dopiero potem czytaj dalej.

Mini-praktyka wizualna:

Pokaż trzy krótkie ciągi do spokojnego odczytu:

ΡΟΔΟΣ

ΒΙΟΣ

ΝΕΟΣ

Pierwsze czytanie: rozpoznaj litery w prawdziwych słowach

— KROK KU ZROZUMIENIU —

Znasz już wszystkie litery alfabetu greckiego. Teraz najważniejszy krok: przestań patrzeć na nie jak na pojedyncze znaki i zacznij dostrzegać całe słowa. Nie przejmuj się jeszcze idealną wymową. Na tym etapie ćwiczysz przede wszystkim rozpoznawanie liter.

1 Przeczytaj powoli

λόγος

κόσμος

ζωή

φῶς

ἀγάπη

θάλασσα

φίλος

οἶκος

🌿 Najpierw rozpoznaj litery → potem spróbuj przeczytać całe słowo

2 Znajdź znane litery

Zakreśl lub zaznacz: wszystkie λ; wszystkie σ / ς; wszystkie ο; wszystkie φ.

3 Mini-test bez odpowiedzi

Δ

Ρ

Ψ

Ω

Θ

Λ

Χ

Spróbuj podać ich nazwy bez patrzenia na poprzednie strony.

Czy jesteś gotowy iść dalej?

Jeśli rozpoznajesz większość liter, możesz przejść do kolejnego modułu.

Nie musisz być perfekcyjny. Alfabet będzie wracał na każdej następnej stronie.

Kontekst historyczny: jak język się rozdzielił

Od świata polis do współczesnej Grecji

Jeden język. Wiele epok. Dwie ścieżki, które nadal mają wspólny rdzeń.

Greka nie zniknęła — zmieniała się

Język grecki ma historię liczącą ponad trzy tysiące lat. Przez ten czas zmieniała się jego wymowa, gramatyka, słownictwo i styl, ale greka nie przestała być używana. To ważne, ponieważ ucząc się greki dawnej i współczesnej, nie poznajesz dwóch zupełnie niezależnych światów. Odkrywasz dwa etapy rozwoju tego samego języka.

1

Greka archaiczna i klasyczna

VIII–IV w. p.n.e.

2

Greka hellenistyczna / κοινή

IV w. p.n.e. – pierwsze wieki n.e.

3

Greka bizantyjska

okres średniowieczny

4

Greka nowożytna

od późnego średniowiecza

5

Greka współczesna

język dzisiejszej Grecji i Cypru

Co oznacza κοινή?

Κοινή oznacza dosłownie «wspólna». Była to szeroko używana odmiana greki, która rozprzestrzeniła się po świecie hellenistycznym i stała się m.in. językiem Nowego Testamentu.

Najważniejsza myśl

Greka dawna pomaga Ci rozumieć korzenie.
Greka współczesna pokazuje,
jak język żyje dziś.

Koine: wielki most między epokami

Po podbojach Aleksandra Wielkiego greka zaczęła funkcjonować na ogromnym obszarze jako wspólny język komunikacji. W ten sposób rozwinęła się **κοινή** — odmiana bardziej ponadregionalna i praktyczna niż wcześniejsze dialekty.

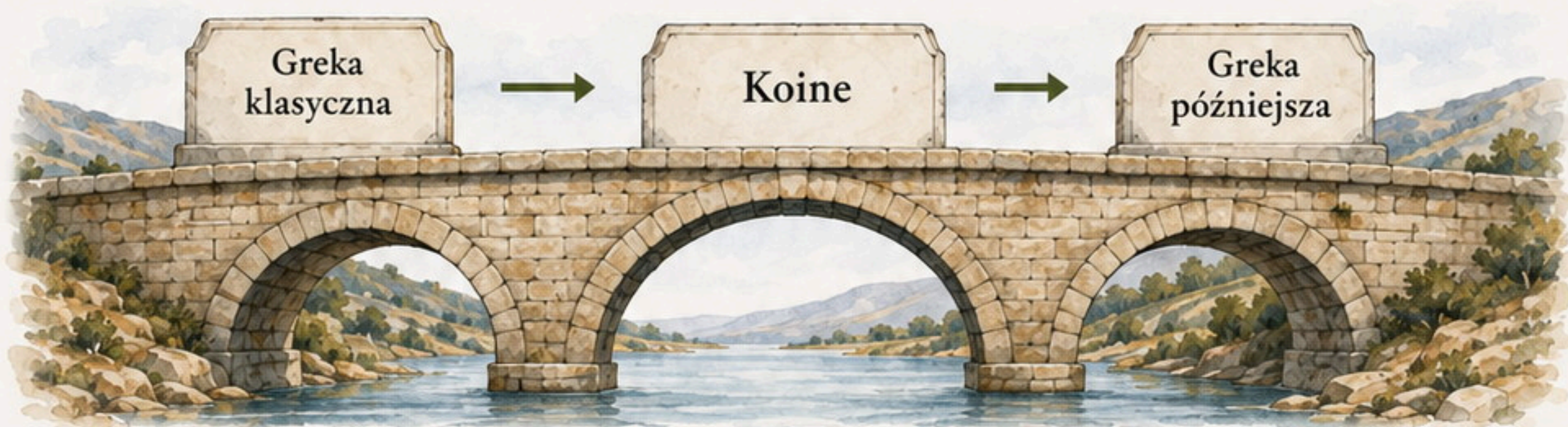
1. Co się zmieniło?

- część starszych różnic dialektałnych zaczęła zanikać;
- niektóre konstrukcje stawały się prostsze lub rzadsze;
- język był używany przez coraz więcej osób jako drugi język;
- słownictwo i styl dostosowywały się do nowych potrzeb.

2. Dlaczego Koine jest ważna w tym kursie?

- to język wielu tekstów wczesnochrześcijańskich;
- stanowi pomost między greką klasyczną a późniejszym językiem;
- pozwala zobaczyć ewolucję form gramatycznych;
- wiele słów nadal ma rozpoznawalne odpowiedniki we współczesnej grece.

Greka dawna: **λόγος** — słowo, mowa, rozum, sens

Greka współczesna: **λόγος** — słowo, mowa, powód, wypowiedź

Znaczenie nie jest identyczne w każdym kontekście, ale wspólny rdzeń pozostaje bardzo wyraźny.

Most

Nie pytaj tylko: «czy to słowo istnieje dziś?»

Pytaj także: «czy zachowało podobny rdzeń, formę lub znaczenie?»

Co pozostało wspólne?

Przez tysiące lat wiele rzeczy się zmieniło, ale współczesna greka nadal zachowuje ogromną liczbę dawnych słów, rdzeni i struktur. Czasem forma jest prawie identyczna, czasem tylko podobna.

Greka dawna		Greka współczesna	
θάλασσα	↔	θάλασσα	morze
φίλος	↔	φίλος	przyjaciel
οἶκος	↔	οἶκος	dom / ród / jednostka związana z «domem»
γῆ	↔	γη	ziemia
ζωή	↔	ζωή	życie
κόσμος	↔	κόσμος	świat / ludzie / porządek — zależnie od kontekstu

Co zauważasz?

- alfabet pozostaje bardzo podobny;
- wiele rdzeni jest czytelnych;
- znaczenia często zachowują związek;
- akcentowanie i wymowa mogą się różnić;
- nie każda forma gramatyczna działa dziś tak samo.

Minićwiczenie: Zakreśl trzy pary, które wyglądają niemal identycznie.

Co zmieniło się najmocniej?

Największy błąd to oczekiwanie, że dawna i współczesna greka będą działać identycznie. Wspólny rdzeń jest ogromny, ale sposób użycia języka ewoluował.

1 Wymowa

Dawne rozróżnienia wielu samogłosek i dyftongów stopniowo się uprościły.

- η, ι, υ, ει, οι — w grece współczesnej wiele z tych zapisów prowadzi do podobnej wymowy /i/.

2 Gramatyka

Niektóre dawne konstrukcje zanikły albo zostały zastąpione innymi.

- bezokolicznik był ważny w grece dawnej, ale we współczesnej grece został w dużej mierze zastąpiony konstrukcjami z *να*.

3 Słownictwo

Część słów zachowała się, część zmieniła znaczenie, a część została zastąpiona.

4 Styl i składnia

Współczesna greka preferuje inne konstrukcje w codziennej komunikacji niż teksty klasyczne lub biblijne.

Nie uczysz się «błędnej» i «poprawnej» wersji greki.
Uczysz się dwóch etapów jej rozwoju.

Dawna greka: θέλω γράφειν

Współczesna konstrukcja: θέλω να γράψω

Znaczenie może być podobne: «chcę pisać / chcę napisać»,
ale sposób budowania zdania się zmienił.

Od tego miejsca uczysz się dwiema drogami

Masz już wspólny fundament: alfabet oraz obraz historycznego rozwoju języka.

Teraz kurs rozdziela się na dwie uzupełniające się ścieżki.

AGORA — Greka dawna / Koine

- deklinacji
- rodzajnika
- pięciu przypadków
- czasowników
- aorystu i perfectum
- imiesłówów
- coniunctivus
- bezokolicznika
- trybu rozkazującego
- czytania fragmentów Ewangelii Jana

Tutaj uczysz się patrzeć na formę słowa,
rozpoznawać funkcję gramatyczną
i czytać tekst krok po kroku.

MOSTY

W specjalnych stronach
«Most» będziesz
porównywać:

- słowa
- końcówki
- konstrukcje
- znaczenia
- rzeczy, które przetrwały
- rzeczy, które zmieniły się najbardziej.

OLIWNY GAJ I EGEEA — Greka współczesna

- poznawania ludzi
- rozmów o rodzinie i domu
- podróży i kierunków
- zamawiania jedzenia
- robienia zakupów
- pracy i codziennych sytuacji
- gramatyki potrzebnej do czytania
- wiadomości i tekstów kultury

Tutaj uczysz się języka używanego
w żywych, współczesnych
sytuacjach.

Nie musisz wybierać tylko jednej drogi.
Siła tego kursu polega na tym, że widzisz obie.

AGORA: Deklinacje i rodzajnik

— Jak forma słowa pokazuje jego rolę w zdaniu —

Zanim zaczniesz rozpoznawać przypadki,
naucz się patrzeć na końcówkę.

Deklinacja: jedno słowo, kilka form

W języku greckim rzeczownik może zmieniać swoją końcówkę.
Dzięki temu forma słowa często podpowiada, jaką rolę pełni ono w zdaniu.

Deklinacja to sposób odmiany rzeczowników, przymiotników i rodzajników przez przypadki oraz liczbę.

λόγος — słowo

λόγος

«słowo» jako podmiot

λόγου

«słowa» / «od słowa» —
zależnie od konstrukcji

λόγω

«słowu», «w słowie»,
«przez słowo» —
zależnie od kontekstu

Nie zapamiętuj jeszcze wszystkich znaczeń. Na razie zauważ tylko jedną rzecz:
rdzeń λόγ- pozostaje rozpoznawalny, a końcówka się zmienia.

λόγ- = rdzeń | -ος = końcówka

Na co patrzeć?

- 1 rdzeń słowa
- 2 końcówka
- 3 rodzajnik
- 4 miejsce słowa w zdaniu
- 5 sens całego zdania

W grece końcówka często
mówi więcej niż kolejność wyrazów.

ὁ μαθητής διδάσκει.
Uczeń naucza.

τὸν μαθητὴν διδάσκει.
Uczy ucznia.

Forma μαθητής / μαθητὴν
zmienia funkcję rzeczownika.

Rodzajnik: małe słowo, wielka odpowiedź

Grecki rodzajnik bardzo często stoi przy rzeczowniku i pokazuje trzy rzeczy jednocześnie: **rodzaj**; **liczbę**; **przypadek**.

ὁ

rodzaj męski

ὁ λόγος — słowo / wypowiedź

ἡ

rodzaj żeński

ἡ ἀγάπη — miłość

τό

rodzaj nijaki

τὸ τέκνον — dziecko

Dlaczego rodzajnik jest tak ważny?

Bo sama końcówka rzeczownika nie zawsze daje początkującemu pełną odpowiedź. Rodzajnik działa jak dodatkowy sygnał.

→ Rodzajnik i końcówka «pracują razem».

τοῦ λόγου

τοῦ = rodzaj męski lub nijaki,
dopełniacz, liczba pojedyncza

λόγου = rzeczownik również
wskazuje dopełniacz

Zasada na start:

Zamiast:	λόγος	→	Ucz się:	ὁ λόγος
Zamiast:	ἀγάπη	→	Ucz się:	ἡ ἀγάπη
Zamiast:	τέκνον	→	Ucz się:	τὸ τέκνον

Rodzajnik to część informacji o rzeczowniku, nie ozdoba.

Połącz: ὁ → λόγος | ἡ → ἀγάπη | τό → τέκνον

Rodzajnik określony: tabela, która porządkuje przypadki

Rodzajnik określony w grece dawnej zmienia się przez rodzaj, liczbę i przypadek.
Nie próbuj zapamiętać całej tabeli naraz. Najpierw naucz się ją czytać.

LICZBA POJEDYNCZA

	męski	żeński	nijaki
Mianownik	ὁ	ἡ	τό
Dopełniacz	τοῦ	τῆς	τοῦ
Celownik	τῷ	τῇ	τῷ
Biernik	τόν	τήν	τό

LICZBA MNOGA

	męski	żeński	nijaki
Mianownik	οἱ	αἱ	τά
Dopełniacz	τῶν	τῶν	τῶν
Celownik	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Biernik	τούς	τάς	τά

Co warto zauważyć?

- τῶν jest takie samo dla wszystkich trzech rodzajów w dopełniaczu liczby mnogiej;
- formy nijakie mają ważną regularność: mianownik i biernik są takie same;
- rodzajnik często pozwala szybciej rozpoznać przypadek niż sam rzeczownik.

Nie ucz się tabeli
jak numeru telefonu.
Ucz się jej wzorami.

Wzory do zaznaczenia kolorem:

- τοῦ / τῆς / τοῦ
- τῷ / τῇ / τῷ
- τῶν / τῶν / τῶν

Minićwiczenie:

Rozpoznaj przypadek:

- 1 τῆς _____
- 2 τοῖς _____
- 3 τήν _____
- 4 τῶν _____

Pierwsza deklinacja: najpierw zobacz wzór

Pierwsza deklinacja obejmuje wiele rzeczowników żeńskich.
Na początek zobacz jeden wzór i obserwuj, jak zmienia się tylko końcówka.

ἡ ἀγάπη — miłość

	Mianownik	ἡ ἀγάπη	miłość
	Dopełniacz	τῆς ἀγάπης	miłości
	Celownik	τῇ ἀγάπῃ	miłości / dla miłości / w miłości — zależnie od kontekstu
	Biernik	τὴν ἀγάπην	„miłość” jako dopełnienie
	Wołacz	ἀγάπη	forma zwrotu

Zobacz rdzeń

ἀγαπ-

Zmieniają się końcówki:

-η
-ης
-ῃ
-ην

Czytaj jako zestaw

ἡ ἀγάπη
▼
τῆς ἀγάπης
▼
τῇ ἀγάπῃ
▼
τὴν ἀγάπην

Powtarzanie całych par
„rodzajnik + rzeczownik”
jest skuteczniejsze niż
uczenie się końcówki
bez kontekstu.

Uzupełnij:

- 1 τῆς _____
- 2 τῇ _____
- 3 τὴν _____

ἀγάπης / ἀγάπη / ἀγάπην

Pierwsza deklinacja: gdy rzeczownik kończy się na -α

Nie wszystkie rzeczowniki pierwszej deklinacji kończą się w mianowniku na -η.

Bardzo częsty jest również wzór z -α.

ἡ ἡμέρα — dzień

1	Mianownik	ἡ ἡμέρα
2	Dopełniacz	τῆς ἡμέρας
3	Celownik	τῇ ἡμέρᾳ
4	Biernik	τὴν ἡμέραν
5	Wołacz	ἡμέρα

ἀγάπη

ἡμέρα

1

ἀγάπ η

2

ἀγάπ ης

3

ἀγάπ η

4

ἀγάπ ην

1

ἡμέρ α

2

ἡμέρα ς

3

ἡμέρ α

4

ἡμέρα ν

W obu przypadkach logika odmiany jest podobna, choć końcówki wyglądają nieco inaczej.

Nie komplikuj na starcie

- ✓ rozpoznać, że to pierwsza deklinacja;
- ✓ zauważyć rodzajnik;
- ✓ zobaczyć końcówkę;
- ✓ określić najbardziej prawdopodobny przypadek.

Która forma oznacza dopełniacz?

- A ἡμέρα
- B ἡμέρας
- C ἡμέραν

Poprawna odpowiedź: B

Druga deklinacja: wzór na -ος

Najlepszym przykładem drugiej deklinacji męskiej na -ος jest wyraz:

ὁ λόγος — słowo, wypowiedź, sens

	Mianownik	ὁ λόγος
	Dopełniacz	τοῦ λόγου
	Celownik	τῷ λόγῳ
	Biernik	τὸν λόγον
	Wołacz	λόγε

Rdzeń i końcówki

Rdzeń:

λογ-

Końcówki:

-ος
-ου
-ῳ
-ον
-ε

Wzór, który będzie wracał

- ὁ κόσμος — świat
- ὁ δοῦλος — sługa
- ὁ ἄνθρωπος — człowiek

ὁ λόγος = kto? co?

τὸν λόγον = kogo? co?

Końcówka **-ον** bardzo często sygnalizuje biernik liczby pojedynczej rodzaju męskiego drugiej deklinacji.

Rozpoznaj formę:

τοῦ κόσμου

Podpowiedź:

τοῦ + końcówka **-ου**

Odpowiedź:

dopełniacz liczby pojedynczej.

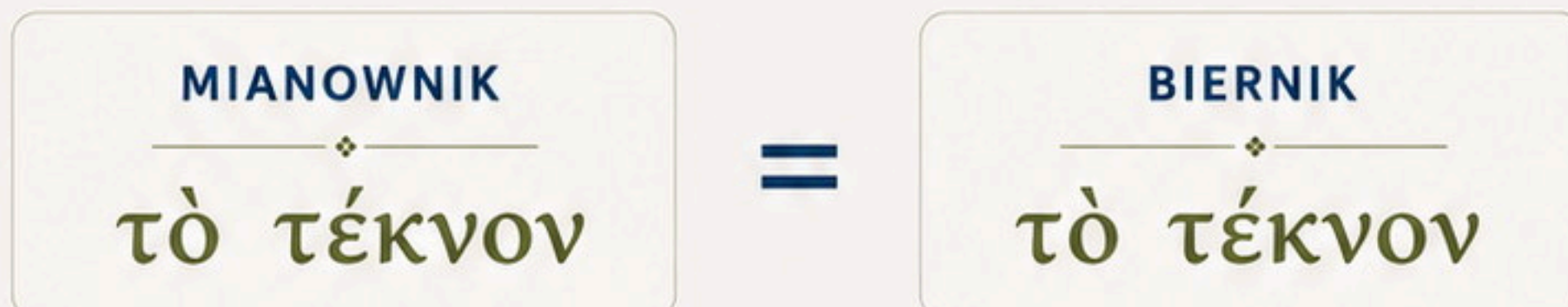
Rodzaj nijaki: najważniejsza zasada

— —
τὸ τέκνον — dziecko

MIANOWNIK	τὸ τέκνον
DOPEŁNIACZ	τοῦ τέκνου
CELOWNIK	τῷ τέκνῳ
BIERNIK	τὸ τέκνον
WOŁACZ	τέκνον

— ♦ ZASADA RODZAJU NIJAKIEGO ♦ —

Mianownik = biernik

Ta zasada jest bardzo ważna i powtarza się szerzej w greckim systemie rzeczownikowym.
 Dlatego o funkcji rzeczownika trzeba zdecydować na podstawie całego zdania.

Przykład 1:

τὸ τέκνον βλέπει.

Dziecko widzi.

Przykład 2:

βλέπω τὸ τέκνον.

Widzę dziecko.

Forma τὸ τέκνον wygląda identycznie, ale jej rola w zdaniu jest inna.

Co pomaga?

- czasownik;
- kolejność słów;
- kontekst;
- relacja z innymi wyrazami.

W którym zdaniu τὸ τέκνον
jest dopełnieniem?

- A. τὸ τέκνον βλέπει.
 B. βλέπω τὸ τέκνον.

Odpowiedź: **B**

Jak rozpoznać deklinację bez zgadywania?

Gdy widzisz nowy rzeczownik, nie próbuj od razu przypisać mu deklinacji tylko na podstawie jednego spojrzenia. Użyj **czterech kroków**.

1

KROK 1

**Sprawdź
rodzajnik**

ὁ, ἡ czy τό?

2

KROK 2

**Sprawdź
mianownik**

Jak kończy się
podstawowa forma
rzeczownika?

3

KROK 3

**Sprawdź
dopełniacz**

To często
najbardziej użyteczna
forma do rozpoznania
wzoru.

4

KROK 4

**Porównaj
końcówki
ze znanym
schematem**

Przykład 1:

ὁ λόγος, τοῦ λόγου

Analiza:

- rodzaj męski;
- mianownik na -ος;
- dopełniacz na -ου;

→ **druga deklinacja.**

Przykład 2:

ἡ ἀγάπη, τῆς ἀγάπης

Analiza:

- rodzaj żeński;
- mianownik na -η;
- dopełniacz na -ης;

→ **pierwsza deklinacja.**

Przykład 3:

τὸ τέκνον, τοῦ τέκνου

Analiza:

- rodzaj nijaki;
- mianownik na -ον;
- dopełniacz na -ου;

→ **druga deklinacja,
rodzaj nijaki.**

Dlaczego słownik podaje dopełniacz?

Ponieważ mianownik nie zawsze wystarcza,
aby poprawnie rozpoznać temat i sposób odmiany rzeczownika.

ὁ κόσμος, τοῦ κόσμου

Do której deklinacji należy?

Do drugiej.

Czytaj całe pakiety: rodzajnik + rzeczownik

W prawdziwym tekście nie będziesz analizować końcówek w próżni.
Najczęściej zobaczysz całe grupy wyrazów. Dlatego ćwicz wzrok na zestawach.

1 Rozpoznaj przypadek:

1. τοῦ λόγου
2. τὴν ἀγάπην
3. τῷ τέκνῳ
4. ὁ κόσμος
5. τῆς ἡμέρας
6. τὸν ἄνθρωπον

Odpowiedzi:

1. dopełniacz
2. biernik
3. celownik
4. mianownik
5. dopełniacz
6. biernik

2 Co odpowiedziało Ci odpowiedź?

τοῦ λόγου • rodzajnik **τοῦ**
• końcówka **-ου**

τὴν ἀγάπην • rodzajnik **τὴν**
• końcówka **-ην**

τῷ τέκνῳ • rodzajnik **τῷ**
• końcówka **-ῳ**

3 Przeczytaj fragment:

ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὸ τέκνον.

Analiza wizualna:

ὁ ἄνθρωπος	→	podmiot
βλέπει	→	czasownik
τὸ τέκνον	→	dopełnienie

Tłumaczenie:

Człowiek widzi dziecko.

Najpierw szukaj sygnałów.
Dopiero potem tłumacz.

τὴν ἀγάπην βλέπει ὁ ἄνθρωπος.

Co jest podmiotem, a co dopełnieniem?

ὁ ἄνθρωπος = podmiot
τὴν ἀγάπην = dopełnienie

5 błędów, które początkujący popełniają przy deklinacji

BŁĄD 1

Patrzenie tylko na tłumaczenie.

To samo polskie znaczenie może odpowiadać różnym greckim formom zależnie od funkcji w zdaniu.

✓ LEPIEJ

Najpierw określ przypadek, potem tłumacz.

BŁĄD 2

Ignorowanie rodzajnika.

Uczeń patrzy wyłącznie na rzeczownik i traci bardzo ważną podpowiedź.

✓ LEPIEJ

Czytaj zawsze „rodzajnik + rzeczownik”.

BŁĄD 3

Uczenie się tylko mianownika.

Rozpoznajesz słowo w słowniku, ale nie poznajesz go w prawdziwym tekście.

✓ LEPIEJ

Ucz się przynajmniej mianownika i dopełniacza.

BŁĄD 4

Zakładanie, że kolejność słów działa jak po polsku.

Greka może zmieniać kolejność elementów, ponieważ końcówki pokazują ich rolę.

✓ LEPIEJ

Patrz na formy, nie tylko na pozycję.

BŁĄD 5

Próba zapamiętania wszystkich tabel naraz.

Powoduje przeciążenie i szybkie zapominanie.

✓ LEPIEJ

Najpierw rozpoznawaj wzory, potem utrwalaj końcówki.

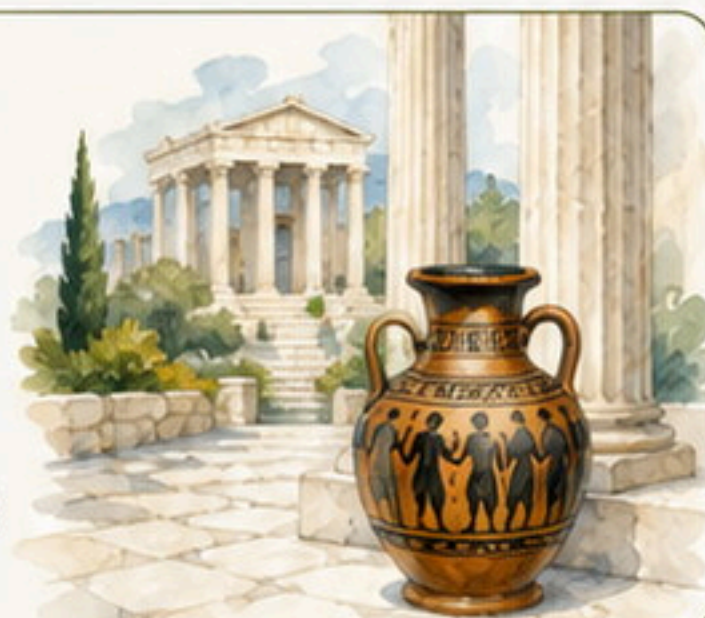
Dobra analiza greckiego zdania przypomina składanie układanki:
rodzajnik + końcówka + czasownik + kontekst.

Szybka kontrola

Przed tłumaczeniem zapytaj:

- Jaki to rodzaj?
- Jaki przypadek?
- Jaka liczba?
- Co robi ten wyraz w zdaniu?

Sprawdź, czy widzisz już wzór

✓ 1 Dopasuj rodzajnik:

- ___ λόγος
- ___ ἀγάπη
- ___ τέκνον

Opcje:

ὁ

ἡ

τό

Odpowiedzi: 1. ὁ 2. ἡ 3. τό

✓ 2 Rozpoznaj przypadek:

- τοῦ λόγου dopełniacz
- τῇ ἀγάπῃ celownik
- τὸν λόγον biernik
- τῆς ἡμέρας dopełniacz

Odpowiedzi: 1. dopełniacz 2. celownik
3. biernik 4. dopełniacz

✓ 3 Rozpoznaj deklinację:

- A. ὁ λόγος, τοῦ λόγου druga deklinacja
- B. ἡ ἀγάπη, τῆς ἀγάπης pierwsza deklinacja
- C. τὸ τέκνον, τοῦ τέκνου druga deklinacja, rodzaj nijaki

Odpowiedzi:

- A. druga deklinacja B. pierwsza deklinacja
- C. druga deklinacja, rodzaj nijaki

✓ 4 Zastosowanie:

ὁ μαθητὴς βλέπει τὸν διδάσκαλον.

- Kto wykonuje czynność? • ὁ μαθητὴς = podmiot
- Kto jest dopełnieniem? • τὸν διδάσκαλον = dopełnienie
- Co podpowiadają rodzajniki? • ὁ wskazuje mianownik, τὸν wskazuje biernik rodzaju męskiego

✓ 5 Samoocena:

Potrafię:

rozpoznać
ὁ, ἡ, τό?odróżnić podstawowe
formy pierwszej
i drugiej deklinacji;zauważyć
mianownik, dopełniacz,
celownik i biernik;analizować
rodzajnik i końcówkę
razem.

Jeśli nie wszystko było łatwe, to dobrze.

Następny moduł rozłoży każdy z pięciu przypadków
na osobne funkcje i przykłady.

MIANΩΤΙΚΗ

Kto? Co?

ΓΕΝΙΚΗ

Kogo? Czego?

ΔΟΤΙΚΗ

Komu? Czemu?

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

Kogo? Co?

AGORA:

Pięć przypadków greckich

— Nie tylko końcówki — funkcja, relacja i sens zdania —

Przypadek mówi, jak słowo łączy się z resztą wypowiedzi.

Mianownik: punkt wyjścia zdania

Mianownik najczęściej odpowiada na pytanie: **kto? co?**

To właśnie w mianowniku zwykle występuje podmiot, czyli osoba, rzecz lub pojęcie, które wykonuje czynność albo o którym coś mówimy.

1 NAJPROSTSZY PRZYKŁAD

ὁ μαθητής γράφει.

Tłumaczenie: Uczeń pisze.

Analiza:

ὁ μαθητής = mianownik
γράφει = pisze

Wyjaśnienie:

To uczeń wykonuje czynność, dlatego μαθητής występuje w mianowniku.

✓ WSKAŻ PODMIOT:

1. ὁ διδάσκαλος βλέπει.
2. γράφει ἡ γυνή.
3. τὸ τέκνον μένει.

Odpowiedzi:

1. ὁ διδάσκαλος
2. ἡ γυνή
3. τὸ τέκνον

2 MIANOWNIK NIE ZAWSZE OZNACZA 'PIERWSZE SŁOWO'

γράφει ὁ μαθητής.

Tłumaczenie: Uczeń pisze.

Podmiot nadal jest w mianowniku, mimo że stoi po czasowniku.

3 MIANOWNIK JAKO FORMA SŁOWNIKOWA

- ὁ λόγος
- ἡ ἀγάπη
- τὸ τέκνον

To ich podstawowe formy mianownika.

4 SYGNAŁY, KTÓRYCH WARTO SZUKAĆ

- ὁ
- ἡ
- τό

Rodzajniki mianownika liczby pojedynczej

Mianownik mówi przede wszystkim:

'kto lub co jest głównym uczestnikiem tej części zdania?'

ὁ διδάσκαλος βλέπει.

γράφει ἡ γυνή.

τὸ τέκνον μένει.

Dopełniacz: odpowiedź na pytanie ‘czyj?’ i ‘skąd?’

Dopełniacz często pokazuje relację między dwiema rzeczami.
Może oznaczać przynależność, źródło, pochodzenie albo część większej całości.

1 Przynależność

ἡ οἰκία τοῦ διδασκάλου

Tłumaczenie: dom nauczyciela

Analiza:

τοῦ διδασκάλου = dopełniacz
Odpowiada na pytanie: czyj dom?

2 Relacja

ὁ λόγος τοῦ θεοῦ

Tłumaczenie: słowo Boga

Analiza:

τοῦ θεοῦ określa, do kogo lub czego odnosi się λόγος.

3 Pochodzenie / źródło

ἀπὸ τῆς πόλεως

Tłumaczenie: z miasta

Komentarz:

Przyimek ἀπό może łączyć się z dopełniaczem i wskazywać źródło lub miejsce, od którego coś się oddala.

4 Sygnały

Rodzajniki dopełniacza

Liczba pojedyncza

τοῦ
(m.)

τῆς
(f.)

τοῦ
(n.)

Liczba mnoga

τῶν

wspólna forma
dla wszystkich
rodzajów

RELACJA MIĘDZY DWOMA RZECZAMI

RZECZ GŁÓWNA

οἰκία
dom

DOPEŁNIACZ

τοῦ διδασκάλου
nauczyciela

Dopełniacz łączy się z rzeczownikiem,
odpowiadając na pytania: czyj? kogo? czego? skąd?

Dopełniacz bardzo często
odpowiada na relację:
‘kogo? czego? czyj? skąd?’

Podkreśl formę dopełniacza:

1. ἡ φωνή τοῦ ἀνθρώπου

2. τὸ βιβλίον τῆς γυναικός

3. οἱ λόγοι τῶν μαθητῶν

Odpowiedzi:

τοῦ ἀνθρώπου / τῆς γυναικός / τῶν μαθητῶν

Celownik: przypadek relacji pośredniej

Celownik jest jednym z bardziej wielofunkcyjnych przypadków greki dawnej.

Może odpowiadać między innymi na pytanie: **komu?** **czemu?** a czasem również: **czym?** **gdzie?**

1 Odbiorca

δίδωμι τῷ μαθητῇ βιβλίον.

Tłumaczenie: Daję uczniowi książkę.

Analiza: τῷ μαθητῇ = **komu?** → celownik

2 Narzędzie

γράφει καλάμῳ.

Tłumaczenie: Pisze trzcinowym piórem / rylcem.

Analiza: καλάμῳ = **czym?** → celownik narzędzia

3 Miejsce lub okoliczność

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ

Tłumaczenie: trzeciego dnia / w trzecim dniu

Komentarz:
Celownik może także umieszczać
czynność w określonym czasie lub sytuacji.

4 Sygnały

Rodajniki celownika

Liczba pojedyncza

τῷ

τῇ

τῷ

Liczba mnoga

τοῖς

ταῖς

τοῖς

Celownik często pokazuje uczestnika lub okoliczność, która nie jest ani głównym wykonawcą, ani bezpośrednim dopełnieniem.

✓ Sprawdź się

W zdaniu: δίδωμι τῇ γυναικὶ τὸ βιβλίον.
Komu daję książkę?

Odpowiedź:
τῇ γυναικί — kobiecie.

Biernik: kogo lub co obejmuje czynność?

Biernik bardzo często wskazuje osobę albo rzecz, na którą bezpośrednio skierowana jest czynność.

1 Najprostszy wzór

ὁ μαθητής βλέπει τὸν διδάσκαλον.

Tłumaczenie: Uczeń widzi nauczyciela.

Analiza:

- ὁ μαθητής = kto wykonuje czynność? → **mianownik**
- τὸν διδάσκαλον = kogo widzi? → **biernik**

2 Inny przykład

ἀγαπῶ τὴν ἀλήθειαν.

Tłumaczenie: Kocham prawdę.

Analiza:

- τὴν ἀλήθειαν = bezpośredni obiekt czasownika.

3 Rodzajniki biernika

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

τόν

τήν

τό

τούς

τάς

τά

4 Uwaga na rodzaj nijaki

τὸ τέκνον βλέπει.

βλέπω τὸ τέκνον.

Forma nijaka może wyglądać tak samo w mianowniku i bierniku. O funkcji decyduje całe zdanie.

Biernik często odpowiada: kogo? co?

PODMIOT
μαθητής

CZASOWNIK

βλέπει

OBIEKT

διδάσκαλον

5 Ćwiczenie: Wskaż biernik:

1. βλέπω τὸν φίλον.
2. ἀκούω τὴν φωνήν.
3. λαμβάνει τὸ βιβλίον.

Odpowiedzi:

τὸν φίλον / τὴν φωνήν / τὸ βιβλίον

Wołacz: kiedy mówisz bezpośrednio do kogoś

Wołacza używamy, gdy zwracamy się bezpośrednio do osoby albo personifikowanego pojęcia.

1 Przykład

διδάσκαλε, ἄκουε!

... Tłumaczenie: Nauczycielu, słuchaj!

Q Analiza: διδάσκαλε = wołacz od διδάσκαλος.

2 Inny przykład

κύριε, βοήθει!

... Tłumaczenie: Panie, pomóż!

Q Analiza: κύριε = wołacz od κύριος.

3 Nie zawsze forma się zmienia

ἀγάπη, μένε.

W niektórych rzeczownikach wołacz ma taką samą formę jak mianownik.

4 Jak rozpoznać?

- bezpośredniego zwrotu;
- przecinka po imieniu lub rzeczowniku;
- trybu rozkazującego w pobliżu;
- form takich jak -ε w niektórych rzeczownikach męskich.

Wołacz nie mówi, kto wykonuje czynność. On wskazuje, do kogo mówimy.

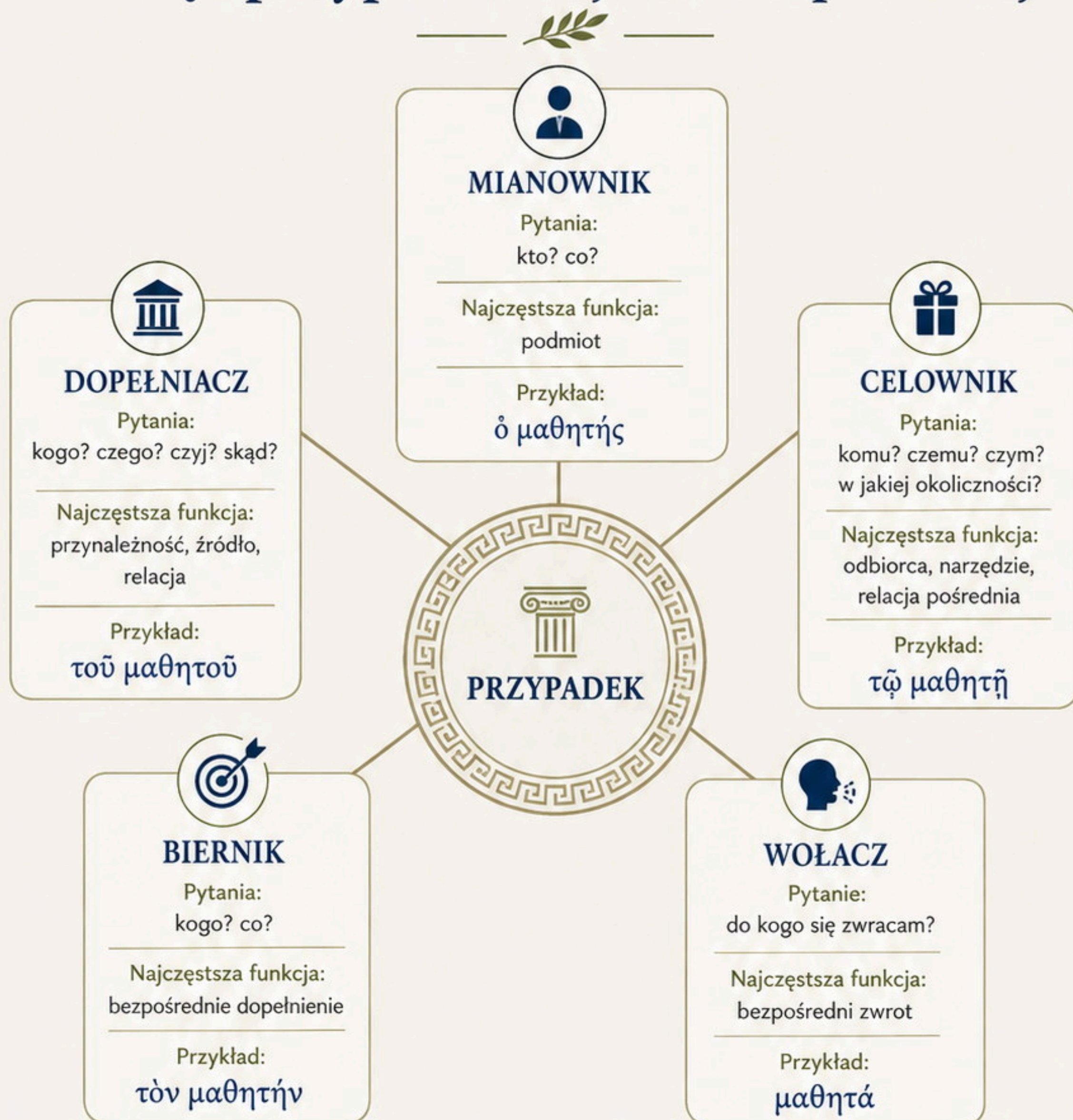
... — φίλε, ἔρχου!
— ἔρχομαι.

— Przyjacielu, chodź! — Idę.

Pięć przypadków: jedna mapa funkcji

Nie tłumacz przypadku jednym polskim pytaniem

Polskie pytania pomagają na początku, ale przypadek należy rozpoznawać również z:

końcówki;

rodzajnika;

czasownika;

przyimka;

całej konstrukcji.

Forma + funkcja + kontekst = poprawna analiza.

Jak przypadki współpracują w jednym zdaniu

ὁ διδάσκαλος δίδωσι τῷ μαθητῇ τὸ βιβλίον τοῦ φίλου.

Tłumaczenie: Nauczyciel daje uczniowi książkę przyjaciela.

1	ὁ διδάσκαλος	mianownik	Kto wykonuje czynność? → nauczyciel
2	δίδωσι	czasownik	Co robi? → daje
3	τῷ μαθητῇ	celownik	Komu? → uczniowi
4	τὸ βιβλίον	biernik	Co daje? → książkę
5	τοῦ φίλου	dopełniacz	Czyją książkę? → przyjaciela

Schemat zdania:

MIANOWNIK → CZASOWNIK → CELOWNIK → BIERNIK → DOPEŁNIACZ
kto? → robi co? → komu? → co? → czyje?

Greka często koduje relacje w końcówkach.

Dlatego kolejność słów może być bardziej elastyczna niż w języku polskim.

Zmień kolejność:

τὸ βιβλίον τοῦ φίλου δίδωσι ὁ διδάσκαλος τῷ μαθητῇ.

Czy funkcje się zmieniły?

Nie. Formy przypadków nadal pokazują relacje między wyrazami.

Przyimek zmienia sposób czytania przypadku

Nie zawsze funkcję przypadku ustalasz tylko na podstawie czasownika.

Często ważną wskazówką jest **przyimek**.

1 ἐκ / ἐξ + dopełniacz Znaczenie: z, ze środka Przykład: ἐκ τῆς οἰκίας z domu	2 ἀπό + dopełniacz Znaczenie: od, z Przykład: ἀπό τοῦ φίλου od przyjaciela	3 ἐν + celownik Znaczenie: w, wewnątrz Przykład: ἐν τῇ πόλει w mieście	4 εἰς + biernik Znaczenie: do, w kierunku Przykład: εἰς τὴν πόλιν do miasta

ἐν τῇ πόλει = w mieście

=

εἰς τὴν πόλιν = do miasta

Jedna forma wskazuje miejsce, druga kierunek.

Przyimek + przypadek tworzą wspólnie znaczenie.

Dopasuj:

ἐν → ?

εἰς → ?

ἀπό → ?

Odpowiedzi:

ἐν + celownik / εἰς + biernik / ἀπό + dopełniacz

od miasta

ἀπό τοῦ φίλου
od przyjaciela

wewnątrz miasta

ἐν τῇ πόλει
w mieście

do miasta

εἰς τὴν πόλιν
do miasta

Kiedy przypadek działa samodzielnie

Greka dawna często wyraża relacje samą formą rzeczownika.
Przyimek **nie** zawsze jest potrzebny.

1 Dopełniacz przynależności

ἡ οἰκία τοῦ φίλου

Tłumaczenie: dom przyjaciela

- Nie ma osobnego przyimka oznaczającego 'należący do'.

2 Celownik odbiorcy

δίδωμι τῷ μαθητῇ βιβλίον.

Tłumaczenie: Daję uczniowi książkę.

- Nie potrzebujemy dodatkowego słowa odpowiadającego polskiemu 'dla'.

3 Biernik dopełnienia

βλέπω τὸν ἄνθρωπον.

Tłumaczenie: Widzę człowieka.

- Czasownik bezpośrednio łączy się z biernikiem.

4 Celownik czasu

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ

Tłumaczenie: trzeciego dnia / w trzecim dniu

Klucz do czytania

1

sprawdź przypadek;

2

znajdź czasownik;

3

zobacz, jakie relacje są możliwe;

4

przetłumacz sens, nie pojedynczą końcówkę.

ĆWICZENIE MINI

ὁ μαθητὴς δίδωσι τῷ φίλῳ τὸ βιβλίον.

kto daje?

komu?

co?

ὁ μαθητὴς / τῷ φίλῳ / τὸ βιβλίον

Przynależność

ἡ οἰκία τοῦ φίλου

dom

przyjaciela

Informację o przynależności niesie końcówka -ου.

Odbiorca

δίδωμι τῷ μαθητῇ βιβλίον.

daję

ucznio

książkę

Końcówka -ῷ mówi, że ktoś jest odbiorcą.

Dopełnienie

βλέπω τὸν ἄνθρωπον.

widzę

człowieka

Końcówka -ον wskazuje, że jest dopełnieniem czynności.

Przypadki w praktyce: scena na agorze

SYTUACJA Z ŻYCIA • W AGORZE

Nauczyciel spotyka ucznia na rynku. Uczeń niesie książkę swojego przyjaciela.

ὁ διδάσκαλος βλέπει τὸν μαθητήν.

ὁ μαθητὴς φέρει τὸ βιβλίον τοῦ φίλου.

ὁ διδάσκαλος λέγει: «μαθητά, δός μοι τὸ βιβλίον.»

Nauczyciel widzi ucznia.

Uczeń niesie książkę przyjaciela.

Nauczyciel mówi: 'Uczniu, daj mi książkę.'

ANALIZA

- ὁ διδάσκαλος → mianownik
- τὸν μαθητήν → biernik
- τὸ βιβλίον → biernik
- τοῦ φίλου → dopełniacz
- μαθητά → wołacz
- μοι → forma celownikowa zaimka 'mi'

Już to masz?

Pytanie 1: Dlaczego μαθητὴς pojawia się raz jako μαθητήν, a raz jako μαθητά?

Odpowiedź: Bo raz jest dopełnieniem w bierniku, a raz bezpośrednim zwrotem w wołaczu.

Pytanie 2: Która forma oznacza właściciela książki?

Odpowiedź: τοῦ φίλου.

Pięć przypadków: sprawdź, czy rozumiesz ich funkcję

1 Dopasuj przypadek do funkcji

1. Mianownik	•	A. bezpośredni zwrot do osoby
2. Dopełniacz	•	B. podmiot
3. Celownik	•	C. przynależność lub relacja
4. Biernik	•	D. odbiorca / relacja pośrednia
5. Wołacz	•	E. bezpośrednie dopełnienie

Odpowiedzi: 1 → B 2 → C 3 → D 4 → E 5 → A

2 Rozpoznaj formę

- A. τοῦ φίλου
- B. τῷ μαθητῇ
- C. τὸν λόγον
- D. ὁ διδάσκαλος
- E. φίλε

Odpowiedzi:

- A. dopełniacz   B. celownik   C. biernik
D. mianownik   E. wołacz

3 Analiza zdania

ὁ διδάσκαλος δίδωσι τῷ μαθητῇ
τὸ βιβλίον τοῦ φίλου.

Polecenie: Podpisz przypadek każdej grupy.

- ὁ διδάσκαλος → mianownik
- τῷ μαθητῇ → celownik
- τὸ βιβλίον → biernik
- τοῦ φίλου → dopełniacz

4 Mini-przekład

Przetłumacz: βλέπω τὸν φίλον.

Widzę przyjaciela.

5 Samoocena

- ✓ rozpoznać pięć przypadków;
- ✓ powiązać je z funkcją w zdaniu;
- ✓ korzystać z rodzajnika jako odpowiedzi;
- ✓ odróżnić biernik od mianownika;
- ✓ zauważyć wpływ przyimka.

Jeśli rozumiesz już przypadki,
jesteś gotowy na czasownik.
Teraz zobaczysz, jak greka koduje
czas, aspekt i sposób patrzenia
na czynność.

AGORA:

Czasownik — praesens, aoryst, perfectum

Nie tylko czas. Także sposób widzenia czynności.

Grecki czasownik pokazuje, czy widzisz czynność jako trwającą, całościową czy jako stan będący skutkiem wcześniejszego działania.

praesens

czynność trwa — tu i teraz

aoryst

czynność dokonana — jako całość

perfectum

skutek trwa — stan po działaniu

γράφω

Czasownik mówi więcej, niż myślisz

W grece jedna forma czasownika może zawierać kilka informacji jednocześnie.

γράφω
piszę

Co widzimy w tej formie?

- osoba:** pierwsza;
- liczba:** pojedyncza;
- czas/aspekt:** praesens;
- strona:** czynna;
- tryb:** oznajmujący.

Pięć pytań do każdej formy

Porównaj formy

γράφω

piszę

γράφεις

piszesz

γράφει

pisze

Końcówka
zmienia osobę.

“ Nie analizuj czasownika tylko jako ‘słowa oznaczającego czynność’.

Traktuj go jak pakiet informacji.

Już to masz?

Porównaj: γράφω / γράφεις / γράφει

Pytanie: Co się zmienia?

Odpowiedź: Osoba wykonująca czynność.

Praesens: kiedy czynność trwa lub się powtarza

Praesens często opisuje czynność:

- wykonywaną teraz;
- powtarzaną;
- zwyczajową;
- przedstawioną jako proces.

γράφω

piszę

pisuję

jestem w trakcie pisania

1 CZYNNOŚĆ TERAZ

ὁ μαθητὴς γράφει.

Uczeń pisze.

2 CZYNNOŚĆ ZWYCZAJOWA

ὁ διδάσκαλος διδάσκει.

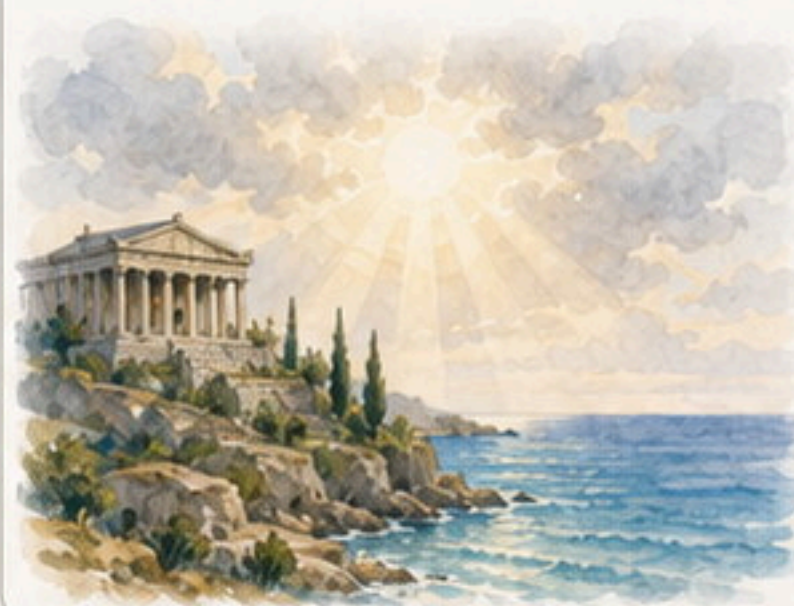
*Nauczyciel naucza /
zwykle naucza.*

3 OGÓLNA PRAWDA LUB CHARAKTERYSTYKA

ὁ θεὸς ἀγαπᾷ.

Bóg kocha.

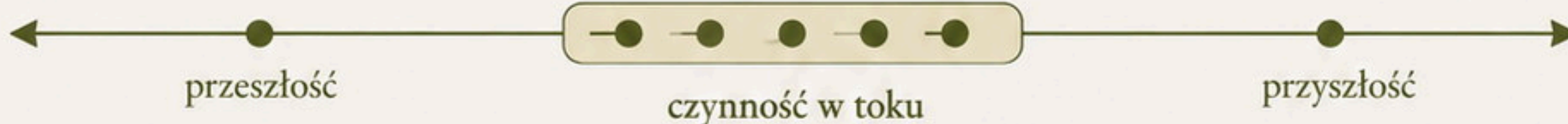
Praesens często pokazuje czynność
'od środka', jako trwającą lub
rozwijającą się.

Początek — — dalszy ciąg
widzisz czynność jako proces

Na początku nie próbuj przekładać każdej formy
jednym polskim czasem.

Najpierw zrozum sposób przedstawienia czynności.

Praesens czynny: sześć podstawowych końcówek

λύω — *rozwiązuję, uwalniam*

1 os. l.poj.	λύω	ja rozwiązuję
2 os. l.poj.	λύεις	ty rozwiązujesz
3 os. l.poj.	λύει	on / ona / ono rozwiązuje
1 os. l.mn.	λύομεν	my rozwiązujemy
2 os. l.mn.	λύετε	wy rozwiązujecie
3 os. l.mn.	λύουσι(ν)	oni / one rozwiązują

————— Zobacz końcówki —————

-ω

-εις

-ει

-ομεν

-ετε

-ουσι(ν)

Temat λυ- pozostaje rozpoznawalny, a końcówka niesie informację o osobie.

Nie zawsze potrzebujesz zaimka

γράφω

może już znaczyć: 'ja piszę'
Nie trzeba zawsze dodawać **ἐγώ**.

Końcówka czasownika często mówi, kto wykonuje czynność.

Rozpoznaj osobę:

- λύεις
- λύομεν
- λύουσιν

Odpowiedzi:

2 os. l.poj. / 1 os. l.mn. / 3 os. l.mn.

Aoryst: spójrz na czynność z zewnątrz

Aoryst bardzo często przedstawia czynność jako jedną całość, bez skupiania się na jej przebiegu.

W trybie oznajmującym najczęściej opisuje wydarzenie przeszłe.

ἔγραφον

pisałem / byłem w trakcie pisania

vs.

ἔγραψα

napisałem / wykonałem
czynność jako całość

Różnica nie polega tylko na czasie. Różni się sposób patrzenia na czynność.

SEKCJA WIZUALNA

PRAESENS / NIEDOKONANY OBRAZ:

proces

AORYST:

wydarzenie jako całość

ὁ μαθητὴς ἔγραψε τὸ βιβλίον.

Uczeń napisał książkę.

CO ZAUWAŻYĆ?

- pojawia się augment ἔ-;
- temat czasownika może się zmienić;
- końcówki różnią się od praesens.

Aoryst nie znaczy automatycznie ‘czynność krótka’.
Chodzi o sposób ujęcia czynności jako całości.

PROCES

CAŁOŚĆ

Aoryst pierwszy: poznaj charakterystyczne -σα-

λύω → ἔλυσα

rozwiązuję → rozwiązałem

ἐ-

ἐ- = augment,
typowy sygnał
przeszłości w
oznajmującym

λυ

λυ- = temat

-σα

-σα- =
charakterystyczny
element pierwszego
aorystu

1 os. l.poj.

ἔλυσα

2 os. l.poj.

ἔλυσας

3 os. l.poj.

ἔλυσε(ν)

1 os. l.mn.

ἐλύσαμεν

2 os. l.mn.

ἐλύσατε

3 os. l.mn.

ἔλυσαν

Szukaj -σα-

ἔγραψα

ἐδίδαξα

ἔλυσα

warto sprawdzić, czy masz do czynienia z pierwszym aorystem.

Uwaga: Zmiany spółgłosek mogą sprawić, że -σα- nie zawsze wygląda identycznie na pierwszy rzut oka.

γράφω → ἔγραψα

φ + σ → ψ

Najpierw naucz się rozpoznawać sygnał aorystu.

Pełne reguły fonetyczne przyjdą później.

Która forma wygląda jak aoryst?

A. λύει

B. ἔλυσα

C. λύομεν

Odpowiedź:

B.

Aoryst drugi: ten sam czasownik, inny temat

Nie każdy aoryst ma charakterystyczne -σα-. W wielu częstych czasownikach zmienia się temat.

λαμβάνω

biorę / otrzymuję

Aoryst: ἔλαβον
wziąłem / otrzymałem

zmiana
tematu

λαμβάν- → λαβ-

Znaczenie czasownika
pozostaje związane,
ale forma wygląda inaczej.

ἔρχομαι

idę / przychodzę

Aoryst: ἦλθον
przyszedłem

zmiana
tematu

Dlaczego to ważne?

Jeśli szukasz w tekście tylko identycznego rdzenia jak w formie słownikowej, możesz nie rozpoznać czasownika.

Drugi aoryst nie jest
'drugim czasem'.
To inny sposób
tworzenia aorystu.

Jak sobie radzić?

Ucz się często używanych czasowników w zestawie:
forma podstawowa + aoryst

λαμβάνω — ἔλαβον

ἔρχομαι — ἦλθον

λέγω — εἶπον

Połącz:

λαμβάνω → ?

ἔρχομαι → ?

Opcje:

ἔλαβον

/

ἦλθον

Perfectum: coś się wydarzyło — i rezultat nadal trwa

Perfectum często przedstawia stan będący rezultatem wcześniejszego działania.

Nie chodzi tylko o: ‘coś wydarzyło się w przeszłości’.

Ważne jest również: ‘jaki stan istnieje teraz dzięki temu wydarzeniu’.

γέγραφα

napisałem — i rezultat pisania pozostaje

Praesens:

γράφω

piszę

Aoryst:

ἔγραψα

*napisałem —
czynność jako
zakończone wydarzenie*

Perfectum:

γέγραφα

*mam napisane /
napisałem i rezultat
pozostaje*

Aoryst: CZYNNOŚĆ → ●

Perfectum: CZYNNOŚĆ → ● —————→ STAN OBECNY

CHARAKTERYSTYCZNY SYGNAŁ

Perfectum często wykorzystuje reduplikację, czyli powtórzenie początku rdzenia.

γράφω → γέγραφα

Nie wszystkie czasowniki tworzą ją identycznie, ale jest to ważna wskazówka.

Aoryst pyta: ‘co się wydarzyło?’

Perfectum często kieruje uwagę na: ‘co z tego wynika teraz?’

Trzy spojrzenia na tę samą czynność

Przykład centralny: γράφω — pisać

PRAESENS

γράφω

Co dzieje się jako proces?

piszę / wykonuję czynność

czynność trwająca,
powtarzana lub rozwijająca się

PROCES

AORYST

ἔγραψα

Co wydarzyło się jako całość?

napisałem

czynność widziana
jako kompletne wydarzenie

CAŁOŚĆ

PERFECTUM

γέγραφα

Jaki rezultat istnieje
po wcześniejszym działaniu?

napisałem i efekt pozostaje

rezultat trwający
po wykonaniu czynności

REZULTAT

Nie tłumacz mechanicznie

Polski przekład może czasem wyglądać podobnie
dla aorystu i perfectum.

Różnica leży w greckim sposobie przedstawienia czynności.

- 1 Ktoś właśnie *pisze* list. → praesens
- 2 Ktoś *napisał* list wczoraj. → aoryst
- 3 List jest już napisany i gotowy. → perfectum

Dopasuj:

- A. proces
- B. całość
- C. rezultat

Do: γράφω / ἔγραψα / γέγραφα

Odpowiedzi:

γράφω → A ἔγραψα → B γέγραφα → C

Najpierw forma, potem znaczenie

Gdy spotykasz nową formę czasownika, nie pytaj od razu: „Jak to przetłumaczyć?”

Najpierw zapytaj: „Co widzę w tej formie?”

1 KROK 1 — Znajdź czasownik

Oddziel go od pozostałych wyrazów w zdaniu.

2 KROK 2 — Poszukaj sygnałów

- augment é-;
- reduplikację;
- element -σα-;
- charakterystyczną końcówkę osobową.

3 KROK 3 — Znajdź temat

Spróbuj rozpoznać, z jakim czasownikiem słownikowym forma jest związana.

4 KROK 4 — Określ osobę i liczbę

Kto wykonuje czynność?

5 KROK 5 — Dopiero teraz określ sens

- proces?
- wydarzenie jako całość?
- rezultat?

ZNACZENIE

Teraz możesz świadomie zrozumieć i przetłumaczyć formę.

Przykład 1: ἔγραψεν

- é- → możliwy augment;
- γραφ- → forma związana z γράφω;
- -εν → 3 os. l.poj.;
- forma aorystu.

Znaczenie: napisał / napisała.

Przykład 2: γέγραφα

- reduplikacja γε-;
- temat związany z γράφω;
- perfectum.

Znaczenie:

napisałem, z naciskiem na istniejący rezultat.

Najlepszy nawyk:

ROZPOZNAJ → ZANALIZUJ → DOPIERO POTEM TŁUMACZ.

Minićwiczenie: Co jako pierwsze zauważysz w formie ἔλυσα?

Odpowiedź: augment é- oraz charakterystyczne -σα-.

Zobacz czasownik w kontekście, nie w izolacji

Ta sama informacja gramatyczna staje się dużo łatwiejsza do zrozumienia, gdy widzisz ją w całym zdaniu.

PRAESENS

ὁ μαθητὴς γράφει
ἐπιστολήν.

Uczeń **pisze** list.

Analiza:

γράφει → praesens

Obraz czynności:
pisanie trwa.

AORYST

ὁ μαθητὴς ἔγραψεν
ἐπιστολήν.

Uczeń **napisał** list.

Analiza:

ἔγραψεν → aoryst

Obraz czynności:
wydarzenie zostało
przedstawione jako całość.

PERFECTUM

ὁ μαθητὴς γέγραφεν
ἐπιστολήν.

Uczeń napisał list i **rezultat**
tego działania pozostaje istotny.

Analiza:

γέγραφεν → perfectum

Obraz czynności:
wcześniejsze działanie +
aktualny rezultat.

γράφει

→ czynność w toku

ἔγραψεν

→ wydarzenie jako całość

γέγραφεν

→ rezultat pozostaje

Kontekst pomaga, ale forma czasownika nadal jest podstawowym źródłem informacji.

Które zdanie najlepiej pasuje do sytuacji: „List jest już gotowy”?

A. ὁ μαθητὴς γράφει ἐπιστολήν.

B. ὁ μαθητὴς ἔγραψεν ἐπιστολήν.

C. ὁ μαθητὴς γέγραφεν ἐπιστολήν.

Odpowiedź: Zdanie z perfectum.

Czasowniki, które warto znać od początku

Niektóre czasowniki pojawiają się w greckich tekstach wyjątkowo często.

Warto od początku poznawać je parami: **forma podstawowa + aoryst**.

γράφω

piszę

Aoryst:

ἔγραψα

REGULARNY WZÓR

λέγω

mówię

Aoryst:

εἶπον

REGULARNY WZÓR

λαμβάνω

biorę / otrzymuję

Aoryst:

ἔλαβον

REGULARNY WZÓR

ἔρχομαι

przychodzę / idę

Aoryst:

ἦλθον

ZMIANA TEMATU

βλέπω

widzę

Aoryst:

ἑβλεψα

REGULARNY WZÓR

ἀκούω

słyszę

Aoryst:

ἤκουσα

ZMIANA TEMATU

γίνομαι

staję się / dzieje się

Aoryst:

ἔγενόμην

ZMIANA TEMATU

ἔχω

mam

Aoryst:

ἔσχον

ZMIANA TEMATU

Jak się uczyć?

1. poznaj znaczenie;
2. rozpoznaj formę podstawową;
3. zapamiętaj najważniejszy temat aorystu;
4. zauważ, czy forma jest regularna czy zmieniona.

Najtrudniejsze czasowniki są często najbardziej użyteczne.

Im częściej je widzisz, tym szybciej przestają być „nieregularne” w Twojej pamięci.

Połącz:

λέγω → ? / λαμβάνω → ? / ἔρχομαι → ?

Odpowiedzi:

εἶπον / ἔλαβον / ἦλθον

5 pułapek, które utrudniają czytanie czasowników

PUŁAPKA

Pułapka 1 — „Aoryst to po prostu czas przeszły”

Dlaczego to za mało:
Aoryst pokazuje również
sposób ujęcia czynności
jako **całości**.

LEPSZA MYŚL

Lepsza myśl: „Jak autor
przedstawia czynność?”

PUŁAPKA

Pułapka 2 — Szukanie zawsze tego samego rdzenia

ἔρχομαι → ἦλθον

Problem: Forma aorystu
może wyglądać zupełnie
inaczej.

LEPSZA MYŚL

Lepsza metoda:
Ucz się najczęstszych
czasowników parami.

PUŁAPKA

Pułapka 3 — Szukanie obowiązkowego „ja, ty, on”

γράφω = piszę / ja piszę

Grecki czasownik często już
zawiera **osobę w końcówce**.

LEPSZA MYŚL

Zwróć uwagę na końcówkę
— ona mówi, kto działa.

PUŁAPKA

Pułapka 4 — Ignorowanie augmentu

ἔλυσα

Początkowe **é-** może być
ważnym **sygnałem przeszłości**
w trybie oznajmującym.

LEPSZA MYŚL

Augment często wskazuje,
że czynność jest w przeszłości.

PUŁAPKA

Pułapka 5 — Tłumaczenie perfectum tak samo jak aorystu

Polski przekład może czasem
wyglądać podobnie, ale grecka
perspektywa może być inna.

LEPSZA MYŚL

Sprawdź, czy chodzi
o całość czynności, czy o jej skutki.

Nie pytaj tylko: „Jaki to czas?”

Pytaj również: „Jaki obraz czynności daje mi ta forma?”

ĆWICZENIE

Co jest niepełne w zdaniu:
„ἔγραψα oznacza po prostu przeszłość”?

Odpowiedź:

Pomija aspekt całościowy aorystu.

Proces, całość czy rezultat?

1 Dopasuj

- γράφω — A. proces
- ἔγραψα — B. wydarzenie jako całość
- γέγραφα — C. rezultat pozostający po działaniu

Odpowiedzi:

γράφω → A / ἔγραψα → B / γέγραφα → C

2 Rozpoznaj formę

1. ἔλυσα	1. aoryst pierwszy
2. γράφει	2. praesens
3. γέγραφα	3. perfectum
4. ἔλαβον	4. aoryst drugi

3 Co zdradza formę?

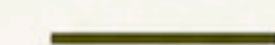
ἔλυσα → augment ἐ-;
element -σα-

γέγραφα → reduplikacja

ἔλαβον → zmieniony temat
w stosunku do λαμβάνω

piszę / wykonuję
czynność

γράφω

czynność widziana
jako całość

ἔγραψα

skutek pozostający
po działaniu

γέγραφα

4 Przeczytaj zdanie

ὁ μαθητὴς ἔλαβεν τὸ βιβλίον.

- jaki czasownik rozpoznajesz?
- jaki to typ formy?
- kto wykonał czynność?
- co otrzymał?

Odpowiedzi: λαμβάνω / aoryst drugi /
ὁ μαθητὴς / τὸ βιβλίον

Tłumaczenie:

Uczeń otrzymał książkę.

5 Samoocena

- ☐ rozpoznać praesens;
- ☐ zauważyć augment;
- ☐ rozpoznać prosty aoryst pierwszy;
- ☐ rozpoznać przykłady aorystu drugiego;
- ☐ wyjaśnić ideę perfectum;
- ☐ odróżnić proces, całość i rezultat.

W następnym module czasownik spotka się z rzeczownikiem.
Poznasz **imiesłów** — formę, która zachowuje cechy obu.

MODUŁ 06

AGORA: Imiesłowy

Gdy czasownik zaczyna zachowywać się jak przymiotnik

Imiesłów łączy informację o czynności z rodzajem, liczbą i przypadkiem.

CZASOWNIK

czynność,
aspekt,
strona

λύων

IMIESŁÓW

PRZYMOTNIK

rodzaj,
liczba,
przypadek

Imiesłów: forma z dwóch światów

Imiesłów to forma czasownika, która zachowuje część informacji czasownikowych, ale jednocześnie odmienia się podobnie do przymiotnika. Dlatego może powiedzieć: „ktoś, kto coś robi” albo: „robiąc coś”.

λύων

Znaczenie orientacyjne:
rozwiązujący / ten, który rozwiązuje

Co bierze z czasownika?

- temat czasownikowy;
- aspekt;
- stronę;
- możliwość posiadania własnych dopełnień.

Co bierze z przymiotnika?

- rodzaj;
- liczbę;
- przypadek;
- zgodę z określonym rzeczownikiem.

ὁ λύων μαθητής

Dosłownie: „uczeń rozwiązujący”

Naturalnie: uczeń, który rozwiązuje

λύει = rozwiązuje

λύων = rozwiązujący / ten, który rozwiązuje

Czasownik mówi: „co ktoś robi?”

Imiesłów może powiedzieć: „który ktoś robi?”

Która forma wygląda jak pełny czasownik, a która jak imiesłów?

λύει / λύων

Odpowiedź: λύει = czasownik osobowy; λύων = imiesłów.

Imiesłów praesens: czynność trwająca lub równoczesna

λύων

rozwiązujący / rozwiązując

męski: λύων
 żeński: λύουσα
 nijaki: λύον

Co wyraża praesens?

- trwającą;
- rozwijającą się;
- równoczesną z inną czynnością.

ὁ μαθητὴς γράφων ἀκούει.

Uczeń, pisząc, słucha.

Uczeń, który pisze, słucha.

γράφων → imiesłów praesens czynny

ἀκούει → główny czasownik

Która czynność
jest główna?

Główna: ἀκούει — słucha

Towarzysząca: γράφων — pisząc

mówiąc

pisze

początek

w tym samym czasie

koniec

Imiesłów nie musi mieć jednego sztywnego polskiego odpowiednika.
 Tłumaczenie zależy od jego funkcji w zdaniu.

Znajdź imiesłów:

ὁ διδάσκαλος λέγων γράφει.

Odpowiedź:

λέγων

Imiesłów aorystu: czynność widziana jako całość

Imiesłów aorystu nie oznacza automatycznie „czynności dawno przeszłej”.
Najważniejsza jest **perspektywa**: czynność jest przedstawiona jako **całość**.

λύσας

rozwiązawszy / po rozwiązaniu / ten, który rozwiązał

W TRAKCIE (PRAESENS)

λύων

rozwiązując / podczas rozwiązywania

PO WYKONANIU (AORYST)

λύσας

rozwiązawszy / po wykonaniu czynności

λύσας τὸ πρόβλημα ἔγραψεν.

Po rozwiązaniu problemu napisał.

λύσας → imiesłów aorystu

ἔγραψεν → główny czasownik

λύων

czynność jako proces

λύσας

czynność jako całość

Kolejność logiczna

Często imiesłów aorystu może opisywać czynność wcześniejszą wobec czasownika głównego.

Ale: Nie ucz się zasady „aoryst = zawsze wcześniej”.
Najpierw analizuj aspekt i kontekst.

Praesens pokazuje przebieg.

Aoryst ujmuje czynność całościowo.

Która forma najlepiej pasuje do znaczenia „po zrobieniu”?
λύων czy λύσας?

Odpowiedź:
λύσας.

Rodzaj, liczba i przypadek nadal mają znaczenie

Imiesłów pochodzi od czasownika, ale odmienia się.
Dlatego jego forma musi pasować do osoby lub rzeczy, którą opisuje.

ὁ μαθητής

γράφων

Uczeń piszący

γράφων →
rodzaj męski /
liczba pojedyncza /
mianownik

ἡ γυνή

γράφουσα

Kobieta pisząca

γράφουσα →
rodzaj żeński /
liczba pojedyncza /
mianownik

τὸ τέκνον

γράφον

Dziecko piszące

γράφον →
rodzaj nijaki /
liczba pojedyncza /
mianownik

A co, gdy zmienia się przypadek?

βλέπω τὸν μαθητὴν γράφοντα.

Widzę ucznia, który pisze.

τὸν μαθητὴν → biernik

γράφοντα → również biernik rodzaju męskiego,
ponieważ opisuje μαθητήν.

Wniosek: Imiesłów zgadza się z rzeczownikiem, którego dotyczy.

Szukaj pary: RZECZOWNIK ↔ IMIESŁÓW.

Sprawdź: ten sam rodzaj? ta sama liczba? ten sam przypadek?

Zadanie:

W zdaniu: βλέπω τὴν γυναῖκα γράφουσιν.
Która forma imiesłowu opisuje kobietę?

Odpowiedź:

γράφουσιν.

Kto wykonuje czynność? Imiesłów jako opis osoby

Imiesłów może opisywać osobę tak samo, jak przymiotnik opisuje cechę.

Przymiotnik:

ὁ ἀγαθὸς μαθητής

dobry uczeń

Imiesłów:

ὁ γράφων μαθητής

uczeń piszący / uczeń, który pisze

Sekcja 1 — Męski:

ὁ λέγων ἄνθρωπος

Tłumaczenie:

człowiek mówiący /
człowiek, który mówi

Sekcja 2 — Żeński:

ἡ ἀκούουσα γυνή

Tłumaczenie:

kobieta słuchająca /
kobieta, która słucha

Sekcja 3 — Nijaki:

τὸ παίζον τέκνον

Tłumaczenie:

bawiące się dziecko /
dziecko, które się bawi

Co robi imiesłów?

Nie nazywa trwałej cechy.

Opisuje osobę poprzez czynność.

ὁ σοφὸς ἄνθρωπος = mądry człowiek

ὁ γράφων ἄνθρωπος =
człowiek, który pisze

Ważna obserwacja:

- przed rzeczownikiem;
- po rzeczowniku;
- z rodzajnikiem;
- bez rzeczownika, jeśli z kontekstu wiadomo, o kim mowa.

Imiesłów może
działać jak
„czasownik
ubrany
w końcówkę
przymiotnika”.

Przetłumacz naturalnie:

ἡ γράφουσα μαθήτρια

Odpowiedź:

uczennica, która pisze / pisząca uczennica.

Jedna forma może zastąpić całe zdanie

Grecki imiesłów często przekazuje treść, którą po polsku naturalniej tłumaczymy całym zdaniem.

Przykład 1:

ὁ ἀκούων πιστεύει.

Dosłownie: słuchający wierzy

Naturalnie: ten, kto słucha, wierzy

Jedna forma,
kilka możliwych relacji

- który...
- kiedy...
- ponieważ...
- chociaż...
- po tym jak...
- robiąc...

Nie wybieraj relacji automatycznie.
Decyduje kontekst.

ὁ μαθητὴς γράφων ἀκούει.

Dosłownie: uczeń piszący słucha

Naturalnie: uczeń słucha, gdy pisze

lub: uczeń, pisząc, słucha

λύσας τὸ πρόβλημα ἔφυγεν.

Dosłownie: rozwiązawszy problem, odszedł

Naturalnie: po rozwiązaniu problemu odszedł

Grecki tekst bywa bardziej skondensowany niż polski.
Dobre tłumaczenie czasem musi 'rozpakować' imiesłów.

1
GRECKI
IMIESŁÓW

2-5
POLSKICH
SŁÓW

γράφων

który pisze

pisząc

Przekształć:
ὁ λέγων...

Na naturalne polskie:
„ten, który _____”

Odpowiedź:
mówi.

Rozpoznaj imiesłów, jego aspekt i funkcję

Podsumuj kluczowe zasady tego modułu.

1 Która forma jest imiesłowem?

- A. γράφει
- B. γράφων
- C. ἔγραψεν

✓ Odpowiedź:
B. γράφων

2 Dopasuj:

λύων → ?

A. czynność jako proces

λύσας → ?

B. czynność jako całość

✓ Odpowiedź:
λύων → A   λύσας → B

3 Znajdź zgodę:

βλέπω τὸν μαθητὴν γράφοντα.

Dlaczego γράφοντα ma formę biernika?

✓ Odpowiedź:
Ponieważ opisuje τὸν μαθητήν, który jest w bierniku.

4 Przetłumacz naturalnie:

ὁ ἀκούων λέγει.

✓ Możliwy przekład:
Ten, kto słucha, mówi.

5 Rozpakuj imiesłów:

λύσας τὸ βιβλίον ἔφυγεν.

Oddaj sens w dwóch zdaniach lub jednej naturalnej konstrukcji.

✓ Możliwe rozwiązanie:
Po rozwiązaniu / ukończeniu pracy nad książką odszedł.

6 Samoocena: Potrafię:

• rozpoznać imiesłów;

☐ ☐ ☐ ☐

• odróżnić imiesłów praesens od aorystu;

☐ ☐ ☐ ☐

• znaleźć rzeczownik, z którym się zgadza;

☐ ☐ ☐ ☐

• przełożyć imiesłów na naturalne zdanie po polsku.

☐ ☐ ☐ ☐

Następny krok: formy, które pokazują możliwość, cel, polecenie i zależność — **coniunctivus, bezokolicznik oraz tryb rozkazujący.**

✓ GOTOWY DO NASTĘPNEGO MODUŁU

γράφων

γράφουσα

γράφον

γράψας

MODUŁ 07

AGORA: Coniunctivus, bezokolicznik i tryb rozkazujący

Możliwość, cel, intencja i polecenie

Nie każde zdanie mówi po prostu 'co się dzieje'.
Czasem język mówi: 'niech się stanie', 'aby się stało', 'zrób to'.

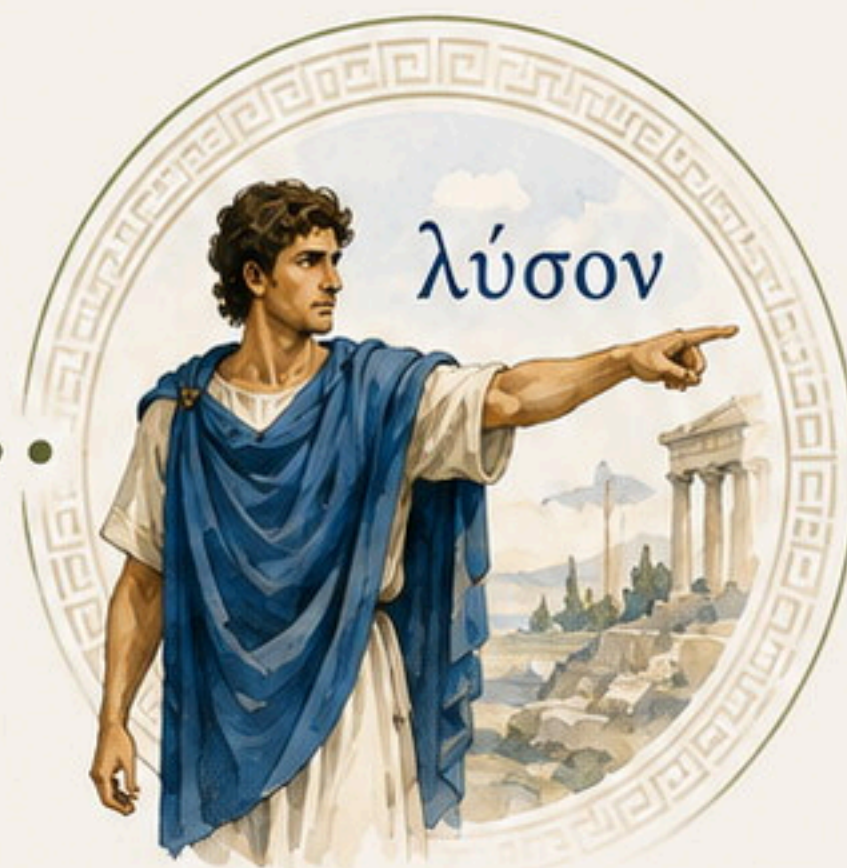
CONIUNCTIVUS

możliwość, intencja

BEZOKOLICZNIK

cel, działanie

TRYB ROZKAZUJĄCY

polecenie, rozkaz

Coniunctivus: nie fakt, lecz możliwość, cel lub oczekiwanie

Tryb oznajmujący mówi zwykle: „tak jest”.

Coniunctivus często pojawia się tam, gdzie sens jest bliższy:

„aby...”, „niech...”, „może...”, „jeśli wydarzy się...”,
„gdy wydarzy się...”.

γράφει

= pisze

γράψη

= aby napisał / jeśli napisze /
niech napisze — zależnie od konstrukcji

Nie tłumacz jednej formy
zawsze tak samo

- spójnika;
- przeczenia;
- typu zdania;
- kontekstu.

ἵνα γράψη

Tłumaczenie: aby napisał

Analiza:

ἵνα = aby,
γράφη = coniunctivus

Najczęstsze sygnały,
które będziemy poznawać:

- ἵνα
- ἕάν
- μή

Coniunctivus mówi mniej o „fakcie”,
a więcej o relacji do możliwości, celu lub oczekiwania.

Które zdanie oznacza „aby napisał”?

- (A) γράφει
(B) ἵνα γράψη

Odpowiedź:

B.

OZNAJMIANIE

→
to się dzieje

CONIUNCTIVUS

→
to ma / może / powinno się wydarzyć

ἵνα: kiedy zdanie mówi ‘aby...’

Jednym z najczęstszych sposobów wprowadzenia celu lub zamierzonego rezultatu jest konstrukcja:

ἵνα + coniunctivus.

Najprostsze znaczenie: *aby...*

1 ἔρχεται ἵνα ἴδῃ.

Tłumaczenie: Przychodzi, aby zobaczyć.

Analiza: ἔρχεται = *przychodzi*
 ἵνα = *aby*
 ἴδῃ = *zobaczył / zobaczyć w konstrukcji celu*

2 γράφει ἵνα μάθῃ.

Tłumaczenie: Píše, aby się nauczyć.

Schemat

Przykład:

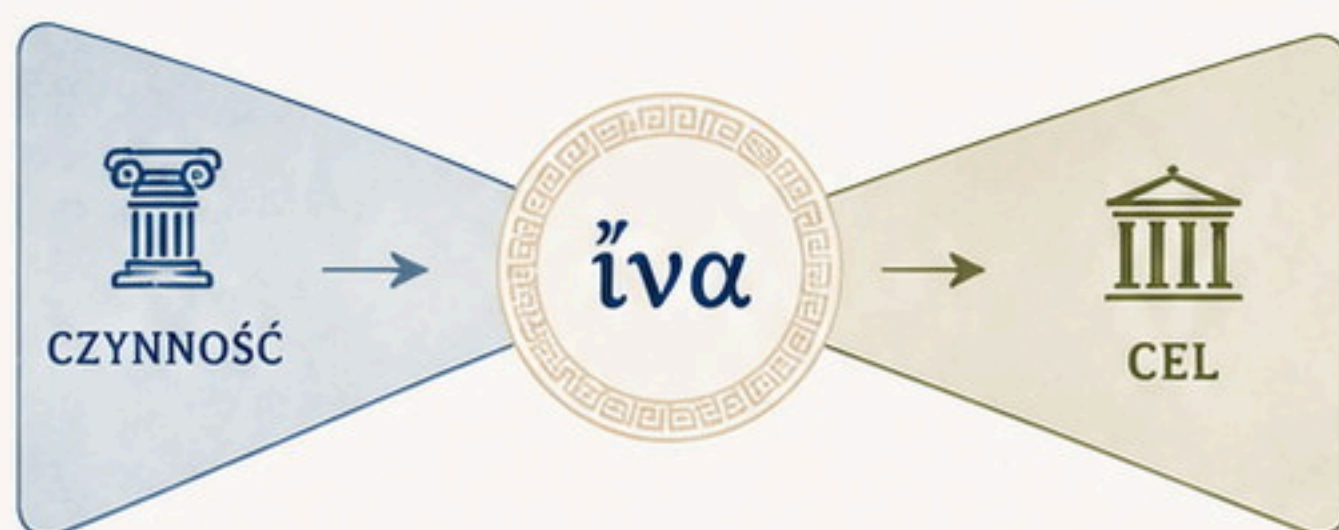

Dlaczego to ważne?

- cel;
- zamierzony rezultat;
- treść niektórych wypowiedzi lub próśb.

Gdy widzisz ἵνα, sprawdź następną formę czasownika. Bardzo często znajdziesz **coniunctivus**.

Zadanie

Dokończ sens: λέγει ἵνα _____

Wskazówka:
mówi, aby...

ἐάν: warunek, który może się spełnić

Greka może używać coniunctivus w zdaniach warunkowych.

Częsta konstrukcja: ἐάν + coniunctivus.

Znaczenie: jeśli / jeżeli.

ἐὰν πιστεύσης, ὄψει.

Tłumaczenie: Jeśli uwierzysz, zobaczysz.

Analiza: ἐάν = jeśli, πιστεύσης = coniunctivus, ὄψει = zobaczysz

WARUNEK:

ἐὰν πιστεύσης

REZULTAT:

ὄψει

Nie myl z faktem

Zdanie nie mówi: “uwierzyłeś”.

Mówi: “jeśli uwierzysz”.

To możliwość lub warunek.

ἐὰν ἔλθῃ, χαρήσομαι.

Tłumaczenie: Jeśli przyjdzie, ucieszę się.

ἐάν otwiera warunek.
Coniunctivus pokazuje
sytuację, która nie jest
przedstawiona jako już
istniejący fakt.

Zadanie:

Znajdź warunek: ἐὰν γράψῃς, ἀναγνώσομαι.

Odpowiedź:

ἐὰν γράψῃς.

JEŚLI...

ἐάν + coniunctivus

rezultat

TO...

Jak greka mówi 'nie rób tego'

W grece dawnej istnieją różne sposoby przeczenia.
Przy coniunctivus bardzo ważne jest słowo: μή = nie.

1

Zakaz:

μή γράψης.

Tłumaczenie:

Nie pisz / nie napisz tego.

Analiza:

μή = nie, γράψης = coniunctivus aorystu

2

Inny przykład:

μή φοβηθῆς.

Tłumaczenie:

Nie bój się.

Dlaczego nie οὐ?

οὐ często przeczy faktom lub stwierdzeniom.

μή często pojawia się przy: rozkazach; możliwościach; zamiarach; coniunctivus; bezokolicznikach i imiesłowach w określonych konstrukcjach.

οὐ γράφει. — Nie pisze.

μή γράψης. — Nie pisz.

οὐ → 'to nie jest / nie dzieje się'

μή → często 'nie rób / aby nie / niech nie'

Zadanie: Dopasuj:

οὐ γράφει → ? / μή γράψης → ?

Odpowiedź:

nie pisze / nie pisz.

οὐ

FAKT

przeczy faktom
lub stwierdzeniom

μή

ZAKAZ / MOŻLIWOŚĆ

pojawia się przy rozkazach,
możliwościach, zamiarach itd.

Bezokolicznik: czynność bez wskazania osoby

Bezokolicznik nazywa czynność bez bezpośredniego wskazania:
'ja', 'ty', 'on'.

Polskie przykłady: *pisać, czytać, iść*.

Grecki przykład: λύειν = rozwiązywać.

1 Po czasowniku:

θέλω γράφειν.

Znaczenie orientacyjne:
chcę pisać

Komentarz:

W grece dawnej bezokolicznik może łączyć się z innymi czasownikami.

2 Jako rzecz 'do zrobienia':

τὸ γράφειν

Dosłownie:
'pisanie'

Wyjaśnienie:

Rodzajnik może sprawić, że bezokolicznik zachowuje się bardziej jak rzeczownik.

3 Formy do rozpoznania:

λύειν — praesens

λῦσαι — aoryst

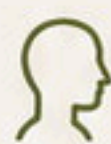
λελυκέναι — perfectum

Komentarz:

Również w bezokoliczniku aspekt ma znaczenie: proces; całość; rezultat.

Bezokolicznik nie ma osoby, ale nadal może mieć **aspekt i stronę**.

bez osoby

czynność

λύειν

aspekt

forma nieosobowa

Która forma jest bezokolicznikiem?

A. λύει

B. λύειν

C. λῦσον

Odpowiedź: B.

Tryb rozkazujący: polecenie, prośba i zachęta

Tryb rozkazujący jest używany, gdy nadawca chce, aby ktoś wykonał określoną czynność.
Może brzmieć jak: rozkaz; prośba; instrukcja; zachęta.

1. PRAESENS

γράφε!

Tłumaczenie: pisz!

Perspektywa: czynność jako proces lub kontynuacja.

2. AORYST

γράψον!

Tłumaczenie: napisz!

Perspektywa: wykonaj czynność jako całość.

γράφε → pisz / kontynuuj pisanie

γράψον → napisz / wykonaj zadanie

3. INNY PRZYKŁAD

ἄκουε! — słuchaj!

ἄκουσον! — posłuchaj!

TON ZALEŻY OD KONTEKSTU

- ostrym poleceniem;
- spokojną instrukcją;
- serdeczną zachętą.

Tryb rozkazujący mówi:
“**zrób / rób**”.

Aspekt pomaga zobaczyć:
“proces czy całość?”

ZADANIE

Która forma lepiej pasuje do jednorazowego polecenia ‘napisz list’?

γράφε czy γράψον?

Odpowiedź: γράψον.

ΓΡΑΦΕ

→
proces

ΓΡΑΨΟΝ

→
całość

Trzy formy, trzy różne intencje

Grecki czasownik może pokazywać nie tylko czynność, ale również intencję mówiącego.

1. CONIUNCTIVUS

ἵνα γράψῃ

aby napisał

Najczęstsza funkcja:

- cel;
- możliwość;
- warunek;
- oczekiwanie.

Pytanie pomocnicze:

Czy mówimy o czymś, co ma, może albo powinno się wydarzyć?

2. BEZOKOLICZNIK

γράφειν

pisać

Najczęstsza funkcja:

- nazwanie czynności;
- uzupełnienie innego czasownika;
- konstrukcje zależne.

Pytanie pomocnicze:

Czy potrzebuję nazwy czynności bez wskazania konkretnej osoby?

3. TRYB ROZKAZUJĄCY

γράψον!

napisz!

Najczęstsza funkcja:

- polecenie;
- prośba;
- instrukcja;
- zachęta.

Pytanie pomocnicze:

Czy ktoś oczekuje wykonania czynności?

γράφει = pisze

ἵνα γράψῃ = aby napisał

γράφειν = pisać

γράψον = napisz!

**Jedna rodzina czasownika.
Różne formy.
Różne funkcje w zdaniu.**

Minićwiczenie:

Dopasuj formę do sytuacji:

- A. Chcesz komuś powiedzieć „napisz”.
- B. Chcesz powiedzieć „aby napisał”.
- C. Chcesz nazwać czynność „pisać”.

Odpowiedzi:

- A → γράψον
- B → ἵνα γράψῃ
- C → γράφειν

Zatrzymaj się na sygnale: ἵνα, ἔάν, μή czy końcówka?

W prawdziwym tekście nie zawsze od razu wiesz, jaką formę widzisz.
Zamiast zgadywać, przejdź przez prostą procedurę.

1 Sprawdź słowo przed czasownikiem

- ἵνα? → możliwy cel + coniunctivus
- ἔάν? → możliwy warunek + coniunctivus
- μή? → możliwy zakaz lub inne przeczenie nieoznaczające

2 Sprawdź końcówkę

- γράψῃ
- λύσῃς
- ποιήσωμεν

Kończówki coniunctivus często różnią się od zwykłego indicativus.

3 Czy forma nie ma osoby?

- γράφειν | możliwy bezokolicznik

4 Czy forma brzmi jak polecenie?

- γράφε!
- γράψον!
- ἄκουε!

tryb rozkazujący

5 Przeczytaj całe zdanie

Nigdy nie kończ analizy na jednej końcówce.
Sens konstrukcji daje: forma + spójnik + kontekst.

έρχεται ἵνα ἀκούσῃ.

έρχεται → czasownik główny

ἵνα → sygnał celu

ἀκούσῃ → coniunctivus

Przychodzi, aby posłuchać.

Najpierw znajdź sygnał.

Potem formę.

Na końcu sens całej konstrukcji.

Co wskazuje na coniunctivus w:
ἐάν γράψῃς, χαρήσομαι?

Odpowiedź:

ἐάν + forma γράψῃς.

SŁOWO SYGNAŁOWE

FORMA

KONTEKST

ZNACZENIE

Od teorii do użycia: prośba, cel i odpowiedź

Sytuacja na agorze

Nauczyciel prosi ucznia, aby przeczytał i zapisał krótkie zdanie.

ἄκουε

→ tryb rozkazujący
praesens
słuchaj

γράψον

→ tryb rozkazujący
aorystu
napisz

γράψω

→ **coniunctivus**
w pytaniu może
oddawać sens
„co mam napisać?”

ἵνα μάθῃς

→ **ἵνα + coniunctivus**
abyś się nauczył

Co zauważasz?

- polecenie;
- pytanie o oczekiwaną czynność;
- cel działania.

**Gramatyka nie istnieje osobno od znaczenia.
Forma pokazuje intencję mówiącego.**

Minićwiczenie

Podkreśl w dialogu:

- jeden imperativus;
- jeden coniunctivus;
- konstrukcję celu.

Cel, warunek, czynność czy polecenie?

Strona podsumowująca i porządkująca najważniejsze zagadnienia z modułu 07.

1. Rozpoznaj konstrukcję:

1. ἵνα γράψῃ	→	coniunctivus w konstrukcji celu
2. γράφειν	→	bezokolicznik
3. γράψον	→	tryb rozkazujący
4. ἐὰν γράψῃς	→	coniunctivus w zdaniu warunkowym

2. Dopasuj znaczenie:

A. napisz!	γράφειν	→	B
B. pisać	γράψον	→	A
C. aby napisał	ἵνα γράψῃ	→	C
D. jeśli napiszesz	ἐὰν γράψῃς	→	D

3. οὐ czy μή?

οὐ γράφει. = ? → Nie pisze.

μή γράψῃς. = ? → Nie pisz.

4. Przeczytaj:

ἔρχεται ἵνα ἴδῃ τὸν φίλον.

• jaka jest czynność główna?	→	ἔρχεται
• co jest celem?	→	zobaczyć przyjaciela
• gdzie znajduje się coniunctivus?	→	ἴδῃ

Tłumaczenie całości:

Przychodzi, aby zobaczyć przyjaciela.

5. Samoocena: Potrafię:

- ✓ rozpoznać ἵνα + coniunctivus;
- ✓ rozpoznać ἐὰν + coniunctivus;
- ✓ odróżnić οὐ od podstawowego użycia μή;
- ✓ rozpoznać bezokolicznik;
- ✓ rozpoznać tryb rozkazujący;
- ✓ wyjaśnić różnicę między γράφε i γράψον.

Masz już fundament potrzebny do prawdziwej lektury.
W kolejnym module zastosujesz alfabet, przypadki, czasowniki,
imiesłowy i tryby podczas pracy z tekstem Ewangelii Jana.

MODUŁ 08

AGORA: Lektura Ewangelii Jana

Od rozpoznawania form do rozumienia tekstu

Nie tłumacz słowo po słowie. Naucz się widzieć strukturę zdania.

W tym module będziesz pracować z wybranymi krótkimi fragmentami greckiego tekstu Ewangelii Jana.

Każdy fragment zostanie rozłożony na warstwy:

słownictwo → gramatyka → struktura → sens.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος,
καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
τὸν θεόν, καὶ θεὸς
ἦν ὁ λόγος.
οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
πρὸς τὸν θεόν.
πάντα δι' αὐτοῦ
ἐγένετο, καὶ χωρὶς
αὐτοῦ ἐγένετο
οὐδὲ ἓν.

ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν,
καὶ ἡ ζωὴ ἦν
τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.
καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ
σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ
οὐ κατέλαβεν.

Nie zaczynaj od tłumaczenia

Gdy początkujący widzi grecki tekst, często próbuje od razu tłumaczyć każde słowo. To prowadzi do chaosu. Zamiast tego użyj pięciu kroków.

ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν.

- Krok 1:** ἦν → był
- Krok 2:** ὁ λόγος → podmiot
- Krok 3:** πρὸς τὸν θεόν → grupa przyimkowa
- Krok 4:** τὸν θεόν → biernik po πρὸς
- Krok 5:** **Naturalny sens:** Słowo było u Boga / Słowo było zwrócone ku Bogu — zależnie od przyjętego sposobu przekładu konstrukcji.

Najpierw struktura. Potem znaczenie słów. Na końcu naturalny przekład.

Kod kolorów na dalszych stronach

- granat → czasownik;
- oliwkowy → podmiot;
- błękit → dopełnienie / grupa przyimkowa;
- beżowy marker → ważna konstrukcja.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος — zacznij od struktury

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος.

Naturalne tłumaczenie: *Na początku było Słowo.*

1. Słowo po słowie:

ἐν = w

ἀρχῇ = początku, forma celownika
od ἀρχή

ἦν = był / było, forma czasownika εἰμί

ὁ λόγος = Słowo / słowo

2. Gramatyka:

ἐν + celownik

ἐν ἀρχῇ

dosłownie: 'w początku'

Naturalnie po polsku: 'na początku'

3. Czasownik:

ἦν

Forma: 3 os. l.poj. imperfectum od εἰμί

Znaczenie: był / było

Komentarz: Forma przedstawia
istnienie w przeszłości.

4. Podmiot:

ὁ λόγος

Rodzajnik ὁ + mianownik λόγος
wskazują podmiot.

ἐν ἀρχῇ

okoliczność

ἦν

czasownik

ὁ λόγος

podmiot

Nie musisz zachowywać greckiej kolejności słów w polskim tłumaczeniu.
Najpierw rozpoznaj funkcje.

Minićwiczenie:

Jaki przypadek ma ἀρχῇ?

Odpowiedź:

Celownik.

πρὸς τὸν θεόν — czytaj całą konstrukcję

καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν.

Naturalne tłumaczenie:

a Słowo było u Boga

1. Rozpoznaj grupę:

πρὸς + biernik

πρὸς τὸν θεόν

τὸν → rodzajnik biernika rodzaju męskiego

θεόν → biernik od θεός

2. Co może oznaczać πρὸς?

- do;
- ku;
- przy;
- wobec;
- w relacji do.

Nie wybieramy znaczenia na podstawie słownika w izolacji. Liczy się cała konstrukcja.

3. Struktura zdania:

ὁ λόγος → podmiot

ἦν → czasownik

πρὸς τὸν θεόν → grupa przymkowa opisująca relację

4. Dlaczego biernik?

Przyimek πρὸς w tym użyciu łączy się z biernikiem.

Powtórzenie: πρὸς + τὸν + θεόν

Przyimek + przypadek = jedna jednostka znaczeniowa.

ὁ λόγος

πρὸς

τὸν θεόν

Rozpoznaj przypadek: τὸν θεόν

Odpowiedź:

biernik liczby pojedynczej,
rodzaj męski.

Co jest podmiotem zdania?

Odpowiedź:

ὁ λόγος.

θεὸς ἦν ὁ λόγος — kolejność słów ma znaczenie,
ale nie działa jak po polsku

καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.

1

Najważniejsze pytanie:

Który element jest
podmiotem?

ὁ λόγος

Ponieważ występuje
z rodzajnikiem i w kontekście
kontynuuje wcześniejszy
podmiot.

2

θεός

θεός jest również w
mianowniku, ale w tej
konstrukcji pełni funkcję
orzecznika.

Orzecznik to część zdania,
która mówi, kim lub czym
jest podmiot.

Jan jest nauczycielem.
'nauczycielem' mówi,
kim jest Jan.

3

Schemat:

θεός | ἦν | ὁ λόγος

↓ ↓ ↓
orzecznik czasownik podmiot

4

Ważna zasada:

W grece kolejność słów nie zawsze wskazuje funkcję.
Nie zakładaj: "pierwsze słowo = podmiot".
Sprawdź: rodzajnik; przypadek; kontekst; składnię.

Uwaga filologiczna: Na tym etapie kurs koncentruje się na strukturze gramatycznej zdania, a nie na sporach interpretacyjnych dotyczących możliwych niuansów przekładu.

Gramatyka najpierw. Interpretacja później.

Minićwiczenie:

Wskaż: czasownik; podmiot; orzecznik.

Odpowiedź:

ἦν / ὁ λόγος / θεός

πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο — rozpoznaj relacje, zanim przetłumaczysz

πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο.

Naturalne tłumaczenie: Wszystko przez niego się stało / powstało.

1. πάντα

Forma: rodzaj nijaki, liczba mnoga

Znaczenie: wszystko / wszystkie rzeczy

Wyjaśnienie:

Forma nijaka liczby mnogiej może odnosić się zbiorowo do 'wszystkich rzeczy'.

2. δι' αὐτοῦ

Pełna forma przyimka: διὰ

Tutaj: δι' przed samogłoską

αὐτοῦ: dopełniacz zaimka αὐτός

Znaczenie konstrukcji:

przez niego / za jego pośrednictwem

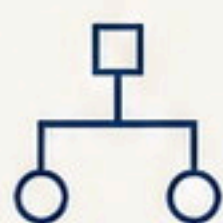
3. ἐγένετο

Forma słownikowa: γίνομαι

Aoryst: ἐγενόμην / ἐγένετο

Znaczenie: stało się / powstało

Komentarz: To dobry przykład czasownika, którego forma aorystu nie wygląda identycznie jak forma słownikowa.

πάντα → co?

δι' αὐτοῦ → przez kogo?

ἐγένετο → co się stało?

To właśnie jest prawdziwy cel gramatyki: rozpoznać strukturę wystarczająco szybko, aby tekst zaczął być czytelny.

Powrót do wcześniejszego materiału

- przypadki;
- przyimek;
- zaimek;
- aoryst;
- analizę struktury zdania.

1. Od jakiej formy słownikowej pochodzi ἐγένετο?

γίνομαι.

2. Jaki przypadek ma αὐτοῦ?

dopełniacz.

ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν – jak czytać krótkie zdania pełne znaczenia

ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν.

Naturalne tłumaczenie: *W nim było życie.*

1 Sekcja 1 – ἐν αὐτῷ

ἐν = w

αὐτῷ = nim / w nim

Forma: celownik liczby pojedynczej
od αὐτός

Wniosek: ἐν + celownik

2 Sekcja 2 – ζωή

Forma: mianownik liczby pojedynczej,
rodzaj żeński

Znaczenie: życie

3 Sekcja 3 – ἦν

Forma: 3 os. l.poj. imperfectum od εἶμι

Znaczenie: było

4 Sekcja 4 – Kolejność słów

Grecki: ἐν αὐτῷ | ζωὴ | ἦν

Naturalny polski: *W nim | było | życie*

Komentarz: Naturalny przekład może
zmieniać kolejność, jeśli zachowuje sens.

5 Sekcja 5 – Kolejny fragment

καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Tłumaczenie: *a życie było światłem ludzi.*

Szybka analiza:

ἡ ζωὴ → podmiot; ἦν → czasownik; τὸ φῶς → orzecznik;
τῶν ἀνθρώπων → dopełniacz

Czytaj zdanie warstwami:

PRZYIMEK → RZECZOWNIK →
CZASOWNIK → RELACJA

Minićwiczenie:

Jaki przypadek ma αὐτῷ?
celownik.

τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει — praesens w żywym tekście

— TEKST ŹRÓDŁOWY —

καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει.

Naturalne tłumaczenie: **A światło świeci w ciemności.**

1

Sekcja 1 — Podmiot

τὸ φῶς = światło

Forma: mianownik rodzaju nijakiego

2

Sekcja 2 — Grupa przyimkowa

ἐν τῇ σκοτίᾳ

ἐν + celownik

τῇ σκοτίᾳ = w ciemności

3

Sekcja 3 — Czasownik

φαίνει

Forma: 3 os. l.poj. praesens

Znaczenie: świeci

Komentarz: Praesens przedstawia czynność jako trwającą lub aktualną w obrazie wypowiedzi.

4

Sekcja 4 — Kontrast słownictwa

φῶς = światło

σκοτία = ciemność

5

Sekcja „Czytaj całość”

Nie tłumacz osobno: φῶς = światło, ἐν = w, σκοτία = ciemności, φαίνει = świeci.

Złóż naturalne zdanie: **Światło świeci w ciemności.**

Praesens w tekście nie jest tabelą,

To sposób, w jaki autor „uruchamia” scenę przed czytelnikiem.

Wskaż: podmiot; grupę przyimkową; czasownik.

τὸ φῶς / ἐν τῇ σκοτίᾳ / φαίνει

ἵνα πάντες πιστεύσωσιν — gdy teoria spotyka coniunctivus

CEL

PODMIOT

CONIUNCTIVUS

ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ.

Naturalne tłumaczenie: *aby wszyscy przez niego uwierzyli.*

1 Sekcja 1 — ἵνα

Znaczenie: aby

Funkcja:
wprowadza cel
lub zamierzony rezultat.

2 Sekcja 2 — πάντες

Znaczenie: wszyscy

Forma: mianownik
liczby mnogiej,
rodzaj męski
Funkcja:
podmiot *coniunctivus*
πιστεύσωσιν.

3 Sekcja 3 — πιστεύσωσιν

Forma: *coniunctivus*
aorystu, 3 os. l.mn.

Znaczenie:
aby uwierzyli

4 Sekcja 4 — δι' αὐτοῦ

διά + dopełniacz

Znaczenie:
przez niego /
za jego pośrednictwem

ἵνα ↓ πάντες ↓ πιστεύσωσιν ↓ δι' αὐτοῦ
CEL → KTO? → CO MA SIĘ STAĆ? → PRZEZ KOGO?

Widziałeś już wszystkie elementy osobno.
Teraz potrafisz rozpoznać je w jednym prawdziwym zdaniu.

?

Co wskazuje, że *πιστεύσωσιν*
nie jest zwykłym stwierdzeniem?

konstrukcja *ἵνα* + *coniunctivus*.

ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον – imiesłów, który opisuje

FRAGMENT Z EWANGELII JANA

“ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν ... ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον ”

Uwaga dydaktyczna: Nie trzeba analizować całego wersetu.
Skupiamy się na wybranej grupie wyrazowej.

1 Sekcja 1 – τὸ φῶς

Znaczenie:
światło

Rodzaj:
nijaki

2 Sekcja 2 – τὸ ἀληθινόν

Znaczenie:
prawdziwe

Funkcja:
określa φῶς

3 Sekcja 3 – ἐρχόμενον

Forma:
imiesłów praesens,
rodzaj nijaki, liczba
pojedyncza, biernik lub
mianownik zależnie od
konstrukcji

Znaczenie:
przychodzące /
które przychodzi

4 Sekcja 4 – εἰς τὸν κόσμον

εἰς + biernik

Znaczenie:
na świat /
do świata

— Zgodność —

φῶς ↔ ἀληθινόν ↔ ἐρχόμενον

Wszystkie elementy odnoszą się do tego samego rzeczownika.

Gdy widzisz imiesłów,
szukaj:
„kogo lub co on opisuje?”

Mini ćwiczenie: Z czym zgadza się ἐρχόμενον?
z τὸ φῶς / elementem, który opisuje.

φῶς

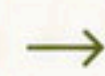

ἀληθινόν

ἐρχόμενον

εἰς

κόσμον

ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν γενέσθαι —
kilka form w jednym zdaniu

ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν γενέσθαι τέκνα θεοῦ.

Naturalne tłumaczenie: Dał im prawo / możliwość stać się dziećmi Boga.

Sekcja 1 – ἔδωκεν

Forma słownikowa:
δίδωμι

Forma:
aoryst, 3 os. l.poj.

Znaczenie:
dał

Sekcja 2 –
αὐτοῖς

Forma:
celownik liczby
mnogiej

Znaczenie:
im

Pytanie:
komu dał?

Sekcja 3 – ἐξουσίαν

Forma:
biernik liczby
pojedynczej

Znaczenie:
prawo / władzę /
możliwość

Pytanie:
co dał?

Sekcja 4 — γενέσθαι

Forma słownikowa:
γίνομαι

Forma:
bezokolicznik
aorystu

Znaczenie:
stać się

Sekcja 5 —
τέκνα θεοῦ

τέκνα = dzieci

θεοῦ = Boga

θεοῦ:
dopełniacz
przynależności /
relacji

ἔδωκεν → αὐτοῖς → ἐξουσίαν → γενέσθαι → τέκνα θεοῦ

⋮
data

komu?

co?

zrobić co?

stać sie kim?

Złożone zdanie przestaje być trudne,
gdy każdy element dostaje swoją funkcję.

Co oznacza αὐτοῖς?

im – celownik liczby mnogiej.

Jaka forma nie ma osoby?

γενέσθαι — bezokolicznik.

Zobacz strukturę, zanim otworzysz słownik

καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.

Polecenie: Nie tłumacz od razu.

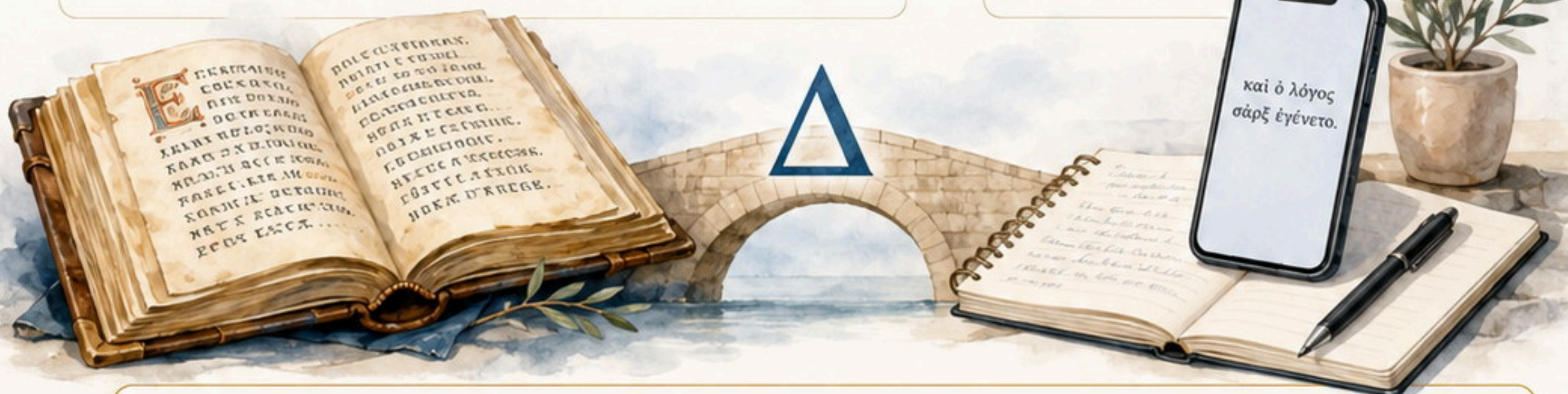
Naturalne tłumaczenie: **A Słowo stało się ciałem.**

Co już potrafisz?

- ✓ rozpoznawać rodzajniki;
- ✓ znaleźć przypadek;
- ✓ rozpoznać czasownik;
- ✓ odróżnić praesens i aoryst;
- ✓ zauważyć imiesłów;
- ✓ rozpoznać coniunctivus;
- ✓ rozpoznać bezokolicznik;
- ✓ analizować przyimki;
- ✓ zbudować naturalny polski sens.

Najważniejszy nawyk

- 1 struktura;
- 2 forma;
- 3 funkcja;
- 4 słownictwo;
- 5 przekład.

Od tego miejsca wchodzisz na **drugą ścieżkę** kursu: **grekę współczesną**.
Wiele rzeczy będzie nowych, ale alfabet, rdzenie i część gramatycznej logiki już znasz.

Poznanawanie ludzi

— *Pierwsze rozmowy po grecku bez stresu* —

Powiedz, kim jesteś. Zapytaj o drugą osobę. Zaczynij prawdziwą rozmowę.

W tym module wejdiesz w praktyczną współczesną grekę:
powitania, przedstawianie się, pytanie o imię i pochodzenie
oraz pierwsze krótkie rozmowy.

Γεια σου! Γεια σας! — jak się przywitać

Współczesne rozmowy po grecku bardzo często zaczynają się od prostych formuł powitalnych. Poznaj ich użycie, żeby od pierwszych słów brzmieć naturalnie i uprzejmie.

1 Sekcja 1 — Γεια σου

- wobec jednej osoby, z którą jesteś na „ty”
- wobec znajomego
- w swobodnej sytuacji

- Γεια σου!
- Γεια σου! Τι κάνεις;
- Καλά, ευχαριστώ.

Tłumaczenie:

- Cześć!
- Cześć! Jak się masz?
- Dobrze, dziękuję.

2 Sekcja 2 — Γεια σας

- wobec kilku osób
- wobec jednej osoby grzecznościowo
- w formalniejszym kontakcie

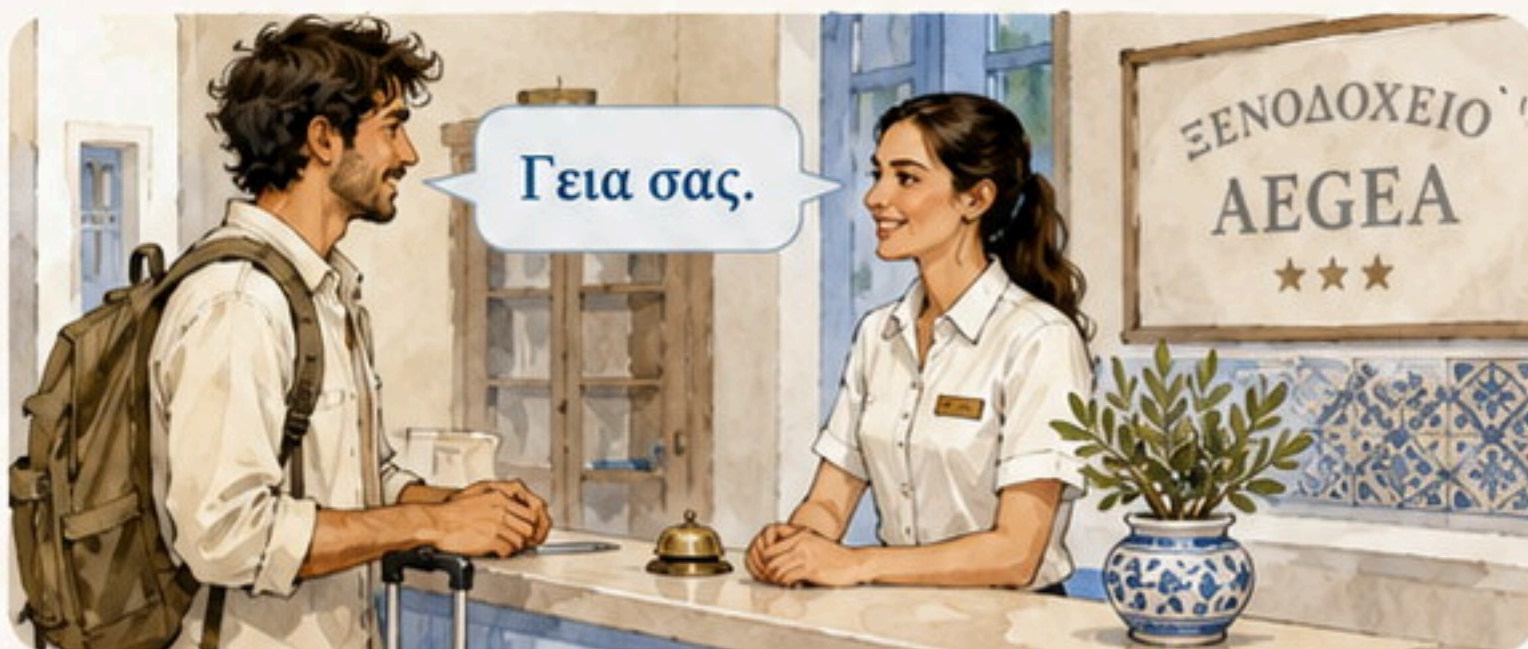
σου = tobie / twój, forma nieformalna;

σας = wam / państwu, forma mnoga lub grzecznościowa

3 Sekcja 3 — Inne częste powitania

- **Καλημέρα!** — Dzień dobry! — rano / przed południem
- **Καλησπέρα!** — Dobry wieczór! — później w ciągu dnia
- **Καληνύχτα!** — Dobranoc!

4 Sekcja 4 — Pożegnanie

- **Αντίο!** — Do widzenia!
- **Τα λέμε!** — Do zobaczenia / odezwiemy się / widzimy się!

Co powiesz do pracownika hotelu, którego nie znasz?

A. Γεια σου

B. Γεια σας

Odpowiedź: B. Γεια σας

Πώς σε λένε; — przedstaw się i zapytaj o imię

1 SEKCJA 1 — NIEFORMALNIE

Πώς σε λένε;

Naturalne tłumaczenie: Jak masz na imię?

Dosłownie: Jak cię nazywają?

Odpowiedź: **Με λένε Άννα.** — Mam na imię Anna.

2 SEKCJA 2 — PROSZY MODEL ODPOWIEDZI

Είμαι ο Μάρκος. — Jestem Markos.

Είμαι η Ελένη. — Jestem Eleni.

3 SEKCJA 3 — BARDZIEJ NEUTRALNIE

Πώς λέγεστε;

Znaczenie: Jak się Pan / Pani nazywa?

Jak się Państwo nazywają?

4 SEKCJA 4 — ΜΙΛΟ ΜΙ

Χάρηκα! — Miło mi!

Χάρηκα πολύ. — Bardzo mi miło.

ΜΑΛΑ GRAMATYKA

με = mnie

σε = ciebie

Εσείς; = A Pan/Pani? A Państwo?

Nie buduj wszystkich zdań samodzielnie od zera.

Ucz się całych gotowych fraz:

Πώς σε λένε; Με λένε...

GOTOWA FRAZA

Πώς σε λένε?

Jak masz na imię?

— Γεια σας. Πώς λέγεστε?

— Με λένε Πιοτρ. Εσείς;

— Είμαι η Μαρία. Χάρηκα.

— Χάρηκα πολύ.

— Dzień dobry. Jak się Pan/Pani nazywa?

— Nazywam się Piotr. A Pan/Pani?

— Jestem Maria. Miło mi.

— Bardzo mi miło.

Piotr

Πιοτρ

Maria

Μαρία

ĆWICZENIE

Uzupełnij:

— Πώς σε λένε;

— ___ λένε Άννα.

Odpowiedź: **Με.**

Ειρήνη

Eirini

Πώς σε λένε;

Κώστας

Kostas

Με λένε
Κώστας.

Από πού είσαι; — kraj, miasto i pochodzenie

1 Sekcja 1 — Pytanie nieformalne

Από πού είσαι;

Tłumaczenie: Skąd jesteś?

2 Sekcja 2 — Pytanie grzecznościowe

Από πού είστε;

Tłumaczenie: Skąd Pan / Pani jest? Skąd Państwo są?

3 Sekcja 3 — Odpowiedź

Είμαι από την Πολωνία.

Tłumaczenie: Jestem z Polski.

4 Sekcja 4 — Miasto

Είμαι από τη Βαρσοβία. — Jestem z Warszawy.

Είμαι από την Κρακοβία. — Jestem z Krakowa.

5 Sekcja 3 — Narodowość

Είμαι Πολωνός. — Jestem Polakiem.

Είμαι Πολωνή. — Jestem Polką.

Μαła gramatyka

από = z / od

πού = gdzie

Από πού...? = skąd...?

είμαι = jestem

είσαι = jesteś

είστε = jesteście / jest Pan / Pani

— Από πού είσαι;
— Είμαι από την Πολωνία.
Από τη Βαρσοβία. Εσύ;
— Είμαι από την Ελλάδα.

— Skąd jesteś?
— Jestem z Polski. Z Warszawy. A ty?
— Jestem z Grecji.

Słówka

η Πολωνία — Polska

η Ελλάδα — Grecja

η Βαρσοβία — Warszawa

η Κρακοβία — Kraków

Gotowy model:

Είμαι από... = Jestem z...

Mini ćwiczenie

Jak powiesz: „Jestem z Polski”?

Είμαι από την Πολωνία.

Czym się zajmujesz? — praca, studia i codzienność

Poznaj proste sposoby, aby mówić o swoim zawodzie, pracy, studiach i codziennych zajęciach.

1 Pytanie:

Τι δουλειά κάνεις;

Czym się zajmujesz? / Jaki masz zawód?

Forma grzeczna:

Τι δουλειά κάνετε;

2 Prosta odpowiedź:

Είμαι δάσκαλος. Jestem nauczycielem.

Είμαι δασκάλα. Jestem nauczycielką.

Είμαι γιατρός. Jestem lekarzem / lekarką.

Είμαι μηχανικός. Jestem inżynierem / inżynierką.

3 Gdy chcesz powiedzieć 'pracuję jako':

Δουλεύω ως καθηγητής. Pracuję jako nauczyciel / wykładowca.

Δουλεύω ως προγραμματιστής. Pracuję jako programista.

Δουλεύω σε μια εταιρεία. Pracuję w firmie.

4 Studia:

Σπουδάζω. Studiuję,

Σπουδάζω ιατρική. Studiuję medycynę.

Σπουδάζω ελληνικά. Studiuję / uczę się greki.

5 Jeśli obecnie nie pracujesz:

Δεν δουλεύω αυτή την περίοδο. Obecnie nie pracuję.

Είμαι συνταξιούχος. Jestem na emeryturze.

Μαła gramatyka

δουλεύω = pracuję

κάνω = robię

σπουδάζω = studiuje

είμαι = jestem

Nie tłumacz dosłownie polskiego
"Co robisz w życiu?".

Naturalniejsze pytanie:

Τι δουλειά κάνεις;

“

— Τι δουλειά κάνεις?

— Είμαι μηχανικός. Εσύ?

— Σπουδάζω ιατρική.

— Czym się zajmujesz?

— Jestem inżynierem. A ty?

— Studiuję medycynę.

Ćwiczenie: Jak powiesz:
"Pracuję w firmie"?

Δουλεύω σε μια εταιρεία.

W biurze

Δουλεύω σε μια εταιρεία.
Pracuję w firmie.

W szkole

Είμαι δασκάλα.
Jestem nauczycielką.

Na uczelni

Σπουδάζω ιατρική.
Studiuję medycynę.

Τι κάνεις; — mała rozmowa, która otwiera relację

1 Pytanie:

Τι κάνεις;

Jak się masz? / Co słysać?

Forma grzeczna / liczba mnoga:

Τι κάνετε;

Jak się Pan / Pani ma? / Co słysać?

2 Odpowiedzi pozytywne:

Καλά, ευχαριστώ.

Dobrze, dziękuję.

Πολύ καλά.

Bardzo dobrze.

Μια χαρά!

Świetnie! / Wszystko dobrze!

3 Odpowiedzi neutralne:

Έτσι κι έτσι.

Tak sobie.

Καλά είμαι.

Mam się dobrze.

Δεν είμαι άσχημα.

Nie jest źle.

4 Odpowiedzi bardziej naturalne:

Είμαι λίγο κουρασμένος.

Jestem trochę zmęczony.

Είμαι λίγο κουρασμένη.

Jestem trochę zmęczona.

Έχω πολλή δουλειά.

Mam dużo pracy.

5 Oddaj pytanie:

Εσύ;

A ty?

Εσείς;

A Pan / Pani? A Państwo?

Naturalny nawyk

Nie zatrzymuj rozmowy na: **Καλά**.
Dodaj: **Καλά, ευχαριστώ. Εσύ;**
To tworzy naturalną wymianę.

Gotowy wzór rozmowy:

PYTANIE → ODPOWIEDŹ
→ PYTANIE ZWROTNE

Ćwiczenie mini

Jak naturalnie odpowiedzieć
i podtrzymać rozmowę?

Τι κάνεις;

Καλά, ευχαριστώ. Εσύ;

— Γεια σου, Νίκο! Τι κάνεις?

— Καλά είμαι, αλλά έχω πολλή δουλειά. Εσύ?

— Μια χαρά!

ΤΕΛΕΜΑΤΙΣΜΟΣ:

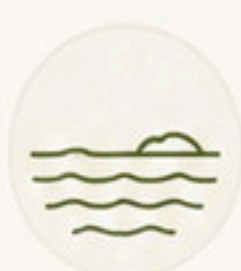
— Cześć, Niko! Co słysać?

— Mam się dobrze, ale mam dużo pracy. A ty?

— Świetnie!

dobrze

tak sobie

zmęczony

Pierwsza prawdziwa rozmowa po grecku

Spotykasz nową osobę w kawiarni na wyspie.

Άννα: Γεια σου! Πώς σε λένε;

Πιοτρ: Με λένε Πιοτρ. Εσένα;

Άννα: Είμαι η Άννα. Χάρηκα!

Πιοτρ: Χάρηκα πολύ.

Άννα: Από πού είσαι;

Πιοτρ: Είμαι από την Πολωνία, από την Κρακοβία. Εσύ;

Άννα: Είμαι από την Ελλάδα.
Από τη Θεσσαλονίκη.

Πιοτρ: Τι δουλειά κάνεις;

Άννα: Είμαι δασκάλα. Εσύ;

Πιοτρ: Δουλεύω ως προγραμματιστής.

Άννα: Τι κάνεις σήμερα;

Πιοτρ: Πολύ καλά, ευχαριστώ.
Είμαι μόνο λίγο κουρασμένος.

Tłumaczenie pełne:

Άννα: Cześć! Jak masz na imię?

Πιοτρ: Mam na imię Piotr. A ty?

Άννα: Jestem Anna. Miło mi!

Πιοτρ: Bardzo mi miło.

Άννα: Skąd jesteś?

Πιοτρ: Jestem z Polski, z Krakowa. A ty?

Άννα: Jestem z Grecji. Z Salonik.

Πιοτρ: Czym się zajmujesz?

Άννα: Jestem nauczycielką. A ty?

Πιοτρ: Pracuję jako programista.

Άννα: Jak się masz dzisiaj?

Πιοτρ: Bardzo dobrze, dziękuję. Jestem tylko trochę zmęczony.

Co już umiesz powiedzieć?

- ✓ jak masz na imię;
- ✓ skąd jesteś;
- ✓ czym się zajmujesz;
- ✓ jak się masz;
- ✓ jak zadać pytanie zwrotne.

Zastąp informacje Piotra własnymi:

Με λένε _____.

Είμαι από _____.

Δουλεύω ως _____ / Σπουδάζω _____.

Potrafisz już poznać nową osobę

1 Dopasuj pytanie do odpowiedzi:

1. Πώς σε λένε;	A. Είμαι από την Πολωνία.
2. Από πού είσαι;	B. Καλά, ευχαριστώ.
3. Τι δουλειά κάνεις;	C. Με λένε Άννα.
4. Τι κάνεις;	D. Είμαι γιατρός.

Rozwiązania: 1 → C 2 → A 3 → D 4 → B

2 Formalnie czy nieformalnie?

Γεια σου	→ jedna osoba, nieformalnie
Γεια σας	→ formalnie lub do kilku osób
Πώς σε λένε;	→ nieformalnie
Πώς λέγεστε;	→ formalnie

3 Uzupełnij:

1. Με _____ Άννα.
2. Είμαι _____ την Πολωνία.
3. Δουλεύω _____ μηχανικός.
4. Καλά, _____.

Odpowiedzi: λένε από ως ευχαριστώ

4 Twoja mini-prezentacja:

Moja pierwsza rozmowa

Γεια σας!

Με λένε _____.

Είμαι από _____.

Μένω στην / στο _____.

Δουλεύω ως _____.

Χάρηκα πολύ!

5 Powiedz bez patrzenia:

- Πώς σε λένε;
- Από πού είσαι;
- Τι δουλειά κάνεις;
- Τι κάνεις;

6 Samoocena:

1. przywitać się? ☐
2. powiedzieć swoje imię? ☐
3. zapytać o imię? ☐
4. powiedzieć, skąd jestem? ☐
5. powiedzieć, czym się zajmuję? ☐
6. zapytać, jak ktoś się ma? ☐
7. zakończyć krótką rozmowę. ☐

Teraz znasz już osobę. W następnym module nauczysz się mówić o tym, co najbliższej niej: rodzinie, domu i miejscu, w którym mieszka.

Most: ile dawnej greki rozpoznajesz już dziś?

Przeszedłeś z antycznej agory do współczesnej kawiarni,
ale język nie zaczął się od zera. Spójrz, ile elementów nadal wygląda znajomo.

1 Porównanie 1 — φίλος

Greka dawna:

ὁ φίλος = przyjaciel

Greka współczesna:

ο φίλος = przyjaciel

Co się zachowało?

- rdzeń;
- znaczenie;
- rodzaj męski;
- bardzo podobna forma.

2 Porównanie 2 — Ελλάδα

Greka dawna:

Ἑλλάς / Ἑλλάδος

Greka współczesna:

Ελλάδα

Znaczenie:

Grecja

Co się zmieniło?

Forma standardowa języka współczesnego.

3 Porównanie 3 — διδάσκαλος / δάσκαλος

Greka dawna:

διδάσκαλος = nauczyciel

Greka współczesna:

δάσκαλος = nauczyciel

Co widać?

Ten sam historyczny rdzeń,
ale uproszczona współczesna
forma.

4 Porównanie 4 — εἰμί / είμαι

Greka dawna:

εἰμί = jestem

Greka współczesna:

είμαι = jestem

Co się zachowało?

Funkcja podstawowego
czasownika 'być'.

Co się zmieniło?

Forma i wymowa.

Zauważ zmianę pisowni:

Dawna greka:

ὁ φίλος

Współczesna:

ο φίλος

Komentarz:

W grece współczesnej nie stosuje się
dawnych znaków przydechowych
i systemu akcentów politonicznych
w codziennym standardowym zapisie.

Nie chodzi o to, by formy były identyczne.
Chodzi o to, by nauczyć się rozpoznawać
rodzinne podobieństwo.

Mini ćwiczenie

Która para pokazuje zmianę:

διδάσκαλος → δάσκαλος

Co pozostało rozpoznawalne?

znaczenie oraz główny rdzeń słowa.

MODUŁ 10

OLIWNY GAJ I EGEEA:

Rodzina i dom

Ludzie i miejsca, które są Ci najbliższe

Opowiedz o swojej rodzinie, powiedz, gdzie mieszkasz i opisz swój dom.

W tym module nauczysz się mówić o rodzinie i relacjach, opisywać dom oraz miejsca, w których mieszkasz. Dowiesz się, jak wyrażać przywiązanie do bliskich i miejsc, które są dla Ciebie ważne.

η οικογένεια

η μητέρα

ο πατέρας

το σπίτι

Η οικογένειά μου — moja rodzina

Słownictwo główne:

η οικογένεια	—	rodzina
ο πατέρας	—	ojciec
η μητέρα	—	matka
ο άντρας	—	mąż / mężczyzna
η γυναίκα	—	żona / kobieta
ο γιος	—	syn
η κόρη	—	córka
ο αδερφός	—	brat
η αδερφή	—	siostra

1 'Μόj / moja':

ο πατέρας μου	—	μόj ojciec
η μητέρα μου	—	moja matka
η αδερφή μου	—	moja siostra

i W grece współczesnej μου stoi zwykle po rzeczowniku.

2 Inne osoby:

ο πατέρας σου	—	twój ojciec
η οικογένειά μας	—	nasza rodzina

3 Przedstawianie osoby:

Αυτός είναι ο πατέρας μου.	—	To jest mój ojciec.
Αυτή είναι η αδερφή μου.	—	To jest moja siostra.

Μαła gramatyka

Αυτός	=	ten / on
Αυτή	=	ta / ona
μου	=	μόj / moja / moje w konstrukcji dzierżawczej

Polski: moja siostra

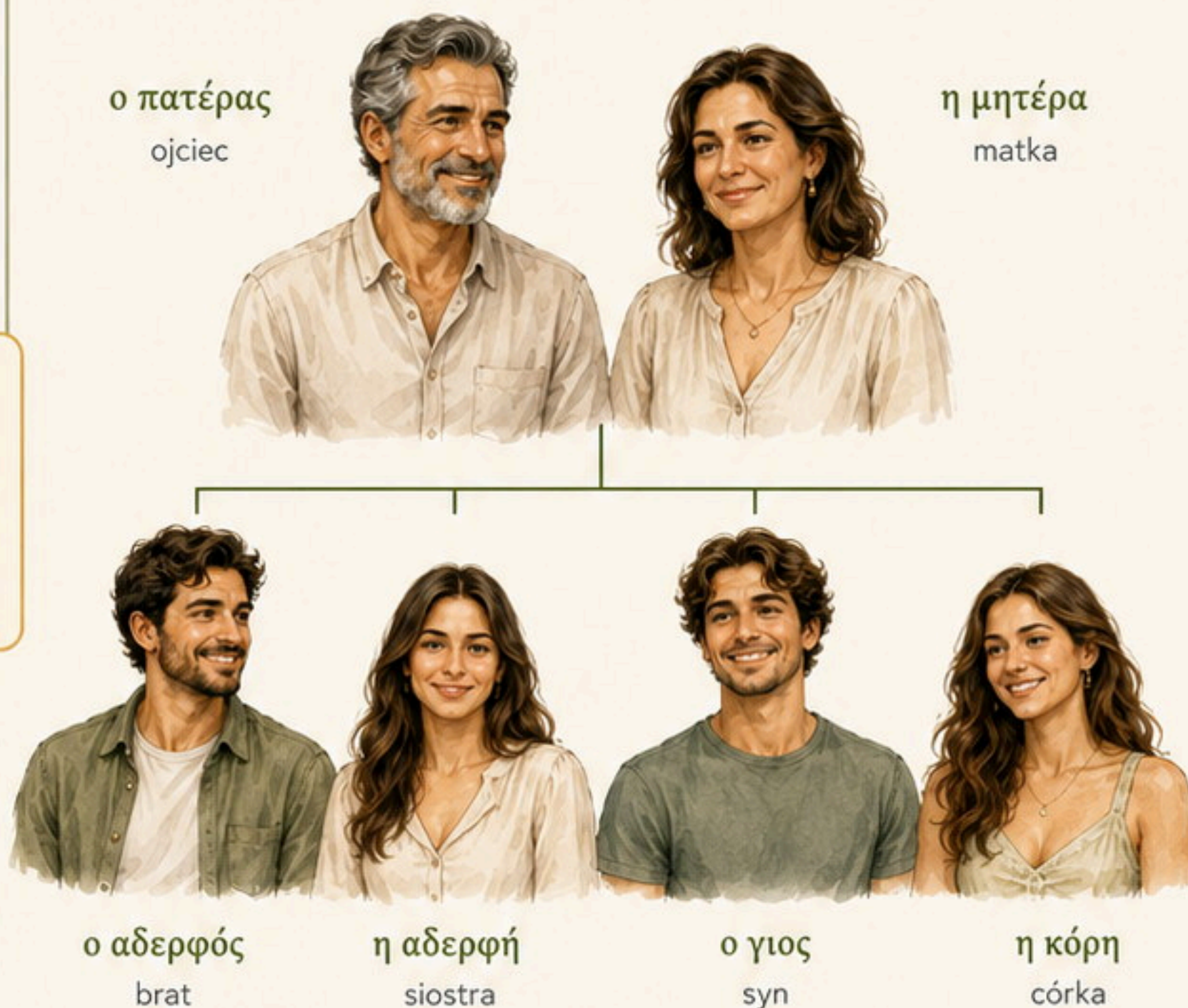
Grecki: η αδερφή μου

Dosłownie kolejność:
'siostra moja'

Przetłumacz: η μητέρα μου

moja matka.

Έχεις αδέρφια; — mówienie o tym, kogo masz w rodzinie

1 Pytanie:

Έχεις αδέρφια;

Masz rodzeństwo?

- Ναι, έχω έναν αδερφό. — Tak, mam jednego brata.
- Ναι, έχω μια αδερφή. — Tak, mam jedną siostrę.
- Όχι, δεν έχω αδέρφια. — Nie, nie mam rodzeństwa.

2 Dzieci:

- Έχεις παιδιά; — Masz dzieci?
- Έχω δύο παιδιά. — Mam dwoje dzieci.
- Έχω έναν γιο και μια κόρη. — Mam syna i córkę.

3 Czasownik έχω:

έχω	mam
έχεις	masz
έχει	ma
έχουμε	mamy
έχετε	macie / ma Pan/Pani
έχουν	mają

4 Przeczenie:

δεν έχω	nie mam
δεν έχει	nie ma

Mini-dialog:

- Έχεις αδέρφια?
- Ναι, έχω μια αδερφή. Εσύ?
- Έχω δύο αδερφούς.

- Masz rodzeństwo?
- Tak, mam jedną siostrę. A ty?
- Mam dwóch braci.

Liczby w praktyce

- έναν αδερφό — jednego brata
- μια αδερφή — jedną siostrę
- δύο παιδιά — dwoje dzieci

★ Έχω + osoba / rzecz = Mam...

? Jak powiesz: “Nie mam rodzeństwa”?

Δεν έχω αδέρφια.

έναν αδερφό

μια αδερφή

δύο παιδιά

έχω

έχω	mam
έχεις	masz
έχει	ma
έχουμε	mamy
έχετε	macie / ma Pan/Pani
έχουν	mają

Πού μένεις; – miasto, dzielnica i miejsce zamieszkania

1 Pytanie:

Πού μένεις;

Gdzie mieszkasz?

Πού μένετε; (forma grzecznościowa)

2 Miasto:

- Μένω στη Βαρσοβία. — Mieszkam w Warszawie.
- Μένω στην Αθήνα. — Mieszkam w Atenach.
- Μένω στη Θεσσαλονίκη. — Mieszkam w Salonikach.

3 Kraj:

- Μένω στην Πολωνία. — Mieszkam w Polsce.
- Μένω στην Ελλάδα. — Mieszkam w Grecji.

4 Typ miejsca:

- Μένω σε ένα διαμέρισμα. — Mieszkam w mieszkaniu.
- Μένω σε ένα σπίτι. — Mieszkam w domu.

5 Dodatkowa informacja:

- Μένω κοντά στο κέντρο. — Mieszkam blisko centrum.
- Μένω μακριά από το κέντρο. — Mieszkam daleko od centrum.

- Πού μένεις?
- Μένω στην Κρακοβία, κοντά στο κέντρο.
- Σε σπίτι?
- Όχι, σε ένα διαμέρισμα.
- Gdzie mieszkasz?
- Mieszkam w Krakowie, blisko centrum.
- W domu?
- Nie, w mieszkaniu.

Mała gramatyka

σε + την → στην

στην Αθήνα — w Atenach

σε + τη → στη

στο σπίτι — w domu

σε + το → στο

στο κέντρο — w centrum

σε + τον → στον

Μένω + miejsce = Mieszkam...

Mini ćwiczenie

Ροῦαυ: σε + το → ? / σε + την → ?

Odpoωiezi: στο / στην

Μέσα στο σπίτι — najważniejsze miejsca w domu

Słownictwo główne:

- το σπίτι — dom
- το δωμάτιο — pokój
- η κουζίνα — kuchnia
- το μπάνιο — łazienka
- το σαλόνι — salon
- η κρεβατοκάμαρα — sypialnia
- το μπαλκόνι — balkon
- η πόρτα — drzwi
- το παράθυρο — okno

1 'W domu jest...'

- Στο σπίτι υπάρχει μια κουζίνα. — W domu jest kuchnia.
- Υπάρχουν δύο δωμάτια. — Są dwa pokoje.

2 Prosty opis:

- Το σαλόνι είναι μεγάλο. — Salon jest duży.
- Η κουζίνα είναι μικρή. — Kuchnia jest mała.
- Το δωμάτιό μου είναι φωτεινό. — Mój pokój jest jasny.

3 Gdzie znajduje się pomieszczenie?

- Η κουζίνα είναι δίπλα στο σαλόνι. — Kuchnia jest obok salonu.
- Το μπάνιο είναι απέναντι από το δωμάτιο. — Łazienka jest naprzeciwko pokoju.

4 Przydatne słowa miejsca:

- 📍 μέσα — wewnątrz
- 📍 δίπλα — obok
- 📍 απέναντι — naprzeciwko
- 📍 πάνω — na górze / nad
- 📍 κάτω — na dole / pod

Mała gramatyka

υπάρχει = jest / istnieje — liczba pojedyncza

υπάρχουν = są / istnieją — liczba mnoga

- Υπάρχει ένα μπάνιο. — Jest jedna łazienka.
- Υπάρχουν δύο μπάνια. — Są dwie łazienki.

Opis domu buduj według
prostego wzoru:

CO? + JEST GDZIE? + JAKIE JEST?

Przetłumacz:

Η κουζίνα είναι δίπλα στο σαλόνι.

Kuchnia jest obok salonu.

Opowiedz o swoim domu w pięciu zdaniach

Nie musisz znać setek słów, żeby opisać swój dom. Wystarczy kilka prostych zdań połączonych w logiczną całość.

1 Μένω σε ένα διαμέρισμα στην Κρακοβία.

Mieszkam w mieszkaniu w Krakowie.

2 Το διαμέρισμά μου είναι μικρό αλλά φωτεινό.

Moje mieszkanie jest małe, ale jasne.

3 Έχει δύο δωμάτια, μια κουζίνα και ένα μπάνιο.

Ma dwa pokoje, kuchnię i łazienkę.

4 Το σαλόνι είναι δίπλα στην κουζίνα.

Salon jest obok kuchni.

5 Έχω ένα μικρό μπαλκόνι.

Mam mały balkon.

Zauważ połączenia

- αλλά = ale
- και = i
- δίπλα = obok
- έχω = mam

Twój model

Μένω σε _____.

Το σπίτι / διαμέρισμά μου είναι _____.

Έχει _____.

Η κουζίνα είναι _____.

Έχω _____.

Dobra wypowiedź
nie musi być długa.

Najpierw buduj poprawne,
proste zdania.

Minićwiczenie: Jak powiesz: „Moje mieszkanie jest małe, ale jasne”?

Odpowiedź: Το διαμέρισμά μου είναι μικρό αλλά φωτεινό.

Co robisz w domu każdego dnia?

Dom to nie tylko pomieszczenia. To również czynności, które wykonujemy każdego dnia.

Słownictwo główne:

μαγειρεύω	—	gotuję
τρώω	—	jem
πίνω	—	piję
καθαρίζω	—	sprzątam
διαβάζω	—	czytam
βλέπω τηλεόραση	—	oglądam telewizję
δουλεύω	—	pracuję
ξεκουράζομαι	—	odpoczywam
κοιμάμαι	—	śpię

1 Przykłady:

Μαγειρεύω στην κουζίνα. Gotuję w kuchni.

Διαβάζω στο σαλόνι. Czytam w salonie.

Δουλεύω στο δωμάτιό μου. Pracuję w swoim pokoju.

Κοιμάμαι στην κρεβατοκάμαρα. Śpię w sypialni.

2 Jak często?

κάθε μέρα	—	codziennie
συνήθως	—	zwykle
μερικές φορές	—	czasami
σπάνια	—	rzadko

3 Pełne zdania:

Συνήθως μαγειρεύω το βράδυ. Zwykle gotuję wieczorem.

Κάθε μέρα διαβάζω λίγο. Codziennie trochę czytam.

Μερικές φορές δουλεύω από το σπίτι. Czasami pracuję z domu.

Gotowy model: **CZĘSTOTLIWOŚĆ + CZASOWNIK + MIEJSCE / CZAS**

Ułóż zdanie: συνήθως / διαβάζω / στο σαλόνι

..... → Συνήθως διαβάζω στο σαλόνι. ....

Gotowanie

Μαγειρεύω στην κουζίνα.

Czytanie

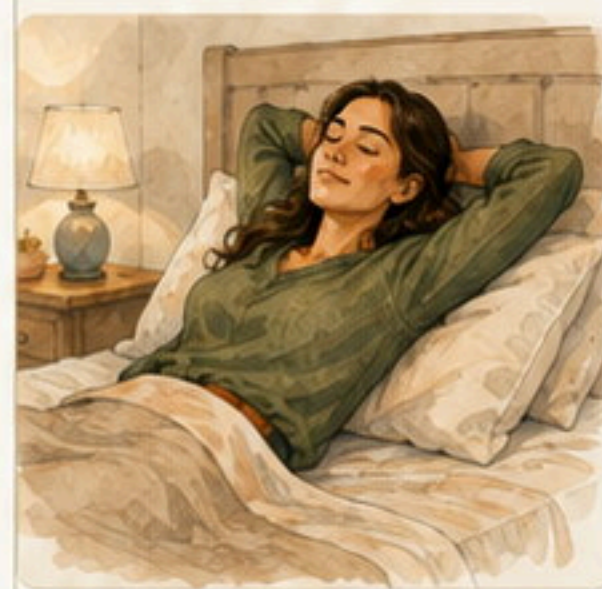
Διαβάζω στο σαλόνι.

Praca

Δουλεύω στο δωμάτιό μου.

Odpoczynek

Κοιμάμαι στην κρεβατοκάμαρα.

Rozmowa o rodzinie i domu

Dwie osoby poznają się lepiej przy kawie.

Ελένη: Έχεις μεγάλη οικογένεια;

Πιοτρ: Όχι πολύ μεγάλη. Έχω μια αδερφή και οι γονείς μου μένουν στην Πολωνία.

Ελένη: Εσύ πού μένεις;

Πιοτρ: Μένω στην Αθήνα τώρα, σε ένα μικρό διαμέρισμα.

Ελένη: Σου αρέσει;

Πιοτρ: Ναι, πολύ. Είναι μικρό αλλά έχει μεγάλο μπαλκόνι.

Ελένη: Μένεις μόνος;

Πιοτρ: Ναι, αλλά η αδερφή μου έρχεται συχνά να με δει.

Tłumaczenie:

Eleni: Masz dużą rodzinę?

Piotr: Niezbyt dużą. Mam siostrę, a moi rodzice mieszkają w Polsce.

Eleni: A ty gdzie mieszkasz?

Piotr: Mieszkam teraz w Atenach, w małym mieszkaniu.

Eleni: Podoba ci się?

Piotr: Tak, bardzo. Jest małe, ale ma duży balkon.

Eleni: Mieszkasz sam?

Piotr: Tak, ale moja siostra często przyjeżdża mnie odwiedzić.

Nowe frazy

οι γονείς μου — moi rodzice

Μένεις μόνος; — Mieszkasz sam?

Μένεις μόνη; — Mieszkasz sama?

Σου αρέσει; — Podoba ci się?

συχνά — często

Rozmowa rozwija się naturalnie, gdy łączysz pytania o:
rodzinę + dom + codzienność.

Jak powiesz: „Moi rodzice mieszkają w Polsce”?

Οι γονείς μου μένουν στην Πολωνία.

Potrafisz już mówić o rodzinie i domu

RODZINA

mów o bliskich

DOM

opisuj swój dom

LOKALIZACJA

mów, gdzie mieszkasz

CODZIENNOŚĆ

opowiadaj o zwyczajach

1 Dopasuj:

ο πατέρας → ?
 η μητέρα → ?
 ο αδερφός → ?
 η αδερφή → ?
 το σπίτι → ?

- ojciec
- matka
- brat
- siostra
- dom

2 Uzupełnij:

Έχω μια _____.

Μένω _____ Αθήνα.

Το σπίτι μου είναι _____.

Η κουζίνα είναι _____ στο σαλόνι.

- αδερφή
- στην
- μικρό
- δίπλα

3 Prawda o Tobie:

Έχω _____.

Μένω _____.

Το σπίτι μου είναι _____.

Συνήθως στο σπίτι _____.

4 Powiedz bez patrzenia:

- Masz rodzeństwo?
- Gdzie mieszkasz?
- Mieszkasz sam/sama?
- Jaki jest twój dom?
- Co robisz w domu?

5 Mini-wypowiedź:

- Μένω...
- Έχω...
- Η οικογένειά μου...
- Το σπίτι μου...
- Συνήθως...

6 Samoocena:

- ☐ nazwać podstawowych członków rodziny;
- ☐ powiedzieć, kogo mam w rodzinie;
- ☐ powiedzieć, gdzie mieszkam;
- ☐ opisać kilka pomieszczeń;
- ☐ powiedzieć, co robię w domu;
- ☐ przeprowadzić prostą rozmowę o rodzinie.

Następny moduł wyprowadza Cię z domu.

Nauczysz się pytać o drogę, poruszać po mieście i radzić sobie w podróży.

MODUŁ 11

OLIWNY GAJ I EGEEA: Podróże i kierunki

Poruszaj się po Grecji pewniej i samodzielniej

Zapytaj o drogę. Znajdź właściwy autobus. Kup bilet.
Dotrzyj tam, gdzie chcesz.

Συγγνώμη, πού είναι...; — najważniejsze pytanie w podróży

1 Fraza podstawowa:

Συγγνώμη, πού είναι ο σταθμός;

Przepraszam, gdzie jest dworzec / stacja?

2 Inne miejsca:

- Πού είναι το ξενοδοχείο; — Gdzie jest hotel?
- Πού είναι η παραλία; — Gdzie jest plaża?
- Πού είναι το λιμάνι; — Gdzie jest port?
- Πού είναι η στάση; — Gdzie jest przystanek?
- Πού είναι το κέντρο; — Gdzie jest centrum?

4 Grzeczniejsze otwarcie:

- Με συγχωρείτε... — Przepraszam...
- Εξέρτε πού είναι...? — Czy wie Pan/Pani, gdzie jest...?

Przykład:

Εξέρτε πού είναι το μουσείο;

Czy wie Pan/Pani, gdzie jest muzeum?

3 Słownictwo:

	ο σταθμός	— stacja / dworzec
	η στάση	— przystanek
	το λιμάνι	— port
	η παραλία	— plaża
	το ξενοδοχείο	— hotel
	το κέντρο	— centrum
	το αεροδρόμιο	— lotnisko

Najbardziej uniwersalny model:

Συγγνώμη, πού είναι + MIEJSCE;

Mini ćwiczenie

Jak zapytasz: „Gdzie jest port?”

Odpowiedź:

Πού είναι το λιμάνι;

Αριστερά, δεξιά, ευθεία — zrozum instrukcję drogi

αριστερά

w lewo / po lewej

ευθεία

prosto

δεξιά

w prawo / po prawej

1 Πηγαίνετε ευθεία.

Proszę iść prosto.

2 Στρίψτε δεξιά.

Proszę skręcić w prawo.

Στρίψτε αριστερά.

Proszę skręcić w lewo.

3 Στη γωνία στρίψτε δεξιά.

Na rogu proszę skręcić w prawo.

4 Typowe punkty orientacyjne:

στο φανάρι — przy światłach

στη γωνία — na rogu

μετά την τράπεζα — za bankiem

πριν από το ξενοδοχείο — przed hotelem

δίπλα στο μουσείο — obok muzeum

5 Pełna instrukcja:

Πηγαίνετε ευθεία και στο φανάρι στρίψτε αριστερά.

Proszę iść prosto i na światłach skręcić w lewo.

Kierunki najłatwiej zapamiętać ruchem:

← αριστερά ↑ ευθεία → δεξιά

Mini ćwiczenie

Przetłumacz:

Στρίψτε δεξιά.

Proszę skręcić w prawo.

Είναι κοντά; — odległość i orientacja w mieście

1 Blisko czy daleko?

Είναι κοντά; Czy to blisko?

Είναι μακριά; Czy to daleko?

Είναι πολύ κοντά.

Jest bardzo blisko.

Δεν είναι μακριά.

Nie jest daleko.

Είναι λίγο μακριά.

Jest trochę daleko.

Gotowy dialog

— Είναι μακριά το λιμάνι;

— Czy daleko jest do portu?

— Όχι, είναι περίπου δέκα λεπτά με τα πόδια.

— Nie, to około dziesięć minut pieszo.

2 Ile to zajmuje?

Πόση ώρα είναι με τα πόδια;
Ile czasu zajmuje dojście pieszo?

Είναι δέκα λεπτά με τα πόδια.
To dziesięć minut pieszo.

3 Samochodem:

Είναι πέντε λεπτά με το αυτοκίνητο.
To pięć minut samochodem.

4 Autobusem:

Είναι περίπου είκοσι λεπτά με το λεωφορείο.
To około dwadzieścia minut autobusem.

5 Σłówκα:

κοντά — blisko
μακριά — daleko
περίπου — około

λεπτό / λεπτά — minuta / minuty
με τα πόδια — pieszo

W podróży często ważniejsze
od dokładnej odległości jest
pytanie: „Ile czasu to zajmie?”

Mini ćwiczenie

Jak powiesz: „To pięć minut pieszo”?

Είναι πέντε λεπτά με τα πόδια.

Jak poruszać się komunikacją

autobus

το λεωφορείο
— autobus

metro

το μετρό
— metro

taxi

το ταξί
— taksówka

Słownictwo

η στάση
— przystanek

ο σταθμός
— stacja

1

Jaki autobus?

Ποιο λεωφορείο πάει στο κέντρο;

Który autobus jedzie do centrum?

2

Czy ten autobus
jedzie...?

Αυτό το λεωφορείο πάει στο λιμάνι;

Czy ten autobus jedzie do portu?

Gdzie wysiąść?

Πού πρέπει να κατέβω;

Gdzie powinienem / powinnam wysiąść?

Στην επόμενη στάση.

Na następnym przystanku.

4

Taxi

Θα ήθελα να πάω στο αεροδρόμιο.

Chciałbym / Chciałabym jechać na lotnisko.

Πόσο κοστίζει περίπου;

Ile to mniej więcej kosztuje?

5

Metro

Ποια γραμμή πρέπει να πάρω;

Którą linię powinienem / powinnam wybrać?

Słowo bardzo praktyczne

πρέπει = trzeba / powinienem / należy

i

Nie musisz znać całego systemu transportowego. Musisz umieć zadać właściwe pytanie.

Przetłumacz:

Πού πρέπει να κατέβω;

Gdzie powinienem / powinnam wysiąść?

Ένα εισιτήριο, παρακαλώ — kup bilet bez stresu

1 Ένα εισιτήριο, παρακαλώ.
Jeden bilet, proszę.

2 Δύο εισιτήρια, παρακαλώ.
Dwa bilety, proszę.

3 Kierunek:
Ένα εισιτήριο για την Αθήνα,
παρακαλώ.
Jeden bilet do Aten, proszę.

4 W jedną stronę:
Απλή διαδρομή.
Bilet w jedną stronę.

5 Powrotny:
Με επιστροφή.
Tam i z powrotem / z powrotem.

6 Cena:
Πόσο κάνει το εισιτήριο;
Ile kosztuje bilet?

7 Odjazd: Τι ώρα φεύγει;
O której odjeżdża?
Πότε φεύγει το επόμενο λεωφορείο;
Kiedy odjeżdża następny autobus?

Mini-dialog:

- Καλημέρα. Ένα εισιτήριο για το Ναύπλιο, παρακαλώ.
- Dzień dobry. Jeden bilet do Nauplionu, proszę.
- Απλή διαδρομή ή με επιστροφή;
- W jedną stronę czy z powrotem?
- Με επιστροφή.
- Z powrotem.
- Δώδεκα ευρώ.
- Dwanaście euro.

Gotowa konstrukcja:

Ένα / δύο εισιτήρια για + MIEJSCE

Mini ćwiczenie:

Jak poprosisiz o dwa bilety?

Δύο εισιτήρια, παρακαλώ.

Gdzie jest peron? O której jest odlot?

Podróżowanie po Grecji jest łatwiejsze, gdy znasz kilka ważnych pytań.

DWORZEC

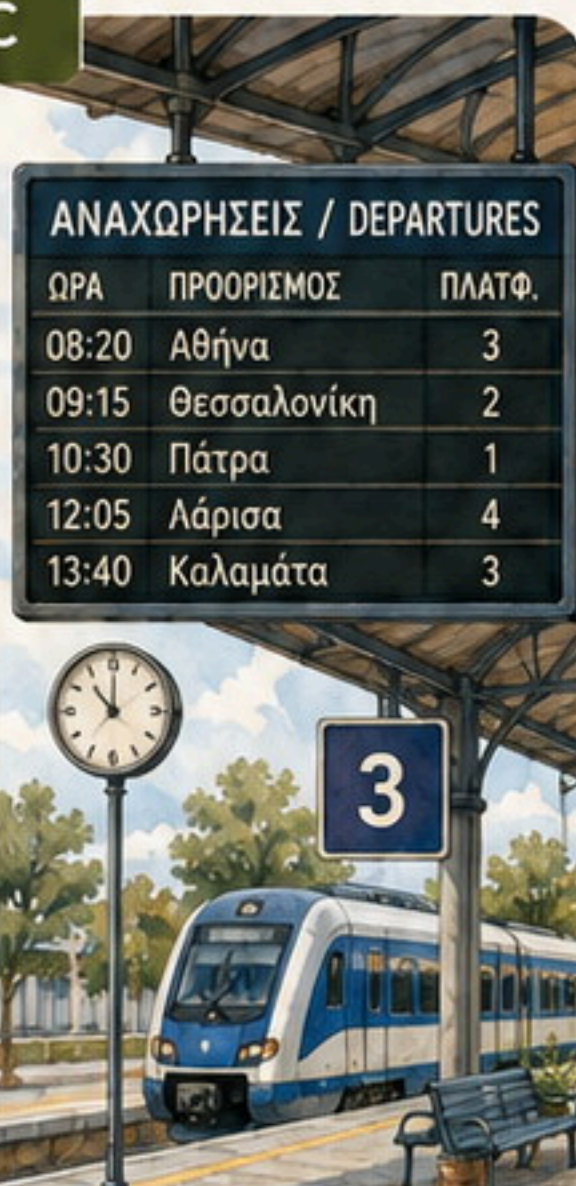
1 Na dworcu:

Πού είναι η αποβάθρα;

Gdzie jest peron?

Από ποια αποβάθρα
φεύγει το τρένο;

Z którego peronu
odjeżdża pociąg?

2 Godzina odjazdu:

Τι ώρα φεύγει το τρένο;

O której odjeżdża pociąg?

3 Ορόζνienie:

Έχει καθυστέρηση;

Czy jest opóźniony?

Πόση καθυστέρηση έχει;

Jak duże jest opóźnienie?

Gotowy dialog:

- Συγγνώμη, από ποια αποβάθρα φεύγει το τρένο για την Αθήνα?
- Από την αποβάθρα τρία.
- Ευχαριστώ πολύ.

- Przepraszam, z którego peronu odjeżdża pociąg do Aten?
- Z peronu trzeciego.
- Bardzo dziękuję.

LOTNISKO

4 Na lotnisku:

Πού είναι η πύλη;

Gdzie jest bramka?

Πού είναι ο έλεγχος
ασφαλείας;

Gdzie jest kontrola bezpieczeństwa?

Πού είναι οι αναχωρήσεις;

Gdzie są odloty?

Πού είναι οι αφίξεις;

Gdzie są przyloty?

5 Przydatne słowa:

- το τρένο — pociąg
- η αποβάθρα — peron
- η πύλη — bramka
- η αναχώρηση — odjazd / odlot
- η άφιξη — przyjazd / przylot
- η καθυστέρηση — opóźnienie

W podróży szukaj najpierw słowa-klucza:

αποβάθρα / πύλη / αναχώρηση / καθυστέρηση.

Mini ćwiczenie:

Jak zapytasz: "Czy pociąg ma opóźnienie?"

Έχει καθυστέρηση το τρένο?

Χάθηκα — co powiedzieć, gdy nie wiesz, gdzie jesteś

1 Najważniejsza fraza:

Χάθηκα.

Zgubiłem się / Zgubiłam się.

Ta forma jest użyteczna niezależnie od płci mówiącego.

2 Nie wiem, gdzie jestem:

Δεν ξέρω πού είμαι.

Nie wiem, gdzie jestem.

3 Prośba o pomoc:

Μπορείτε να με βοηθήσετε;

Czy może mi Pan/Pani pomóc?

4 Jak dojść do...?

Πώς μπορώ να πάω στο κέντρο;

Jak mogę dostać się do centrum?

Πώς πάω στο λιμάνι;

Jak dojść / dojechać do portu?

5 Pokaż na mapie:

Μπορείτε να μου δείξετε στον χάρτη;

Czy może mi Pan/Pani pokazać na mapie?

6 Nie rozumiem:

Δεν καταλαβαίνω.

Nie rozumiem.

Μπορείτε να το πείτε πιο αργά;

Czy może Pan/Pani powiedzieć to wolniej?

Mini-dialog:

- Συγγνώμη, χάθηκα.
Μπορείτε να με βοηθήσετε;
- Βεβαίως. Πού θέλετε να πάτε;
- Στο λιμάνι.
- Πηγαίνετε ευθεία
και μετά αριστερά.

Przepraszam, zgubiłem się.
Czy może mi Pan/Pani pomóc?
Oczywiście. Dokąd chcesz iść?
Do portu.
Idź prosto, a potem w lewo.

W sytuacji stresowej używaj krótkich zdań.
Najważniejsze jest skuteczne porozumienie,
nie perfekcyjna gramatyka.

Mini ćwiczenie:

Jak poprosisz: "Proszę powiedzieć wolniej"

Μπορείτε να το πείτε πιο αργά;

Z hotelu do portu — pełna rozmowa o drodze

Turysta pyta w recepcji hotelu, jak dostać się do portu.

Πιοτρ:
Συγγνώμη, πώς μπορώ να πάω στο λιμάνι;
Przepraszam, jak mogę dostać się do portu?

Υπάλληλος:
Μπορείτε να πάτε με τα πόδια ή με το λεωφορείο.
Możesz iść pieszo lub pojechać autobusem.

Πιοτρ:
Είναι μακριά με τα πόδια;
Czy pieszo to daleko?

Υπάλληλος:
Όχι πολύ. Είναι περίπου είκοσι λεπτά.
Nie bardzo. To około dwadzieścia minut.

Πιοτρ:
Και πού είναι η στάση του λεωφορείου;
A gdzie jest przystanek autobusowy?

Υπάλληλος:
Βγείτε από το ξενοδοχείο, πηγαίνετε ευθεία
και στο πρώτο φανάρι στρίψτε δεξιά.
Wyjdź z hotelu, idź prosto i na pierwszych światłach
skręć w prawo.

Πιοτρ:
Ποιο λεωφορείο πάει στο λιμάνι;
Który autobus jedzie do portu?

Υπάλληλος:
Το νούμερο πέντε.
Numer pięć.

Πιοτρ:
Ευχαριστώ πολύ!
Bardzo dziękuję!

Υπάλληλος:
Παρακαλώ. Καλό ταξίδι!
Proszę bardzo. Miłej podróży!

WYRAŻENIA DO ZAPAMIĘTANIA

- με τα πόδια — pieszo
- με το λεωφορείο — autobusem
- βγείτε — proszę wyjść
- στο πρώτο φανάρι — na pierwszych światłach
- Καλό ταξίδι! — Miłej podróży!

ZADANIE MINI

Zmień cel rozmowy:

λιμάνι → αεροδρόμιο / κέντρο / μουσείο

Dasz sobie radę w podróży?

1 Dopasuj:

αριστερά → ?
δεξιά → ?
ευθεία → ?
κοντά → ?
μακριά → ?

- w lewo
- w prawo
- prosto
- blisko
- daleko

2 Uzupełnij:

Πού _____ το λιμάνι;

Πηγαίνετε _____.

Στρίψτε _____.

Είναι δέκα λεπτά με τα _____.

- είναι
- ευθεία
- δεξιά lub αριστερά
- πόδια

3 Na dworcu:

Z którego peronu odjeżdża pociąg?

Από ποια αποβάθρα
φεύγει το τρένο;

4 Bilet:

Dwa bilety do Aten, proszę

Δύο εισιτήρια για την Αθήνα,
παρακαλώ.

5 Sytuacja awaryjna:

Zgubiłem się. Czy może mi Pan/Pani
pomóc?

Χάθηκα. Μπορείτε να με βοηθήσετε;

7 Samoocena:

- ☐ zapytać o drogę;
- ☐ zrozumieć lewo/prawo/prosto;
- ☐ zapytać o odległość;
- ☐ zapytać o autobus;
- ☐ kupić bilet;
- ☐ zapytać o peron;
- ☐ poprosić o pomoc.

6 Symulacja:

Wyobraź sobie, że jesteś w obcym mieście
i chcesz dotrzeć do portu. Powiedz po kolei:

1. Συγγνώμη.
2. Πού είναι το λιμάνι;
3. Είναι μακριά;
4. Μπορώ να πάω με το λεωφορείο;
5. Ποιο λεωφορείο;
6. Ευχαριστώ πολύ.

Dotarłeś na miejsce.
Teraz czas zrobić zakupy
i zjeść coś po grecku.

MODUŁ 12

OLIWNY GAJ I EGEA:

Targ i restauracje

Kupuj, pytaj i zamawiaj po grecku

Od kilograma pomidorów na targu po kolację nad Morzem Egejskim.

W tym module nauczysz się przydatnych zwrotów na targu, w sklepach, kawiarniach i restauracjach. Dowiesz się, jak pytać o cenę i ilość, jak zamawiać dania i napoje oraz jak swobodnie rozmawiać z obsługą.

Πόσο κάνει; — pytanie o cenę i zakup

1 Pytanie o cenę:

Πόσο κάνει;   Ile to kosztuje?
Πόσο κάνουν;   Ile one kosztują?

2 Konkretny produkt:

Πόσο κάνουν οι ντομάτες;
Ile kosztują pomidory?

Πόσο κάνει το ψωμί;
Ile kosztuje chleb?

3 Chce:

Θέλω ένα κιλό ντομάτες.
Chcę kilogram pomidorów.

Θα ήθελα ένα κιλό ντομάτες.
Poprosiłbym / Poprosiłabym
kilogram pomidorów.

4 Produkty:

- οι ντομάτες — pomidory
- οι πατάτες — ziemniaki
- τα μήλα — jabłka
- τα πορτοκάλια — pomarańcze
- το ψωμί — chleb
- το τυρί — ser
- οι έλιές — oliwki

5 Cena:

Τρία ευρώ το κιλό.
Trzy euro za kilogram.

Πόσο κάνει;

Θα ήθελα...

ένα κιλό.

Pełne, naturalne zdanie:

Βάλτε μου ένα κιλό, παρακαλώ.
Proszę mi nałożyć / dać kilogram.

Mini-dialog:

- Πόσο κάνουν οι ντομάτες;
- Δύο ευρώ το κιλό.
- Ωραία. Θα ήθελα ένα κιλό, παρακαλώ.

Na targu wystarczą
trzy elementy:

PRODUKT
 +
 ILOŚĆ
 +
 ΠΑΡΑΚΑΛΩ.

Mini ćwiczenie:

Jak powiesz: "Poproszę kilogram pomidorów" ..... ➤ Θα ήθελα ένα κιλό ντομάτες, παρακαλώ.

Ένα κιλό ή μισό; — kupowanie właściwej ilości

1 Kilogram:

- ένα κιλό — jeden kilogram
- δύο κιλά — dwa kilogramy
- μισό κιλό — pół kilograma

2 Gramy:

- εκατό γραμμάρια — 100 gramów
- διακόσια γραμμάρια — 200 gramów
- πεντακόσια γραμμάρια — 500 gramów

3 Sztuki:

- ένα — jedna sztuka / jedno
- δύο — dwie / dwa
- τρία — trzy

→ Przykład: Τρία μήλα, παρακαλώ.
Trzy jabłka, proszę.

4 Trochę więcej / mniej:

- Λίγο περισσότερο. — Trochę więcej.
- Λίγο λιγότερο. — Trochę mniej.
- Φτάνει, ευχαριστώ. — Wystarczy, dziękuję.

5 Μαła symulacja:

Σprzedawca: Είναι εξακόσια γραμμάρια.
Tro jest sześćset gramów.

Klient: Λίγο λιγότερο, παρακαλώ. Περίπου μισό κιλό.
Trochę mniej, proszę. Około pół kilograma.

ΣΛÓWKA

το κιλό — kilogram

το γραμμάριο — gram

μισό — połowa / pół

περίπου — około

Nie musisz znać wszystkich liczebników od razu.

Najbardziej praktyczne na start:

ένα / δύο / τρία / μισό /
εκατό / διακόσια /
πεντακόσια.

MINI ĆWICZENIE

Jak powiesz:

„Pół kilograma sera”

Odpowiedź:

Μισό κιλό τυρί.

Ένα τραπέζι για δύο — pierwsze minuty w restauracji

1 Stolik:

Ένα τραπέζι για δύο, παρακαλώ.

Stolik dla dwóch osób, proszę.

Ένα τραπέζι για τέσσερα άτομα, παρακαλώ.

Stolik dla czterech osób, proszę.

2 Rezerwacja:

Έχουμε κράτηση.

Mamy rezerwację.

Έχω κράτηση στο όνομα Κοβάλσκι.

Mam rezerwację na nazwisko Kowalski.

3 Na zewnątrz:

Μπορούμε να καθίσουμε έξω;

Czy możemy usiąść na zewnątrz?

4 Menu:

Το μενού, παρακαλώ.

Menu, proszę.

Έχετε μενού στα αγγλικά;

Czy mają Państwo menu po angielsku?

5 Co polecacie?

Τι προτείνετε;

Co Pan/Pani poleca?

Ποια είναι η σπεσιαλιτέ του μαγαζιού;

Jaka jest specjalność lokalu?

Ένα τραπέζι για δύο, παρακαλώ.

Το μενού, παρακαλώ.

Τι προτείνετε;

Mini-dialog:

— Καλησπέρα. Ένα τραπέζι για δύο, παρακαλώ.

Dobry wieczór. Stolik dla dwóch osób, proszę.

— Βεβαίως. Μέσα ή έξω;

Oczywiście. W środku czy na zewnątrz?

— Έξω, αν γίνεται.

Na zewnątrz, jeśli to możliwe.

— Πάρακαλώ, από εδώ.

Proszę bardzo, tędy.

Gotowe trzy frazy:

● Ένα τραπέζι για...

● Το μενού, παρακαλώ.

● Τι προτείνετε;

Mini ćwiczenie: Jak powiesz: 'Czy możemy usiąść na zewnątrz?'

Odpowiedź: Μπορούμε να καθίσουμε έξω; .....

Θα ήθελα... — zamów bez tłumaczenia całego menu

1 Najważniejsza konstrukcja:

Θα ήθελα...

Poprosiłbym / Poprosiłabym...

Przykład:

Θα ήθελα μια χωριάτικη σαλάτα.

Poproszę sałatkę grecką.

2 Jedzenie:

η χωριάτικη σαλάτα —
sałatka grecka

το σουβλάκι — souvlaki

ο μουςακάς — musaka

το ψάρι — ryba

το κοτόπουλο — kurczak

οι πατάτες —
ziemniaki / frytki zależnie od dania

3 Napoje:

νερό — woda

καφές — kawa

τσάι — herbata

χυμός — sok

Przykład:

Ένα νερό, παρακαλώ.

Wodę, proszę.

4 Bez czegoś:

Χωρίς κρεμμύδι,
παρακαλώ.

Bez cebuli, proszę.

Χωρίς τυρί.

Bez sera.

5 Dodatkowo:

Και ένα νερό, παρακαλώ.

I jeszcze wodę, proszę.

6 Pytanie kelnera:

Τι θα πάρετε;

Co Państwo zamówią?

Odpowiedź:

Θα πάρω το ψάρι.

Wezmę rybę.

Mini-dialog:

— Τι θα πάρετε;

— Θα ήθελα ένα σουβλάκι
και μια σαλάτα.

— Κάτι να πιείτε;

— Ένα νερό, παρακαλώ.

Najbardziej uniwersalna fraza w restauracji:

Θα ήθελα + DANIE / NAPÓJ.

Mini ćwiczenie: Jak powiesz: „Poproszę rybę i wodę”?

Odpowiedź: Θα ήθελα το ψάρι και ένα νερό, παρακαλώ.

Co jest w tym daniu?

1 Co zawiera?

Τι έχει αυτό το πιάτο;

Co jest w tym daniu?

Τι περιέχει;

Co zawiera?

2 Czy ma...?

- Έχει κρέας; Czy zawiera mięso?
- Έχει ψάρι; Czy zawiera rybę?
- Έχει τυρί; Czy zawiera ser?

3 Bez mięsa:

- Δεν τρώω κρέας. Nie jem mięsa.
- Είμαι χορτοφάγος. Jestem wegetarianinem.
- Είμαι χορτοφάγος. Jestem wegetarianką.

i Współczesna greka może używać tej samej podstawowej formy rzeczownika zależnie od kontekstu; przy projekcie finalnym dopilnować naturalnego zapisu i wariantów, jeśli potrzebne.

4 Czy jest ostre?

Είναι πικάντικο; Czy jest pikantne?

Όχι πολύ πικάντικο, παρακαλώ.

Proszę, nie za ostre.

5 Prosta zmiana:

- Μπορείτε χωρίς κρεμμύδι; Czy może być bez cebuli?
- Χωρίς σάλτσα, παρακαλώ. Bez sosu, proszę.

6 Słówka:

- το κρέας — mięso
- το ψάρι — ryba
- το τυρί — ser
- το κρεμμύδι — cebula
- η σάλτσα — sos
- τα λαχανικά — warzywa

Mini-dialog:

- Τι έχει αυτό το πιάτο;
- Έχει κοτόπουλο, πατάτες και λαχανικά.
- Έχει κρεμμύδι;
- Ναι.
- Μπορείτε χωρίς κρεμμύδι;
- Βεβαίως.

Co jest w tym daniu?
Ma kurczaka, ziemniaki i warzywa.
Czy ma cebulę?
Tak.
Czy może być bez cebuli?
Oczywiście.

Nie musisz znać nazwy całego dania. Wystarczy umieć zapytać:
Τι έχει; / Έχει...; / Χωρίς..., παρακαλώ.

Mini ćwiczenie: Jak powiesz: 'Nie jem mięsa' .....

Δεν τρώω κρέας.

Strona 120

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Rano na targu, wieczorem w tawernie

Te same słowa, różne miejsca — jedna rozmowa po grecku.

1 Rano na targu

Sprzedawca:

Καλημέρα! Τι θα θέλατε?

Dzień dobry! Czego Pan/Pani chce?

Klient:

Θα ήθελα ένα κιλό ντομάτες
και μισό κιλό ελιές.

Poproszę kilogram pomidorów
i pół kilograma oliwek.

Sprzedawca:

Βεβαίως. Κάτι άλλο?

Oczywiście. Coś jeszcze?

Klient:

Ναι. Πόσο κάνει αυτό το τυρί?

Tak. Ile kosztuje ten ser?

Sprzedawca:

Δέκα ευρώ το κιλό.

Dziesięć euro za kilogram.

Klient:

Βάλτε μου διακόσια γραμμάρια,
παρακαλώ.

Proszę mi dać dwieście gramów.

3 Co jest wspólne?

Na targu:

Θα ήθελα...

W restauracji:

Θα ήθελα...

Na targu:

Πόσο κάνει?

W restauracji:

Πόσο κάνει αυτό?

W obu:

παρακαλώ

= proszę

2 Wieczorem w tawernie

Kelner:

Καλησπέρα. Τι θα πάρετε?

Dobry wieczór. Co Pan/Pani zamówi?

Klient:

Θα ήθελα μια χωριάτικη σαλάτα
και ψάρι.

Poproszę sałatkę grecką i rybę.

Kelner:

Κάτι να πιείτε?

Coś do picia?

Klient:

Ένα νερό και έναν καφέ μετά,
παρακαλώ.

Poproszę wodę i kawę potem.

Kelner:

Βεβαίως.

Oczywiście.

Wniosek językowy:

Jedna dobra konstrukcja może otworzyć
kilka różnych sytuacji komunikacyjnych.

Nie uczysz się dwóch osobnych scenariuszy,
Budujesz jeden zestaw narzędzi,
który działa w wielu miejscach.

Mini ćwiczenie:

Wypisz trzy frazy, które możesz wykorzystać
zarówno na targu, jak i w restauracji.

1

Θα ήθελα...

2

Πόσο κάνει;

3

παρακαλώ.

Strona 122

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Poradzisz sobie na targu i w restauracji?

Powtórz, sprawdź się i zobacz, ile już potrafisz!

1

Na targu:

Jak zapytasz: „Ile kosztują pomidory?”

Πόσο κάνουν οι ντομάτες;

2

Ilość:

Jak powiesz: „Pół kilograma oliwek, proszę?”

Μισό κιλό ελιές, παρακαλώ.

3

W restauracji:

Jak poprosisz: „Stolik dla dwóch osób?”

Ένα τραπέζι για δύο, παρακαλώ.

4

Zamówienie:

Przetłumacz: „Poproszę sałatkę i wodę.”

Θα ήθελα μια σαλάτα και ένα νερό.

5

Składniki:

Jak zapytasz: „Czy to zawiera mięso?”

Έχει κρέας;

6

Bez składnika:

Jak powiesz: „Bez cebuli, proszę?”

Χωρίς κρεμμύδι, παρακαλώ.

7

Płatność:

Uzupełnij: Τον _____, παρακαλώ.

λογαριασμό

8
Pełna symulacja:

Ułóż dialog w restauracji. Odpowiedz jak w przykładzie.

1

Powiedz „Dzień dobry”.

Καλησπέρα.

2

Poproś o stół dla dwóch osób.

Ένα τραπέζι για δύο, παρακαλώ.

3

Poproś o menu.

Το μενού, παρακαλώ.

4

Zapytaj, co polecają.

Τι προτείνετε;

5

Zamów danie i wodę.

Θα ήθελα ψάρι και ένα νερό.

6

Poproś o rachunek.

Τον λογαριασμό, παρακαλώ.

7

Zapytaj, czy możesz zapłacić kartą.

Μπορώ να πληρώσω με κάρτα;

9
Samoocena:

Zaznacz, co już umiesz.

☐

zapytać o cenę?

☐

podać ilość?

☐

zamówić jedzenie?

☐

zapytać o składniki?

☐

poprosić o coś bez wybranego składnika?

☐

zamówić napój?

☐

poprosić o rachunek?

☐

zapłacić.

Jedzenie i zakupy załatwione.

W kolejnym module nauczysz się mówić o pracy, godzinach, obowiązkach i rytmie zwykłego dnia.

Strona 124

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Strona 125

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Strona 126

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Strona 127

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Strona 128

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Strona 129

Imagem desta página não foi encontrada no conjunto de páginas geradas.

Masz chwilę? — umawianie spotkania po grecku

Praktyczne zwroty, dzięki którym łatwo umówisz się na spotkanie w pracy i w życiu prywatnym.

1 Pytanie o dostępność

Έχεις χρόνο αύριο;
Masz jutro czas?

Έχετε χρόνο αύριο;
Czy mają Państwo jutro czas?

2 Propozycja

Να βρεθούμε αύριο;
Spotkamy się jutro? /
Może spotkamy się jutro?

Τι λες για τις έξι;
Co powiesz na szóstą?

3 Akceptacja

Ναι, μου κάνει.
Tak, pasuje mi.

Τέλεια, στις έξι.
Świetnie, o szóstej.

4 Odrzucenie

Δυστυχώς, δεν μπορώ.
Niestety, nie mogę.

Έχω δουλειά εκείνη την ώρα.
Mam wtedy pracę.

5 Inny termin

Μπορούμε λίγο αργότερα;
Możemy trochę później?

Μήπως στις επτά;
Może o siódmej?

MINI-DIALOG

- Έχεις χρόνο την Τετάρτη;
  - Ναι, το απόγευμα.
  - Να βρεθούμε στις έξι;
  - Ναι, μου κάνει.
-
- Masz czas w środę?
  - Tak, po południu.
  - Spotkajmy się o szóstej?
  - Tak, pasuje mi.

Έχεις χρόνο;

Να βρεθούμε...;

Μου κάνει.

WARTO ZAPAMIĘTAĆ

Do umawiania spotkań
wystarczą trzy kroki:

CZAS? → PROPOZYCJA → POTWIERDZENIE

MINI ĆWICZENIE

Jak powiesz: „Możemy trochę później?”

Μπορούμε λίγο αργότερα;

Jak wygląda Twój dzień? — pełna rozmowa o pracy

— ROZMOWA W PRAKTYCE —

- Μαρία:** Τι ώρα αρχίζεις δουλειά;
- Πιοτρ:** Συνήθως στις οκτώ.
- Μαρία:** Δουλεύεις κάθε μέρα στο γραφείο;
- Πιοτρ:** Όχι. Τη Δευτέρα και την Παρασκευή δουλεύω από το σπίτι.
- Μαρία:** Και τι κάνεις συνήθως στη δουλειά;
- Πιοτρ:** Γράφω email, μιλάω με πελάτες και έχω πολλές συναντήσεις.
- Μαρία:** Τι ώρα τελειώνεις;
- Πιοτρ:** Στις τέσσερις ή στις πέντε, ανάλογα με τη μέρα.
- Μαρία:** Και μετά;
- Πιοτρ:** Συνήθως γυρίζω σπίτι, μαγειρεύω και διαβάζω λίγο.

- Maria: O której zaczynasz pracę?
- Piotr: Zazwyczaj o ósmej.
- Maria: Czy pracujesz codziennie w biurze?
- Piotr: Nie. W poniedziałek i w piątek pracuję z domu.
- Maria: A co robisz zwykle w pracy?
- Piotr: Piszę maile, rozmawiam z klientami i mam dużo spotkań.
- Maria: O której kończysz pracę?
- Piotr: O czwartej albo o piątej, zależnie od dnia.
- Maria: A potem?
- Piotr: Zazwyczaj wracam do domu, gotuję i trochę czytam.

NOWE WYRAŻENIA

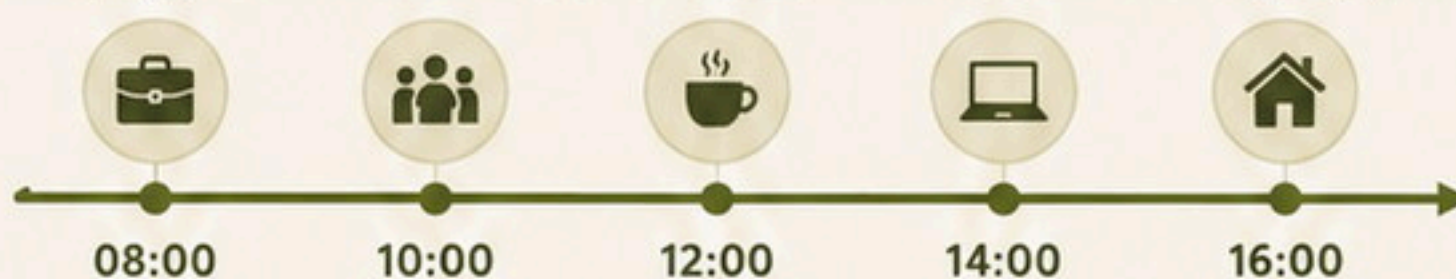
τελειώνω — kończę

ανάλογα με... — zależnie od...

και μετά; — a potem?

CO POWTARZAMY?

- godziny
- dni tygodnia
- częstotliwość
- obowiązki
- codzienne czynności

TWOJE ZADANIE

Zmień dialog tak, aby pasował do Twojego dnia pracy lub nauki.

Potrafisz już opowiedzieć o swoim dniu

— POWTÓRZENIE MODUŁU —

1 Dopasuj

πάντα	•	zawsze
συνήθως	•	zwykle
συχνά	•	często
μερικές φορές	•	czasami
σπάνια	•	rzadko
ποτέ	•	nigdy

2 Uzupełnij

Αρχίζω δουλειά _____ οκτώ.
Κάθε _____ δουλεύω από το σπίτι.
Συνήθως _____ email.
Δεν δουλεύω _____ την Κυριακή.

στις / Δευτέρα / γράφω / ποτέ

3 Godzina

Jak powiesz: „Κοιόχζε ο πιάτζε”?

Τελειώνω στις πέντε.

4 Spotkanie

Jak zapytasz: „Masz czas jutro?”

Έχεις χρόνο αύριο;

5 Mini-wypowiedź

1 O której wstajesz?	Ξυπνάω στις...
2 O której zaczynasz pracę / naukę?	Αρχίζω...
3 Co robisz w ciągu dnia?	Συνήθως...
4 Co robisz po południu?	Το απόγευμα...
5 Co robisz wieczorem?	Το βράδυ...

6 Samoocena

- ☐ podać godzinę
- ☐ powiedzieć, o której coś robię
- ☐ nazwać dni tygodnia
- ☐ mówić o częstotliwości
- ☐ opisać podstawowe obowiązki
- ☐ umówić spotkanie
- ☐ opowiedzieć o zwykłym dniu

Następny moduł przenosi
Cię z mówienia do czytania.
Nauczysz się rozumieć
dłuższe współczesne teksty
na poziomie B1–B2.

Most: co stało się z greckim czasownikiem?

Grecki czasownik zmienił się bardzo mocno, ale nie wszystko zniknęło. Współczesna greka nadal przechowuje wiele dawnych rdzeni i bardzo silnie rozróżnia sposób patrzenia na czynność.

AGORA

Greka dawna

γράφω = piszę

γράφω

WSPÓŁCZESNOŚĆ

Greka współczesna

γράφω = piszę

Wniosek: Forma i podstawowe znaczenie pozostają niezwykle podobne.

Greka dawna

ἔγραψα = napisałem

aoryst

Greka współczesna

ἔγραψα = napisałem

Co się zachowało?

- rdzeń γραφ-/γραφ-
- augment w formie przeszłej
- aorystowa perspektywa czynności

Co się zmieniło?

- system akcentowania
- część wymowy
- otoczenie gramatyczne

Greka dawna

γράφειν = pisać

bezokolicznik

Greka współczesna

θέλω να γράψω
= chcę napisać / chcę pisać

Wniosek: Klasyczny bezokolicznik nie działa już jako zwykła produktywna forma codziennego języka. Jego funkcje przejęły m.in. konstrukcje z να.

Greka dawna

ἵνα γράψῃ

coniunctivus

Greka współczesna

να γράψει

Wniosek: Sama forma i system historycznie się zmieniły, ale idea konstrukcji zależnej z trybem nieoznajmującym pozostała bardzo ważna.

Największa przewaga nauki obu ścieżek:

zaczynasz widzieć nie przypadkowe różnice, ale proces rozwoju języka.

Która para pokazuje niemal bezpośrednią ciągłość?

γράφω → γράφω / ἔγραψα → έγραψα

Odpowiedź:

Obie.

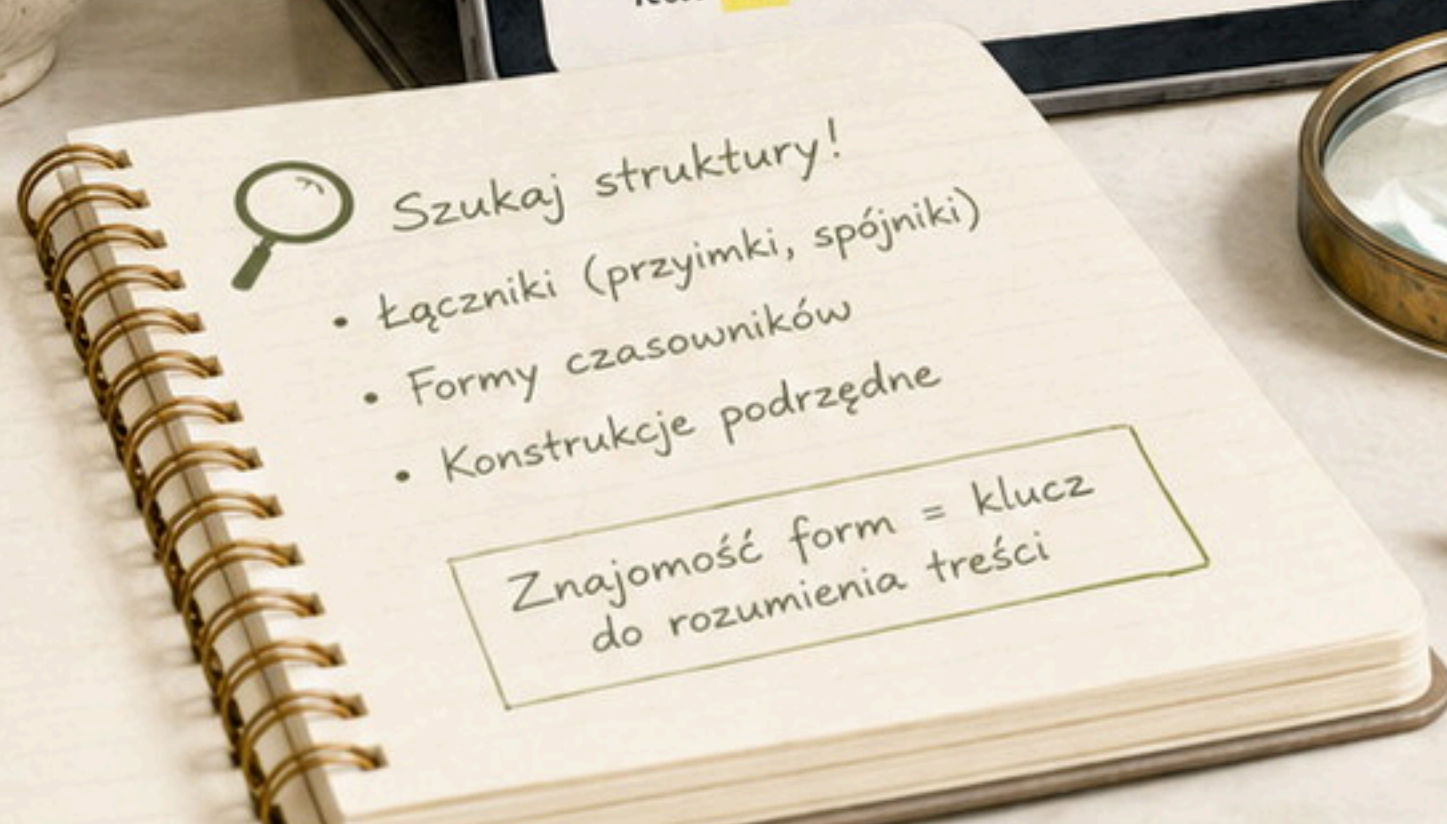
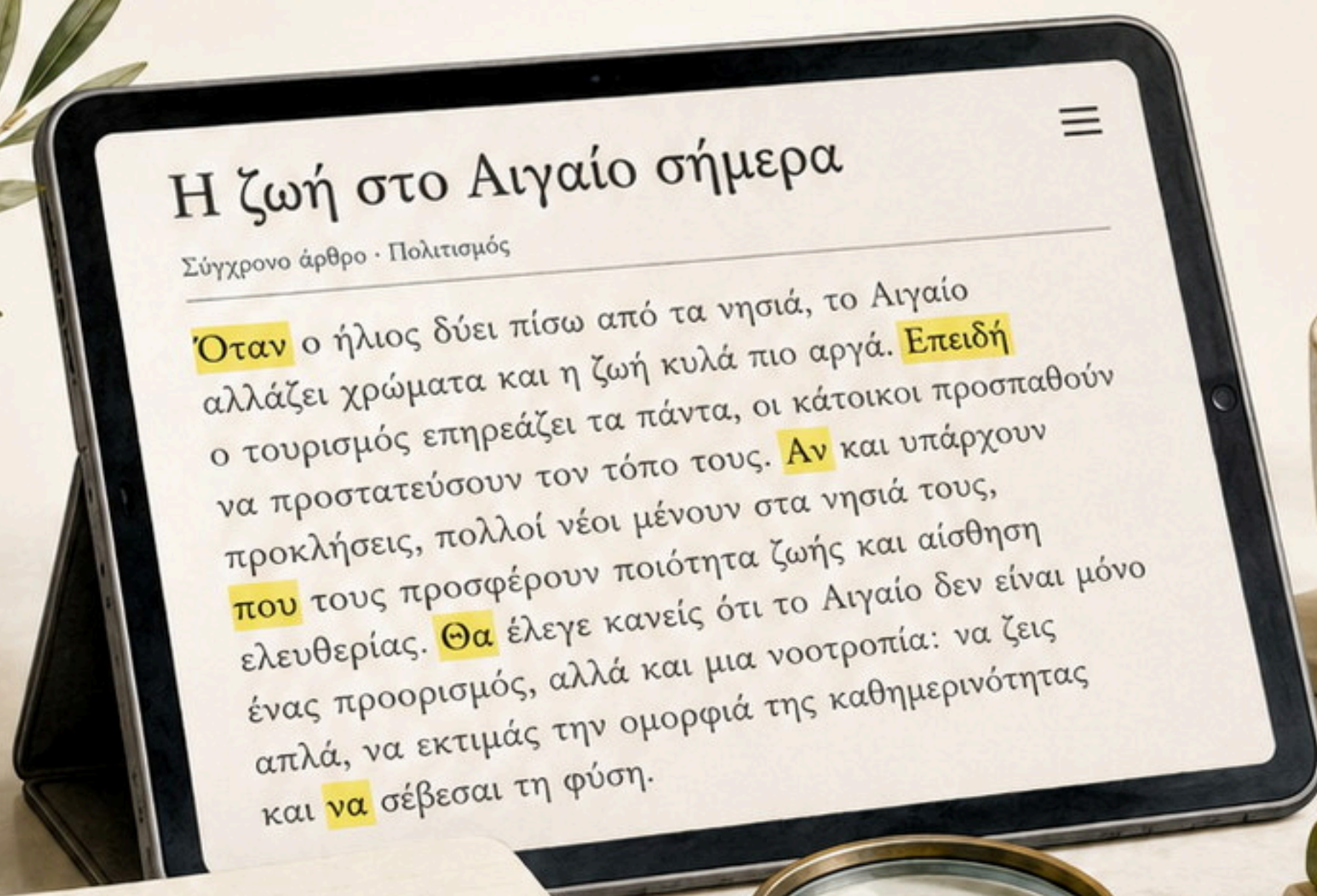
MODUŁ 14

OLIWNY GAJ I EGEEA: Gramatyka do czytania B1–B2

Czytaj dłuższe zdania bez tłumaczenia każdego słowa

Szukaj struktury, łączników i form czasownika —
a tekst zacznie się otwierać.

Łączniki pokazują logikę tekstu

Na poziomie B1–B2 nie musisz znać każdego słowa.

Bardzo często wystarczy rozpoznać, **jak autor łączy informacje**.

και

i

αλλά

ale

όμως

jednak

γιατί

ponieważ /
dlaczego —
zależnie od użycia

επειδή

ponieważ

όταν

kiedy / gdy

αν

jeśli

γι' αυτό

dlatego

επίσης

również

παρόλο που

mimo że

1 Kontrast

Ήθελα να πάω,
αλλά δεν είχα
χρόνο.

Chciałem iść,
ale nie miałem czasu.

2 Przyczyna

Έμεινα σπίτι
επειδή έβρεχε.

Zostałem w domu,
ponieważ padało.

3 Warunek

Αν έχω χρόνο,
θα έρθω.

Jeśli będę mieć czas,
przyjdę.

4 Czas

Όταν τελειώσω,
θα σου
τηλεφωνήσω.

Kiedy skończę,
zadzwonię do ciebie.

Technika czytania

Zaznacz łącznik. Zapytaj:

- dodaje?
- przeciwstawia?
- wyjaśnia przyczynę?
- wprowadza warunek?
- wskazuje czas?

Łącznik to drogowskaz.

Nawet jeśli nie znasz
wszystkich słów,
pokazuje relację między
częściami tekstu.

DODANIE
και

KONTRAST
αλλά

PRZYCZYNA
επειδή

WARUNEK
αν

CZAS
όταν

ĆWICZENIE MINI

Jaką relację pokazuje **επειδή**?

→ Przyczynę.

να: małe słowo, które pojawia się wszędzie

Jeśli czytasz współczesną grekę, **να** zobaczysz bardzo często.
Jest jednym z najważniejszych elementów systemu czasownikowego.

Nie tłumacz **να** osobno

να nie ma jednego polskiego odpowiednika.
Czytaj: czasownik / konstrukcja + **να** + forma.
Na przykład:
θέλω να... / πρέπει να... / μπορώ να...

Most do greki dawnej

Greka dawna używała bezokolicznika
w wielu miejscach, w których współczesna
greka używa **να** + forma czasownika.

Czytaj **να** jako część większej konstrukcji, nie jako osobne słowo.

Ćwiczenie

Przetłumacz: Πρέπει να φύγω.

.....

Odpowiedź

Muszę wyjść.

θα: jak rozpoznać przyszłość

W grece współczesnej przyszłość bardzo często buduje się za pomocą:

θα + forma czasownika.

- 1** Prosty przykład
Θα έρθω αύριο.
Przyjdę jutro.

- 2** Przyszłość ciągła
Θα δουλεύω όλη μέρα.
Będę pracować cały dzień.

proces / trwanie

- 3** Przyszłość całościowa
Θα δουλέψω αύριο.
Popracuję / wykonam pracę jutro.

czynność
jako całość

- 4** Porównanie
Θα γράφω = będę pisać / regularnie pisać
Θα γράψω = napiszę

- 5** Pytanie
Θα έρθεις αύριο;
Przyjdiesz jutro?

- 6** Przeczenie
Δεν θα έρθω.
Nie przyjdę.

θα mówi o przyszłości.
Forma po **θα** mówi,
jak patrzysz na czynność:
PROCES czy **CAŁOŚĆ**.

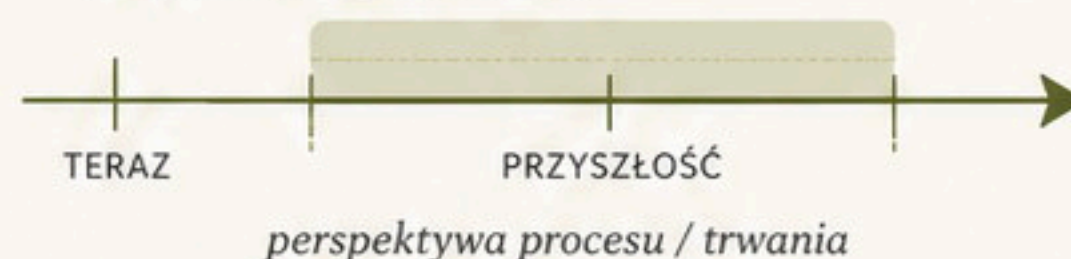

Ta różnica aspektowa ma historyczne
korzenie i łączy współczesny system
z wcześniejszymi etapami greki.

OŚ CZASU PRZYSZŁOŚCI

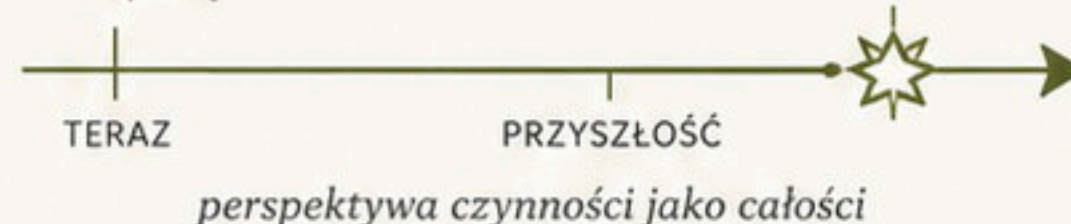
θα γράφω

będę pisać / regularnie pisać

θα γράψω

napiszę

MINI ĆWICZENIE

Która forma znaczy „napiszę”?

- A. θα γράφω
B. θα γράψω

ODPOWIEDŹ

B.

που: słowo, które łączy informacje

Współczesna greka bardzo często używa **που** tam, gdzie po polsku pojawia się: *który / która / które / gdzie* — zależnie od kontekstu.

1 Osoba

Ο άνθρωπος που μιλάει είναι ο δάσκαλός μου.

Człowiek, który mówi, jest moim nauczycielem.

Ο άνθρωπος = człowiek

που μιλάει = który mówi

είναι ο δάσκαλός μου = jest moim nauczycielem.

2 Rzecz

Το βιβλίο που διαβάζω είναι πολύ καλό.

Książka, którą czytam, jest bardzo dobra.

3 Miejsce

Το σπίτι που μένω είναι μικρό.

Dom, w którym mieszkam, jest mały.

Naturalny polski przekład może wymagać dodania „w którym”.

Technika

Gdy widzisz **που**:

- 1 zatrzymaj zdanie;
- 2 znajdź rzeczownik przed **που**;
- 3 potraktuj kolejną część jako opis tego rzeczownika.

RZECZOWNIK + που +
INFORMACJA DODATKOWA

που to często sygnał:
„teraz dowiesz się czegoś
więcej o poprzednim
rzeczowniku”.

ZOBACZ, JAK TO DZIAŁA

1	Ο άνθρωπος	που	μιλάει είναι ο δάσκαλός μου.	RZECZOWNIK (to, o czym mowa)
2	Το βιβλίο	που	διαβάζω είναι πολύ καλό.	που (łącznik)
3	Το σπίτι	που	μένω είναι μικρό.	INFORMACJA DODATKOWA (opis tego rzeczownika)

ĆWICZENIE

W zdaniu: Η γυναίκα που δουλεύει εδώ είναι φίλη μου.

Kogo opisuje που δουλεύει εδώ? ..... Odpowiedź: η γυναίκα.

Czy to opis, proces czy pojedyncze wydarzenie?

Współczesna greka, podobnie jak wcześniejsze etapy języka, mocno rozróżnia sposób przedstawiania czynności przeszłej.

1 Imperfectum

έγραφα

pisałem / pisałam /
byłem w trakcie pisania

PRZYKŁAD

Όταν ήμουν φοιτητής,
διάβαζα πολύ.

Kiedy byłem studentem,
dużo czytałem.

proces, tło,
czynność powtarzana

2 Aoryst

έγραψα

napisałem / napisałam

PRZYKŁAD

Χθες έγραψα
ένα email.

Wczoraj napisałem e-mail.

czynność ujęta
jako całość

3 Razem

Όταν έτρωγα, χτύπησε το τηλέφωνο.

Kiedy jadłem, zadzwonił telefon.

ANALIZA

έτρωγα → czynność w toku / tło

χτύπησε → wydarzenie punktowe /
całościowe

CZYTELNICZY SYGNAŁ

Jeśli widzisz dłuższe opisy przeszłości, często pojawia się imperfectum.

Jeśli tekst opowiada kolejne zakończone wydarzenia, często zobaczysz aoryst.

“

Nie pytaj tylko: „czy to przeszłość?” Pytaj: „jaką rolę ta czynność pełni w opowieści?”

?

MINI ĆWICZENIE

Która forma buduje tło? έτρωγα czy χτύπησε?

Odpowiedź: έτρωγα.

TŁO

proces trwający w czasie

WYDARZENIE

punktowe, ujęte jako całość

Όταν έτρωγα, χτύπησε το τηλέφωνο.

Kiedy jadłem, zadzwonił telefon.

Kiedy nie jest ważne, kto wykonuje czynność

W artykułach, wiadomościach i tekstach informacyjnych często ważniejszy jest rezultat niż osoba wykonująca czynność. Dlatego spotkasz konstrukcje takie jak: "jest używane"; "zostało zbudowane"; "jest znane"; "mówi się".

1 Przykład

Η γέφυρα χτίστηκε
το 2004.

Most został zbudowany
w 2004 roku.

η γέφυρα = most
χτίστηκε = został zbudowany

2 Stan

Το μουσείο
είναι κλειστό.

Muzeum jest
zamknięte.

3 Użycie

Αυτή η λέξη
χρησιμοποιείται
συχνά.

To słowo jest często
używane.

4 Konstrukcja bezosobowa

Λέγεται ότι...
Μόλις, że...

Λέγεται ότι το χωριό
είναι πολύ παλιό.
Μόλις, że wieś jest
bardzo stara.

5 Jak czytać?

- znajdź rzeczownik;
- sprawdź, czy to rzecz lub osoba,
która "otrzymuje" działanie;
- szukaj sensu typu
"jest / został + zrobiony".

W tekstach informacyjnych
strona bierna często pozwala
autorowi skupić się na
wydarzeniu, nie na wykonawcy.

6 Przetłumacz:

Το σπίτι χτίστηκε πριν από εκατό χρόνια.

Dom został zbudowany
sto lat temu.

KTOŚ BUDUJE DOM

strona czynna

DOM ZOSTAŁ ZBUDOWANY

strona bierna

μου, σου, τον, τη, το — małe słowa, które zmieniają sens

Współczesna greka często umieszcza krótkie zaimki przed czasownikiem.

To mogą być odpowiedniki: *mnie, ci, go, ją, to, nam, wam, ich*.

1 μου

Μου είπε την αλήθεια.
Powiedział mi prawdę.

μου = *mi*

2 σου

Σου έστειλα μήνυμα.
Wysłałem ci wiadomość.

σου = *ci*

3 τον

Τον είδα χθες.
Widziałem go wczoraj.

τον = *go*

4 την / τη

Την ξέρω καλά.
Dobrze ją znam.

5 το

Το κατάλαβα.
Zrozumiałem to.

6 Dwa zaimki

Μου το είπε.
Powiedział mi to.

μου = *mi*
το = *to*
είπε = *powiedział*

Czytaj od czasownika
Μου το είπε.

Najpierw: **είπε** = powiedział; komu? → **μου**; co? → **το**

Małe zaimki często niosą
bardzo dużo informacji.
Nie pomijaj ich tylko dlatego,
że są krótkie.

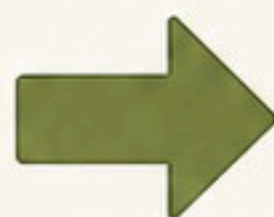
Przetłumacz:
Σου το έδωσα.

→ Dałem ci to.

αν: czytaj warunek i rezultat razem

Zdania z αν mają prostą logikę: **JEŚLI... → TO...**

1 Warunek realny

Αν έχω χρόνο, πηγαίνω για περπάτημα.
Jeśli mam czas, idę na spacer.

2 Warunek przyszły

Αν έχω χρόνο αύριο, θα έρθω.
Jeśli jutro będę miał czas, przyjdę.

3 Przeczenie

Αν δεν βρέχει, θα πάμε στην παραλία.
Jeśli nie będzie padać, pójdziemy na plażę.

4 Inny przykład

Αν τελειώσεις νωρίς, πάρε με τηλέφωνο.
Jeśli skończysz wcześniej, zadzwoń do mnie.

Technika

Zaznacz: αν → początek warunku.
Potem znajdź: główny rezultat.
Przykład:

Αν έχω χρόνο | θα έρθω.
WARUNEK | REZULTAT

Nie tłumacz liniowo

Jeśli zdanie jest długie, możesz najpierw przełożyć tylko szkic: „Jeśli X, to Y.”
Dopiero potem uzupełniaj szczegóły.

Zdanie warunkowe czytaj jako dwa bloki, nie jako jedną długą linię.

7 Mini ćwiczenie

Podziel: Αν αύριο δεν δουλεύω, θα πάω στη θάλασσα.

Warunek:

Αν αύριο δεν δουλεύω

Rezultat:

θα πάω στη θάλασσα

Nie znasz słowa? Nie zatrzymuj się od razu

Na poziomie B1–B2 nie da się znać każdego słowa.

Dobry czytelnik nie otwiera słownika po każdym nieznanym wyrazie.

Najpierw sprawdza kontekst.

1 Krok 1

Jaka to część mowy?
Czy słowo wygląda jak:
rzeczownik?
czasownik?
przymiotnik?
przysłówek?

2 Krok 2

Το δωμάτιο ήταν μικρό
αλλά πολύ φωτεινό.

Jeśli nie znasz **φωτεινό**:
wiesz, że opisuje pokój; stoi
po **αλλά**; ma charakter
przymiotnika.
Możesz zgadnąć: „jakieś
określenie pokoju”.

3 Krok 3

φωτεινό ↔ **φως** = światło

Wniosek:
φωτεινό = jasne

4 Krok 4

Czy znaczenie jest konieczne?
Jeśli rozumiesz główną myśl
zdania, czasem możesz
czytać dalej.

5 Kiedy sprawdzić słownik?

- słowo powtarza się
- blokuje sens całego zdania
- wydaje się kluczowe dla tematu
- chcesz je aktywnie zapamiętać

Nieznane słowo nie zawsze oznacza nieznane zdanie.

MINI ĆWICZENIE

Zdanie:

Η παραλία ήταν ήσυχη και καθαρή.

Jeśli znasz „plaża” i „czysta”, ale nie znasz
ήσυχη, czego możesz się spodziewać?

Odpowiedź:

Prawdopodobnie przymiotnika opisującego
plażę; kontekst pozwala zawęzić znaczenie.

FORMA

Jak wygląda słowo?
Jakie ma końcówki?

RDZEŃ

Czy rozpoznajesz
rdzeń lub pokrewne
słowa?

SĄSIEDZTWO

Jakie słowa stoją
obok? Z czym jest
związane?

KONTEKST

O czym jest tekst?
Jaka jest główna
myśl?

ήσυχη

Czytaj cały akapit, nie pojedyncze zdania

— CZYTAMY ZE ZROZUMIENIEM —

Κάθε καλοκαίρι πολλοί άνθρωποι **ταξιδεύουν** στα **ελληνικά νησιά**. Μερικοί **προτιμούν** τα **μεγάλα νησιά** **επειδή** **έχουν** περισσότερες υπηρεσίες και πολλές παραλίες. Άλλοι **όμως** **επιλέγουν** **μικρότερα** μέρη, **γιατί** **θέλουν** περισσότερη **ησυχία**.

Tłumaczenie po analizie:

Każdego lata wiele osób podróżuje na greckie wyspy. Niektórzy wolą duże wyspy, ponieważ mają więcej usług i wiele plaż. Inni jednak wybierają mniejsze miejsca, ponieważ chcą więcej spokoju.

1. Temat

greckie wyspy i wybory turystów

2. Czas

Praesens → tekst opisuje regularne zachowania

3. Łączniki

επειδή = ponieważ
όμως = jednak
γιατί = ponieważ

4. Główne czasowniki

ταξιδεύουν = podróżują
προτιμούν = wolą
έχουν = mają
επιλέγουν = wybierają
θέλουν = chcą

5. Słowa, które można zgadnąć

μεγάλα / μικρότερα
z kontekstu: większe / mniejsze

6. Pytania do tekstu

- Dokąd ludzie podróżują latem?
→ Na greckie wyspy.
- Dlaczego niektórzy wybierają duże wyspy?
→ Z powodu większej liczby usług i plaż.
- Dlaczego inni wolą mniejsze miejsca?
→ Bo chcą więcej spokoju.

7. Złota zasada czytania na poziomie B1

Czytanie B1 to przede wszystkim:

TEMAT + CZASOWNIKI + ŁĄCZNIKI + SENS OGÓLNY.

Czy potrafisz już „rozebrać” tekst B1–B2?

1 Rozpoznaj funkcję

- να → konstrukcja zależna / cel / potrzeba
- θα → przyszłość
- που → zdanie względne / dodatkowy opis
- αν → warunek
- επειδή → przyczyna

2 Przetłumacz sens

Θέλω να μάθω ελληνικά.

Chcę nauczyć się greckiego.

3 Przyszłość

Αύριο θα δουλέψω
από το σπίτι.

Jutro będę pracować
z domu / jutro popracuję
z domu.

4 Zdanie względne

Το βιβλίο που διαβάζω
είναι ενδιαφέρον.

Książka, którą czytam,
jest interesująca.

Twoje klucze do tekstu

Zwracaj uwagę na te elementy:

να

θα

που

αν

επειδή

czas
przeszły

5 Warunek

Αν βρέχει,
θα μείνουμε σπίτι.

Jeśli będzie padać,
zostaniemy w domu.

6 Tło i wydarzenie

Όταν περπατούσα,
άρχισε να βρέχει.

περπατούσα = tło /
czynność w toku

άρχισε = wydarzenie

7 Nieznane słowo

- co to za część mowy?
- co robi w zdaniu?
- czy znam rdzeń?
- czy naprawdę potrzebuję tłumaczenia?

8 Samoocena

☐ czytać łączniki	☐ rozumieć podstawowe zdania warunkowe
☐ rozpoznać να	☐ odróżniać tło od wydarzenia w przeszłości
☐ rozpoznać θα	☐ zgadywać część znaczeń z kontekstu
☐ analizować που	

Masz już narzędzia
do dłuższego tekstu.

Teraz użyjesz ich tam,
gdzie greka żyje naprawdę:
w wiadomościach
i piosenkach.

MODUŁ 15

OLIWNY GAJ I EGEEA: Lektura wiadomości i piosenek

Greka poza podręcznikiem

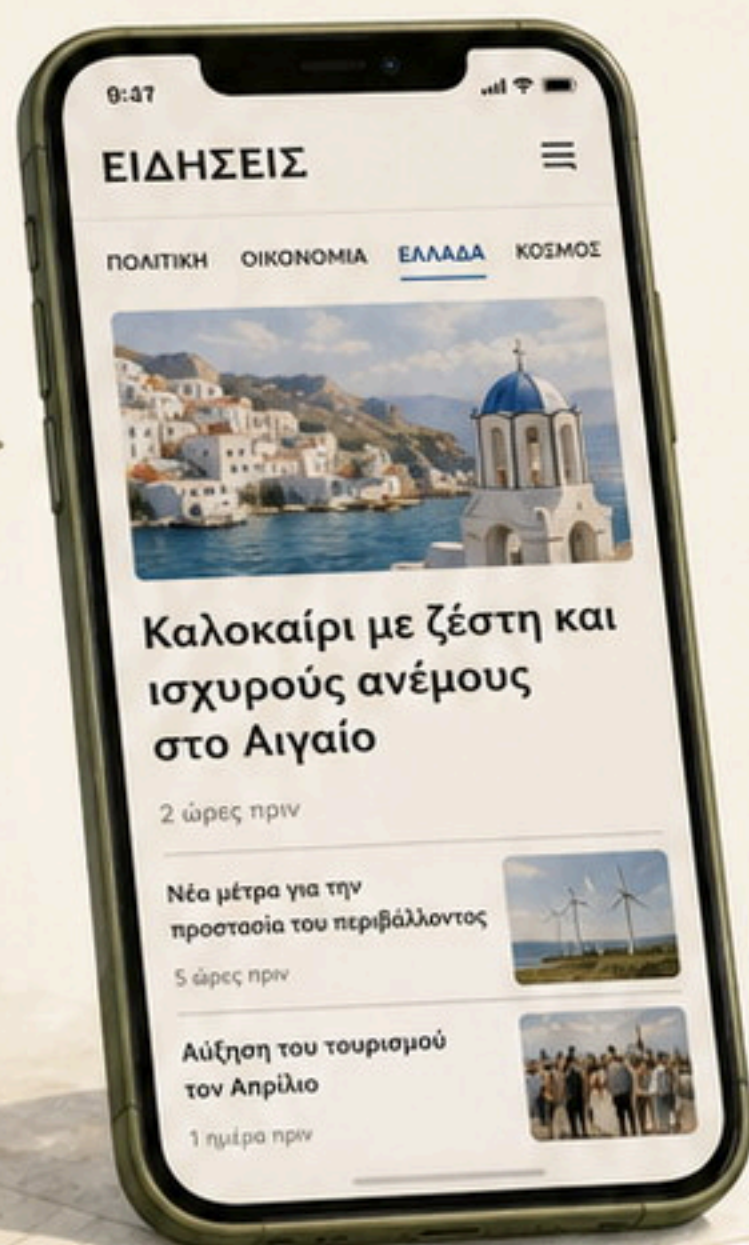
Czytaj to, co naprawdę widzą i słyszą współcześni Grecy.

W tym module pracujesz z dwoma typami języka:
informacyjnym i skrótowym językiem wiadomości;
bardziej emocjonalnym i metaforycznym językiem piosenek.

WIADOMOŚCI

ZROZUM · PRZECZYTAJ · ZAPAMIĘTAJ

PIOSENKI

SŁUCHAJ · CZUJ · ODKRYWAJ

Nagłówek nie jest pełnym zdaniem

— JĘZYK PRASY W PRAKTYCE —

Nagłówki prasowe są krótkie. Dlatego często: pomijają elementy, które można domyślić się z kontekstu; używają rzeczowników zamiast pełnych zdań; eksponują liczbę, miejsce i wydarzenie; mogą brzmieć bardziej "urwanie" niż język codzienny.

1 Przykład edukacyjny 1

Νέα μέτρα για την κυκλοφορία στο κέντρο

Naturalne rozumienie:
Nowe środki dotyczące ruchu w centrum.

νέα μέτρα	= nowe środki
για	= dotyczące / dla
την κυκλοφορία	= ruch
στο κέντρο	= w centrum

2 Przykład 2

Αύξηση των τιμών στα τρόφιμα

Naturalne rozumienie:
Wzrost cen żywności.

3 Co jest pominięte?

Nie ma pełnego czasownika typu: "ceny wzrosły".

Nagłówek używa rzeczownika:

αύξηση = wzrost

4 Szukaj czterech rzeczy

- 1. KTO / CO?
- 2. CO SIĘ DZIEJE?
- 3. GDZIE?
- 4. KIEDY?

Nagłówka nie tłumacz jak dialogu.

Najpierw zrekonstruuj jego sens informacyjny.

5 Ćwiczmy!

Νέες αλλαγές στα σχολεία από Σεπτέμβριο

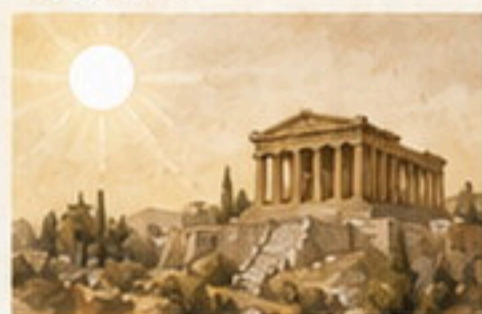
Co najprawdopodobniej oznacza?

Nowe zmiany w szkołach od września.

JAK NAGŁÓWKI KODUJĄ INFORMACJE

TA NEA

Καύσωνας πλήττει τη χώρα

CO? WYDARZENIE? GDZIE? KIEDY?

TA NEA

Σε ισχύ νέος κατώτατος μισθός

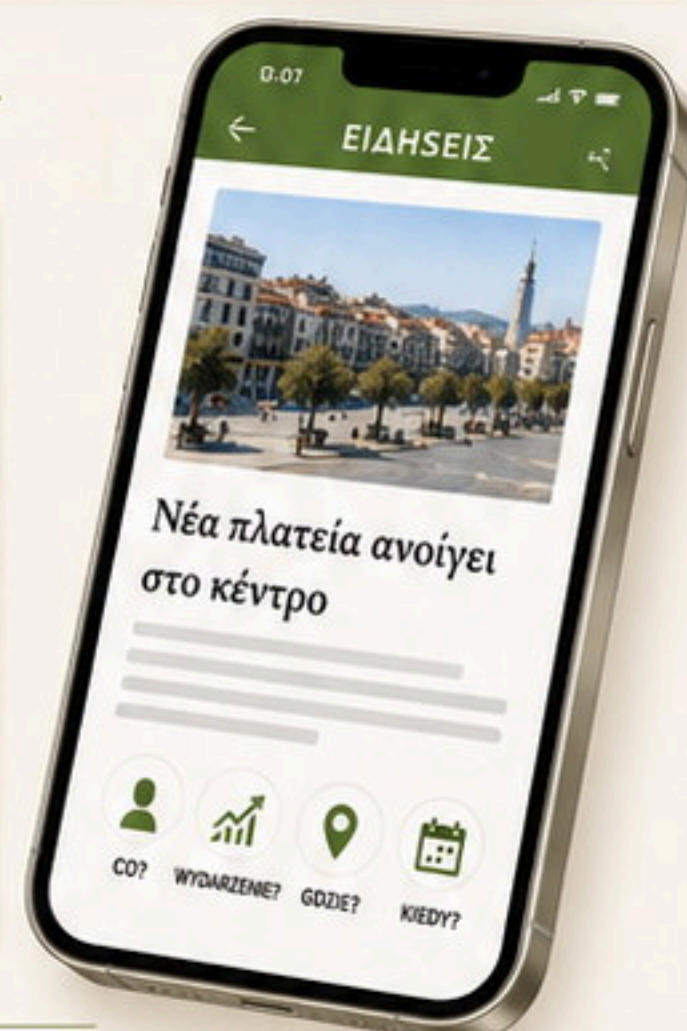
CO? WYDARZENIE? GDZIE? KIEDY?

TA NEA

Ανακάλυψη αρχαίου ναυαγίου στο Αιγαίο

CO? WYDARZENIE? GDZIE? KIEDY?

15 słów, które otwierają greckie wiadomości

POLITYKA

- 1 η κυβέρνηση = rząd
- 2 ο υπουργός / η υπουργός = minister
- 3 η απόφαση = decyzja
- 4 η ανακοίνωση = komunikat / ogłoszenie
- 5 το μέτρο = środek / działanie

GOSPODARKA

- 6 η οικονομία = gospodarka
- 7 η αγορά = rynek
- 8 η τιμή = cena
- 9 η αύξηση = wzrost
- 10 η μείωση = spadek / zmniejszenie
- 11 η συμφωνία = porozumienie

CODZIENNE WYDARZENIA

- 12 η αλλαγή = zmiana
- 13 η περιοχή = obszar / region
- 14 η φωτιά = pożar
- 15 ο καιρός = pogoda

Ucz się rodzinami

αυξάνω
= zwiększam

η αύξηση
= wzrost

μειώνω
= zmniejszam

η μείωση
= spadek

αποφασίζω
= decyduję

η απόφαση
= decyzja

Strategia

Jeśli w nagłówku rozpoznajesz:
κυβέρνηση + απόφαση + οικονομία,
już wiesz, że tekst prawdopodobnie
dotyczy: decyzji rządu związanej z gospodarką.

Nie musisz rozumieć 100% słów,
żeby rozpoznać 80% tematu.

Mini ćwiczenie

Z jakim tematem kojarzy się zestaw:
καιρός + βροχή + περιοχή?

Odpowiedź:

Pogoda / deszcz w określonym regionie.

Przeczytaj wiadomość bez słownika

12 MAΪΟΥ 2025

Νέα μέτρα για το κέντρο της πόλης

Ο δήμος ανακοίνωσε νέα μέτρα για την κυκλοφορία στο κέντρο της πόλης.

- 1 Από τη Δευτέρα, ορισμένοι δρόμοι
- 2 θα είναι κλειστοί για τα αυτοκίνητα τις πρωινές ώρες. Σύμφωνα με την
- 3 ανακοίνωση, στόχος είναι να μειωθεί η κίνηση και να γίνει το κέντρο πιο φιλικό για τους πεζούς.

Tłumaczenie po wykonaniu zadań:

Gmina ogłosiła nowe środki dotyczące ruchu w centrum miasta. Od poniedziałku niektóre ulice będą zamknięte dla samochodów w godzinach porannych. Według komunikatu celem jest zmniejszenie ruchu i uczynienie centrum bardziej przyjaznym dla pieszych.

1. Znajdź temat

ruch w centrum miasta

2. Kiedy?

Από τη Δευτέρα =
od poniedziałku

3. Co się zmieni?

ορισμένοι δρόμοι
θα είναι κλειστοί =
niektóre ulice będą
zamknięte

4. Dlaczego?

στόχος είναι... =
celem jest...

5. Słowa do rozpoznania

ανακοίνωσε = ogłosił
κυκλοφορία = ruch
κλειστοί = zamknięci / zamknięte
κίνηση = ruch / natężenie ruchu
πεζοί = piesi

6. Pytania

1. Kto ogłosił zmiany? → Gmina / samorząd miejski.
2. Od kiedy obowiązują? → Od poniedziałku.
3. Czego dotyczą? → Ruchu samochodowego w centrum.
4. Jaki jest ich cel? → Ograniczenia ruchu i poprawy warunków dla pieszych.

7. Czytaj artykuł w trzech warstwach:

NAGŁÓWEK → SŁOWA KLUCZOWE → SZCZEGÓŁY.

Czytaj najpierw sens, potem szczegóły

Przy krótkiej wiadomości nie zaczynaj od słownika.
Najpierw spróbuj odpowiedzieć na cztery pytania.

KROK 1

Kto lub co
jest tematem?

Przykład:

Η κυβέρνηση...

Translation:

Rząd...

KROK 2

Co się wydarzyło?

Przykład:

ανακοίνωσε νέα μέτρα

Translation:

ogłosił nowe środki

KROK 3

Gdzie lub czego
to dotyczy?

Przykład:

για την οικονομία

Translation:

dotyczące gospodarki

KROK 4

Kiedy?

Przykład:

από την επόμενη
εβδομάδα

Translation:

od przyszłego tygodnia

Przykład wiadomości:

Η κυβέρνηση ανακοίνωσε νέα μέτρα για την οικονομία, τα οποία
θα ισχύσουν από την επόμενη εβδομάδα.

Naturalne tłumaczenie:

Rząd ogłosił nowe środki dotyczące gospodarki, które będą
obowiązywać od przyszłego tygodnia.

Nieznane słowo?

- widzisz **θα** → przyszłość;
- wiesz, że nowe środki „coś będą robić” od przyszłego tygodnia;
- z kontekstu możesz dojść do sensu „obowiązywać”.

Technika 30 sekund

- podmiot;
- główny czasownik;
- miejsce / temat;
- datę lub czas.

Pierwsze czytanie
służy zrozumieniu
tematu.

Drugie czytanie
służy szczegółom.

KTO?

CO?

GDZIE?

KIEDY?

Η κυβέρνηση

ανακοίνωσε νέα μέτρα

για την οικονομία,

από την επόμενη εβδομάδα.

Minićwiczenie:

W zdaniu:

Ο δήμος ανακοίνωσε αλλαγές στην κυκλοφορία από τη Δευτέρα.

Odpowiedz:

- kto?
- co zrobił?
- czego dotyczą zmiany?
- od kiedy?

Odpowiedzi:

ο δήμος / ανακοίνωσε / κυκλοφορίας / από τη Δευτέρα

Piosenka nie mówi jak podręcznik

Piosenka może używać słów inaczej niż zwykła rozmowa.

Autor może zmienić kolejność wyrazów, pominąć część zdania albo użyć metafory.

Dlatego nie pytaj:

„Dlaczego to nie wygląda jak zdanie z ćwiczenia?”

Pytaj:

„Jakie emocje i obrazy tworzy ten fragment?”

1 Co pojawia się często?

- zaimki: μου, σου, σε;
- czasowniki emocji: θέλω, αγαπώ, θυμάμαι;
- słowa czasu: τώρα, πάντα, ποτέ;
- obrazy: θάλασσα, νύχτα, δρόμος, φως;
- powtórzenia.

2 Autorski przykład edukacyjny:

Σε θυμάμαι κάθε βράδυ,
όταν η πόλη σωμαίνει.

Naturalne tłumaczenie:

Pamiętam o tobie każdego wieczoru,
gdy miasto milknie.

4 Nie tłumacz metafory dosłownie za wszelką cenę:

η πόλη σωμαίνει

Dosłownie: miasto milknie

Naturalny sens:

robi się cicho / miasto pogrąża się w ciszy

Σε θυμάμαι κάθε βράδυ,
όταν η πόλη σωμαίνει.

3 Co tu rozpoznajesz?

σε	= ciebie
θυμάμαι	= pamiętam
κάθε βράδυ	= każdego wieczoru
όταν	= gdy
η πόλη	= miasto

W piosence ważne są dwa poziomy:

**ZNACZENIE JĘZYKOWE
+ OBRAZ / EMOCJA.**

W przykładzie znajdź:

- zaimek;
- czasownik emocjonalny;
- łącznik czasu.

Odpowiedzi: σε / θυμάμαι / όταν

Posłuchaj, zaznacz, wróć — prosty system pracy z piosenką

Model pracy

Z fragmentu:

Θέλω να μείνω εδώ.

Uczeń zapisuje:

θέλω να... = chcę...

μένω = zostaję / mieszkam

εδώ = tutaj

Plan 10 minut

2 min — słuchanie

3 min — tekst

2 min — 5 elementów

2 min — ponowne słuchanie

1 min — powtórka

Nie analizuj całej piosenki na raz.

Jedna piosenka może pracować dla Ciebie przez kilka dni.

Jakie trzy rzeczy warto zaznaczyć podczas drugiego odsłuchu?

znane słowa / powtórzenia / czasowniki

Emocja, obraz i gramatyka w czterech wersach

Autorski tekst edukacyjny:

Όταν πέφτει η νύχτα,
σε σκέφτομαι ξανά.
Η θάλασσα είναι ήσυχη,
μα η καρδιά μου μιλά.

Naturalne tłumaczenie:

Kiedy zapada noc,
znów o tobie myślę.
Morze jest spokojne,
ale moje serce mówi.

1

Słowa kluczowe:

- η νύχτα — noc
- σε — ciebie / o tobie w konstrukcji ze σκέφτομαι
- ξανά — znowu
- η θάλασσα — morze
- ήσυχη — spokojna
- η καρδιά — serce

2

Łączniki:

- όταν = kiedy
- μα = ale, bardziej poetycka / potoczna forma kontrastu

3

Czasowniki:

- πέφτει — dosłownie: spada; tutaj: zapada
- σκέφτομαι — myślę
- είναι — jest
- μιλά — mówi

4

Metafora:

- η καρδιά μου μιλά
  - ☉ Dosłownie: moje serce mówi
  - 🌿 Sens: uczucia są silne / emocje przemawiają.

5

Co zachować aktywnie?

- Fraza: σε σκέφτομαι = myślę o tobie
- Fraza: η καρδιά μου = moje serce

CZAS

Zapada noc.

OSOBA

Myślę o tobie.

OBRAZ

Morze jest spokojne.

EMOCJA

Moje serce mówi.

W poetyckim tekście niektóre słowa mają sens dosłowny, a inne budują obraz.

Który wers zawiera metaforę?

μα η καρδιά μου μιλά.

Ten sam język, dwa zupełnie różne zadania

WIADOMOŚĆ

Cel: przekazać informację

Czego szukasz?

- faktów;
- dat;
- nazw miejsc;
- wykonawcy;
- wydarzenia;
- przyczyny i skutku.

Typowe elementy:

ανακοίνωσε — ogłosił

απόφαση — decyzja

σήμερα — dzisiaj

αύριο — jutro

σύμφωνα με — według

Pytanie: „Co się wydarzyło?”

PIOSENKA

Cel: wyrazić emocję, obraz, doświadczenie

Czego szukasz?

- powtarzających się słów;
- emocji;
- metafor;
- zaimków;
- kontrastów;
- refrenu.

Typowe elementy:

αγαπώ — kocham

θυμάμαι — pamiętam

καρδιά — serce

νύχτα — noc

πάντα — zawsze

Pytanie: „Co autor czuje lub chce pokazać?”

Co jest wspólne?

- ta sama gramatyka;
- te same rdzenie;
- te same łączniki;
- ten sam system czasowników.

**Nie istnieje jedna metoda czytania wszystkiego.
Dobra strategia zależy od rodzaju tekstu.**

Do którego tekstu pasuje pytanie:
„Kiedy to się wydarzyło?”

Odpowiedź: Do wiadomości.

A: „Jaki obraz tworzy autor?”

Odpowiedź: Do piosenki.

Czy potrafisz wejść w autentyczny tekst?

— PRZEGLĄD MODUŁU —

1 Nagłówek:

Αύξηση των τιμών στα τρόφιμα
από τον επόμενο μήνα

Jaki jest główny temat?

Wzrost cen żywności od następnego miesiąca.

2 Wskaż słowa-klucze:

αύξηση / τιμών / τρόφιμα /
επόμενο μήνα

3 Piosenka:

Autorska fraza:

Σε περιμένω όταν πέφτει η νύχτα.

Tłumaczenie: Czekam na ciebie, kiedy zapada noc.

Pytania:

- jaki zaimek widzisz?
- jaki łącznik czasu?
- jaki obraz?

Odpowiedzi: σε / όταν / noc

4 Strategia:

Dopasuj:

Wiadomość: A. szukam faktów i dat

Piosenka: B. szukam emocji i obrazów

Odpowiedź:

Wiadomość → A

Piosenka → B

5 Samoocena:

Potrafę:

- ☐ rozpoznać temat nagłówka;
- ☐ znaleźć najważniejszy czasownik;
- ☐ odczytać podstawowe słownictwo wiadomości;
- ☐ nie zatrzymywać się na każdym nieznanym słowie;
- ☐ znaleźć emocję w krótkim tekście piosenkowym;
- ☐ rozpoznać metaforę;
- ☐ pracować z piosenką etapami.

Teraz czas spojrzeć na grekę od drugiej strony:
odkryć, ile greckich słów i rdzeni już od dawna
znajduje się w Twojej polszczyźnie.

WIADOMOŚĆ

PIOSENKA

SŁOWA Z GRECKICH RDZENI

demokracja, filozofia, historia,
energia, telefon, muzyka,
temperatura, kosmetyka,
biologia, dramat, poezja...

Most: wspólne rdzenie pomagają czytać szybciej

Im więcej czytasz po grecku, tym częściej spotykasz słowa,
które „gdzieś już widziałeś”.

- greki dawnej;
- języka polskiego;
- terminologii naukowej;
- słów międzynarodowych.

1	οικονομία	Greka współczesna: gospodarka / ekonomia	Polski: ekonomia	Rdzeń: οἶκος + νόμος historycznie tworzą rodzinę słowa „ekonomia”.
2	δημοκρατία	Greka współczesna: demokracja	Polski: demokracja	
3	πρόβλημα	Greka współczesna: problem	Polski: problem	
4	σύστημα	Greka współczesna: system	Polski: system	
5	τηλέφωνο	Greka współczesna: telefon	Polski: telefon	

Uwaga

Podobieństwo nie zawsze
oznacza identyczne znaczenie.
Zawsze sprawdzaj kontekst.

Technika

1. znajdź znany fragment;
2. porównaj z polskim;
3. sprawdź, czy sens zdania pasuje;
4. dopiero wtedy zaakceptuj hipotezę.

Polski czytelnik zna już
setki greckich rdzeni,
nawet jeśli nigdy
wcześniej nie uczył się
greki świadomie.

GREKA DAWNA		GREKA WSPÓŁCZESNA		POLSKI
οἶκος + νόμος	•————•	οικονομία	•————•	ekonomia
δῆμος + κράτος	•————•	δημοκρατία	•————•	demokracja
πρό + βῆμα	•————•	πρόβλημα	•————•	problem
σύν + ἴσθημι	•————•	σύστημα	•————•	system
τῆλε + φωνή	•————•	τηλέφωνο	•————•	telefon

Co najprawdopodobniej oznacza: δημοκρατία?

Odpowiedź:
demokracja.

MODUŁ 16

Słownictwo i greckie korzenie w polszczyźnie

Greka, którą już znasz — nawet jeśli o tym nie wiesz

Biologia, historia, telefon, demokracja, teatr — greckie rdzenie są wszędzie.

biologia

βίος

biologia

logika

λόγος

logika

grafika

γράφω

grafika

telefon

τηλε-

telefon

demokracja

δημο-

demokracja

teatr

θεατρ-

teatr

βίος i ζωή — dwa greckie spojrzenia na „życie”

1 βίος

Greka dawna: βίος = życie, sposób życia

Greka współczesna: βίος = życie, życiorys, sposób życia w określonych kontekstach

Polskie rodziny: biologia / biografia / biosfera / biotechnologia

2 Jak działa rdzeń bio-?

bio- = związany z życiem

- biologia → nauka o życiu
- biografia → opis życia
- biosfera → sfera życia

3 ζωή

Greka dawna: ζωή = życie

Greka współczesna: ζωή = życie

Przykład współczesny:

Η ζωή είναι όμορφη.
Życie jest piękne.

4 Dwa rdzenie, różne ścieżki:

→ mocno obecny w terminologii naukowej i złożeniach

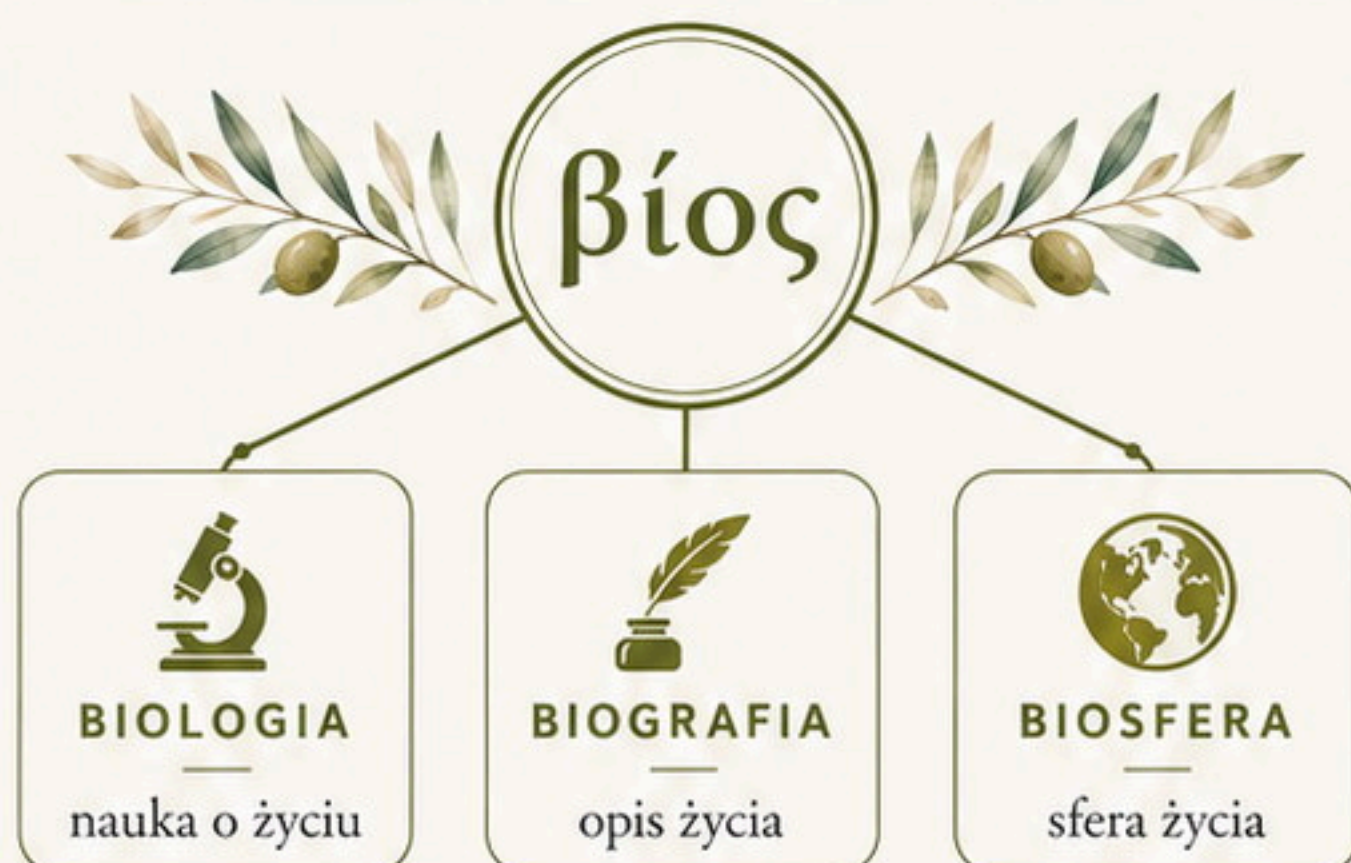
→ bardzo żywe słowo codzienne we współczesnej grece

Zauważ:

Polskie „biologia” nie wygląda jak współczesne ζωή, ale oba pola znaczeniowe łączą się z ideą życia.

Etymologia nie służy tylko ciekawostkom.
Pomaga tworzyć sieć pamięci między słowami.

Co łączy słowa: biologia, biografia, biosfera?

grecki rdzeń **bio-** od βίος, związany z życiem.

λόγος — od „słowa” do biologii, psychologii i logiki

1 λόγος w grece

Greka dawna: λόγος

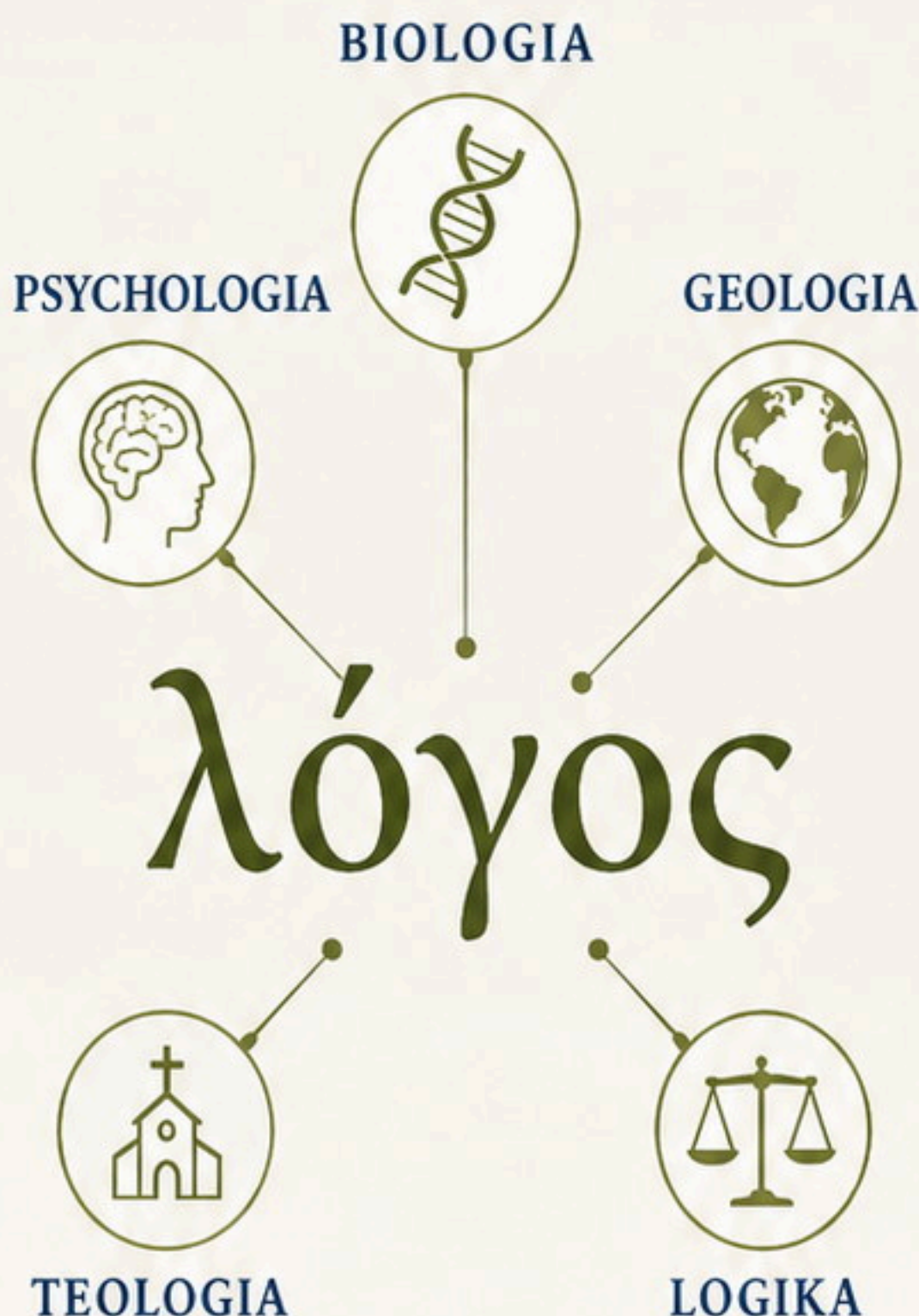
Możliwe znaczenia zależnie od kontekstu:

- słowo;
- wypowiedź;
- mowa;
- rozumowanie;
- argument;
- sens;
- relacja.

Greka współczesna: λόγος

Częste znaczenia:

- słowo;
- wypowiedź;
- przemówienie;
- powód.

2 Polski element -logia

-logia = dziedzina wiedzy / nauka o czymś

βιολογία → biologia

ψυχολογία → psychologia

γεωλογία → geologia

θεολογία → teologia

3 Co znaczą pierwsze rdzenie?

bio- = życie

psycho- = psychika / dusza

geo- = ziemia

theo- = Bóg / boskość

4 logika: λογική

Polski: logika

Znaczenie: dziedzina związana z poprawnym rozumowaniem

5 Nie tłumacz mechanicznie:

λόγος ≠ zawsze „logika”

To szeroki rdzeń, którego znaczenie zależy od kontekstu.

Jeden grecki rdzeń może stworzyć dziesiątki słów, które dziś brzmią „międzynarodowo”.

ĆWICZENIE

Rozłóż: γεωλογία

γεω- = ziemia

-logia = nauka / dziedzina wiedzy

Wniosek: geologia = nauka o Ziemi.

γράφω — od pisania do grafiki, geografii i fotografii

1 Czasownik

γράφω

Greka dawna: piszę

Greka współczesna: piszę

Γράφω ένα μήνυμα.

Piszę wiadomość.

2 Rdzeń graf-

γραφ- = pisać / zapisywać / przedstawiać

grafika

grafologia

fotografia

geografia

biografia

ortografia

3 Rozłóż słowo

φωτογραφία

φωτο- = światło

-γραφία = zapis / przedstawienie

Polski: fotografia

4 Inny przykład

γεωγραφία

γεω- = ziemia

-γραφία = opis / zapis

Polski: geografia

5 Ortografia

ορθογραφία

ορθο- = prawidłowy / prosty

-γραφία = pisanie

Znaczenie: poprawna pisownia

GRAFIKA

FOTOGRAFIA

GEOGRAFIA

γράφω

BIOGRAFIA

ORTOGRAFIA

Most do polskiego

W polskich słowach element -grafia często odnosi się do: zapisu, opisu lub sposobu przedstawiania.

γράφω

to nie tylko czasownik „piszę”.

To jeden z najważniejszych rdzeni obecnych w słownictwie naukowym.

? Mini-ćwiczenie

Rozłóż: βιογραφία

βιο- = życie

-γραφία = opis / zapis

Odpowiedź: biografia = opis życia.

δημοκρατία — jak zbudowano słowo „demokracja”

1 Rozłóż słowo δημοκρατία

δῆμος / δήμος = lud, wspólnota,
mieszkańcy

κράτος = siła, władza,
panowanie

δημοκρατία = demokracja

2 Współczesna greka η δημοκρατία = demokracja

Η δημοκρατία χρειάζεται ενεργούς πολίτες.

Demokracja potrzebuje aktywnych obywateli.

3 Rodzina δημο-

δημόσιος = publiczny

δημοτικός = miejski /
samorządowy

ο δήμος = gmina / samorząd /
miasto jako jednostka
administracyjna

4 Rdzeń -κρατία

Pojawia się w słowach oznaczających
różne formy władzy lub rządzenia.

αριστοκρατία = arystokracja

γραφειοκρατία = biurokracja

5 Polski odbiorca

- demokracja
- arystokracja
- biurokracja

Wszystkie zawierają ten sam
element: -kracja.

lud, wspólnota, mieszkańcy

władza, siła, panowanie

rządy ludu, władza ludu

arystokracja
władza najlepszych

biurokracja
władza urzędników

demokracja
władza ludu

Strategia etymologiczna

Nie musisz pamiętać pełnej historii słowa.
Wystarczy zauważyć:

RDZEŃ 1 + RDZEŃ 2 = NOWY SENS

Greckie złożenia często dają się
„rozpakować”.
To ogromna pomoc
w zapamiętywaniu.

Co oznacza element δημο- w δημοκρατία?

Odpowiedź:
lud / wspólnota.

τηλε-, μικρο-, μακρο- — greckie klocki w polskich słowach

1 τηλε-

Grecki:

τηλε- = daleko / na odległość

- telefon
- telewizja
- telekomunikacja
- telemetria

τηλέφωνο
= telefon

Historyczna logika:
„dźwięk / głos”
na odległość”

ΤΗΛΕ

= ODLEGŁOŚĆ

telefon
telewizja
telekomunikacja

ΜΙΚΡΟ

= MAŁE

mikroskop
mikroorganizm
mikroklimat

ΜΑΚΡΟ

= DUŻE /
SZEROKIE

makroekonomia
makrostruktura
makroskala

2 μικρο-

Grecki: μικρός = mały

- mikroskop
- mikroorganizm
- mikroklimat
- mikroekonomia

telefon

telewizja

telekomunikacja

mikroskop

mikroorganizm

mikroklimat

makroekonomia

makrostruktura

makroskala

3 μακρο-

Grecki: μακρός = długi / wielki
w określonych złożeniach

- makroekonomia
- makrostruktura
- makroskala

4 μικρο- = mały poziom

μακρο- = duży / szeroki poziom

mikroekonomia ↔ makroekonomia

Pułapka

Nie każdy współczesny termin został utworzony bezpośrednio w starożytnej grece.

Wiele słów naukowych powstało później z greckich elementów. To nie zmienia faktu, że rdzenie pozostają bardzo użyteczne.

5 Jak zgadywać?

Jeśli widzisz: μικρο + βιολογία,
możesz oczekiwać znaczenia związanego z:
„małym / mikroskopijnym” + „życiem / biologią”.

Rozpoznając prefiks, często rozumiesz połowę nowego słowa.

Mini-ćwiczenie

Który rdzeń oznacza „mały”?

- A. τηλε-
- B. μικρο-
- C. μακρο-

Odpowiedź:

B. μικρο-.

ψυχή i ἄνθρωπος – psychologia, antropologia i język o człowieku

1 ψυχή

Greka dawna: ψυχή

- dusza;
- życie;
- wewnętrzne „ja”;
- psychika.

Greka współczesna: ψυχή = dusza

Polskie rodziny:

psychologia, psychika,
psychiatria, psychoterapia.

2 ψυχολογία

ψυχο- = związane z ψυχή

-logia = dziedzina wiedzy

Znaczenie: psychologia

3 ἄνθρωπος / άνθρωπος

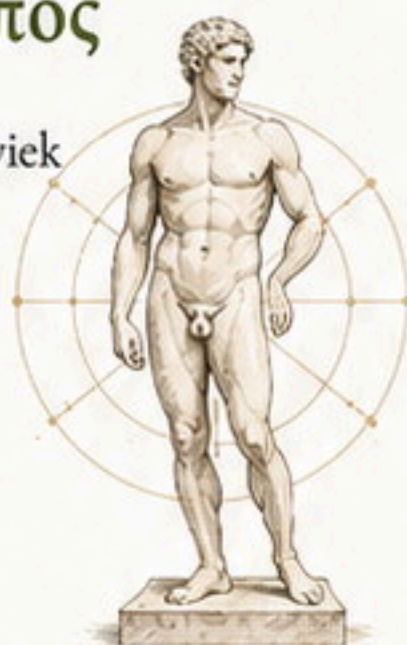
Greka dawna: ἄνθρωπος = człowiek

Greka współczesna:
ἄνθρωπος = człowiek

Polski rdzeń: antropo-
Przykłady: antropologia,
antropocentryzm,
antropomorfizm.

4 antropologia

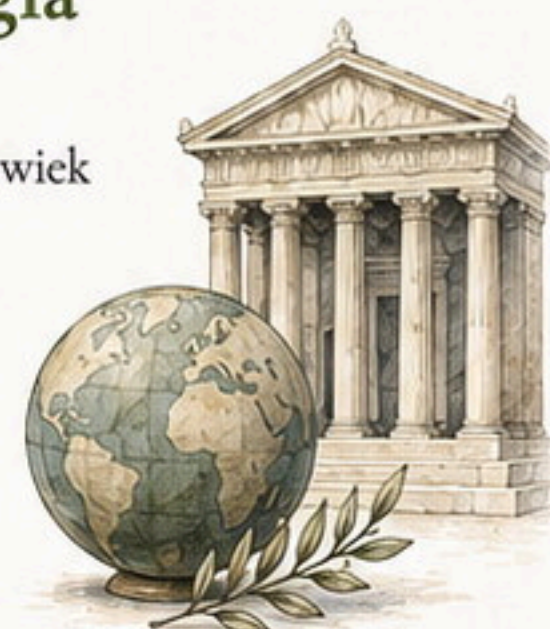

anthropo- = człowiek

-logia = nauka

Znaczenie:
nauka o człowieku

5 Ciągłość

Grecki: ἄνθρωπος.
Polski termin: antropologia.
Forma zmieniła się przez
transmisję językową,
ale rdzeń pozostaje
rozpoznawalny.

Greckie rdzenie są
szczególnie silne
w języku nauki
o człowieku,
kulturze i psychice.

ĆWICZENIE – MINI

Rozłóż: **psychologia**

psycho- = psychika / dusza

-logia = dziedzina wiedzy

PSYCHOLOGIA

PSYCHIKA

PSYCHIATRIA

ANTROPOLOGIA

ANTROPOMORFIZM

Uwaga na podobieństwo: nie każdy podobny rdzeń jest rodziną

Etymologia jest potężnym narzędziem pamięci, ale działa tylko wtedy,
gdy połączenia są prawdziwe.

Dwa słowa mogą wyglądać podobnie i nie mieć tego samego pochodzenia.

1 θεός

Greka: θεός = Bóg / bóg

Polskie słowa: teologia, teokracja, teizm

Rdzeń: *theo-*

2 θέατρο

Greka współczesna: θέατρο = teatr

Greka dawna: θέατρον = miejsce
oglądania widowiska

Polskie: teatr, teatralny

3 Ważne

θεός i θέατρον wyglądają częściowo
podobnie, ale nie należy ich łączyć jako
prostego wspólnego rdzenia znaczeniowego.

4 Dlaczego to ważne?

Stosuj czterostopniową metodę:

1. widzę podobieństwo;
2. stawiam hipotezę;
3. sprawdzam;
4. dopiero wtedy zapamiętuję połączenie.

5 Prawdziwe połączenie

θεός → θεολογία → teologia

θεός → θεοκρατία → teokracja

6 Inne ostrzeżenie

Nie każdy polski wyraz podobny do greckiego
wszedł do polszczyzny bezpośrednio z greki.

Często pośredniczyła łacina, francuski,
niemiecki lub język nauki.

PRAWDZIWE POŁĄCZENIE ✓

θεός

θεολογία
nauka o Bogu

teologia
(polski)

FAŁSZYWE SKOJARZENIE ✗

θέατρον

teatr
(polski)

Etymologia pomaga tylko wtedy,
gdy jest precyzyjna.
Nie zgaduj po samym wyglądzie.

ĆWICZENIE

Która para jest prawdziwie powiązana?

A. θεός → teologia

B. θεός → teatr

Odpowiedź:

A.

Ile greki już było w Twoim polskim?

1 Dopasuj rdzeń

bio-	•	•	życie
-logia	•	•	nauka lub dziedzina wiedzy
-grafia	•	•	zapis-opis
tele-	•	•	na odległość
mikro-	•	•	mały
anthropo-	•	•	człowiek

2 Rozłóż: biografia

biografia

bio-	=	życie
-grafia	=	opis / zapis

3 Rozłóż: geologia

geologia

geo-	=	ziemia
-logia	=	nauka

4 Rozłóż: demokracja

demokracja

demo-	=	lud
-kracja	=	władza

5 Rozpoznaj polskie słowo

ψυχολογία → psychologia

τηλέφωνο → telefon

δημοκρατία → demokracja

6 Prawda czy fałsz

Każde podobnie wyglądające słowo ma ten sam grecki rdzeń.

Fałsz.

7 Samoocena

- ☐ rozpoznawać popularne greckie rdzenie w polskim
- ☐ używać etymologii do zapamiętywania
- ☐ rozkładać złożone słowa
- ☐ odróżniać hipotezę od pewnego pokrewieństwa
- ☐ zauważać ciągłość między greką dawną, współczesną i polszczyzną

Masz już słowa, gramatykę i dwa style języka.
Teraz porównamy obie ścieżki bezpośrednio:
co naprawdę przetrwało przez wieki?

MODUŁ 17

MOST: Co przetrwało między obiema ścieżkami

Tysiące lat zmian — i wciąż ten sam język pod spodem

Nie wszystko wygląda identycznie.
Ale bardzo wiele nadal działa według znajomej logiki.

Ten sam alfabet nadal otwiera obie drogi

To najbardziej oczywisty most między obiema ścieżkami:
grekę dawną i współczesną zapisuje się zasadniczo tym samym alfabetem.

1 Litery

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

Ten sam podstawowy alfabet pozostaje łatwo rozpoznawalny.

2 Dawniej

ἄνθρωπος | λόγος | ἀγάπη | θάλασσα

3 Współcześnie

άνθρωπος | λόγος | αγάπη | θάλασσα

- litery pozostają;
- część akcentów i znaków zmieniła się;
- kształt słowa nadal jest bardzo rozpoznawalny.

4 Największa różnica zapisu

Greka dawna w edycjach naukowych często używa systemu **politonicznego**: kilka typów akcentów; przydechy; dodatkowe znaki.

Współczesny standard: system **monotoniczny** → jeden podstawowy znak akcentu oraz **diaereza** tam, gdzie potrzebna.

5 Sigma

σ = w środku / na początku

ς = na końcu

To rozróżnienie nadal działa w grece współczesnej.

POLITONICZNY

MONOTONICZNY

ἄνθρωπος ↔ άνθρωπος

λόγος ↔ λόγος

ἀγάπη ↔ αγάπη

θάλασσα ↔ θάλασσα

Alfabet jest wspólnym wejściem.

To właśnie dlatego nauka jednej ścieżki wzmacnia drugą.

ĆWICZENIE

Porównaj słowa z ramki obok.
Co się zmieniło?

ἀγάπη ↔ αγάπη

Odpowiedź:

system znaków diakrytycznych, nie podstawowe litery słowa.

Słowa, które przeszły przez wieki

	GREKA DAWNA	GREKA WSPÓŁCZESNA	ZNACZENIE
1	θάλασσα	θάλασσα	morze
2	φίλος	φίλος	przyjaciel
3	ζωή	ζωή	życie
4	κόσμος	κόσμος	świat / ludzie, zależnie od kontekstu
5	λόγος	λόγος	słowo / wypowiedź / powód
6	ἄνθρωπος	άνθρωπος	człowiek
7	γυνή	γυναίκα	kobieta

Nie każda forma pozostała identyczna, ale rdzeń może być bardzo czytelny.

TRZY POZIOMY CIĄGŁOŚCI

	A. prawie identyczna forma i znaczenie:	θάλασσα	
	B. podobna forma, znaczenie zachowane:	ἄνθρωπος → άνθρωπος	
	C. ten sam historyczny rdzeń, ale wyraźnie zmieniona forma:	γυνή → γυναίκα	

Szukaj nie tylko identyczności. Szukaj rodzinnego podobieństwa.

ĆWICZENIE

Która para zmieniła się najbardziej wizualnie?

A. φίλος → φίλος

B. ζωή → ζωή

C. γυνή → γυναίκα

Odpowiedź:

C.

PRAWIE IDENTYCZNE

LEKKO ZMIENIONE

MOCNIEJ ZMIENIONE

Proces czy całość? Ta różnica nadal żyje

Jedna z najważniejszych rzeczy, które naprawdę przetrwały,
to sposób patrzenia na czynność. Greka nadal pyta:
czy czynność jest widziana jako proces, czy jako całość?

1 Greka dawna

γράφω = piszę / **proces**

ἔγραψα = napisałem / **całość**

2 Greka współczesna

γράφω = piszę

έγραψα = napisałem

3 Przyszłość

θα γράφω = będę pisać

θα γράψω = napiszę

4 να

να γράφω = żebym pisał /
regularnie pisał,
zależnie od kontekstu

να γράψω = żebym napisał

Wniosek

Zmienił się system formalny,
ale podstawowy kontrast aspektowy
nadal jest bardzo silny.

Jeśli dobrze zrozumiałeś aspekt w części Agora,
współczesny czasownik
staje się dużo bardziej logiczny.

Zadanie mini

Która forma mówi o przyszłej czynności jako całości?

A. θα γράφω

B. θα γράψω

Odpowiedź:

B.

Rodzaj nadal ma znaczenie

Greka dawna i współczesna zachowują trzy rodzaje gramatyczne:

- męski;
- żeński;
- nijaki.

To oznacza, że wcześniejszy nawyk: **“patrz na rodzajnik”** nadal działa.

Rodzaj męski

Greka dawna: ὁ φίλος

Greka współczesna: ο φίλος

Znaczenie:
przyjaciel

Rodzaj żeński

Greka dawna: ἡ ζωή

Greka współczesna: η ζωή

Znaczenie:
życie

Rodzaj nijaki

Greka dawna: τὸ βιβλίον

Greka współczesna: το βιβλίο

Znaczenie:
książka

Co się zachowało?

- trzy rodzaje;
- obecność rodzajnika;
- zgodność rzeczownika z określeniami;
- zmienność końcówek;
- odmiana przez przypadki.

Co się uprościło?

System przypadków współczesnej greki jest mniej rozbudowany niż klasyczny.

W codziennym języku współczesnym najważniejsze są:

- mianownik;
- dopełniacz;
- biernik;
- wołacz.

Dawny celownik jako produktywny przypadek zanikł.

Praktyczna korzyść

Jeśli nauczyłeś się pytać:
jaki rodzaj? jaki przypadek?
jaka końcówka? ten sposób myślenia nadal działa.

Formy się zmieniły.
Logika fleksji nie zniknęła.

MĘSKI

ŻEŃSKI

NIJAKI

Minićwiczenie:

Porównaj: τὸ βιβλίον → το βιβλίο

Pytanie: Co pozostało?

rodzaj nijaki, rodzajnik, rdzeń βιβλι-
i ogólna funkcja rzeczownika.

Rodzajnik wciąż jest Twoim przewodnikiem

W części Agora rodzajnik był jedną z najważniejszych odpowiedzi gramatycznych.

W grece współczesnej nadal nią jest.

1 Mianownik liczby pojedynczej

	DAWNA	WSPÓŁCZESNA
rodzaj męski	ὁ	ο
rodzaj żeński	ἡ	η
rodzaj nijaki	τό	το

Zmienił się zapis diakrytyczny, ale podstawowy system pozostaje bardzo czytelny.

2 Przykłady

	DAWNA	WSPÓŁCZESNA
Dawna: ὁ φίλος		Współczesna: ο φίλος
Dawna: ἡ ἀγάπη		Współczesna: η ἀγάπη
Dawna: τὸ τέκνον		Współczesna: το παιδί / το τέκνο w innych rejestrach

3 Biernik współczesny

- τον φίλο = przyjaciela
- τη γυναίκα = kobietę
- το παιδί = dziecko

4 Dopełniacz

- του φίλου = przyjaciela
- της γυναίκας = kobiety
- του παιδιού = dziecka

5 Ten sam nawyk

Czytaj: **RODZAJNIK + RZECZOWNIK**

Nie: sam rzeczownik bez kontekstu.

Rodzajnik nadal podpowiada:

- rodzaj;
- liczbę;
- przypadek.

Minićwiczenie: Jaki przypadek sugeruje: του φίλου?

dopełniacz liczby pojedynczej.

Ten sam rdzeń, nowe otoczenie

TABELA PORÓWNAWCZA

1 Greka dawna: γράφω Współczesna: γράφω Znaczenie: piszę	dawniej → dziś	2 Dawna: ἀκούω Współczesna: ακούω Znaczenie: słucham / słyszę
3 Dawna: βλέπω Współczesna: βλέπω Znaczenie: widzę	dawniej → dziś	4 Dawna: λέγω Współczesna: λέω Znaczenie: mówię Współczesne λέω jest skróconą, zmienioną formą historycznej rodziny λέγω.
5 Dawna: ἔχω Współczesna: ἔχω Znaczenie: mam	dawniej → dziś	6 Dawna: μένω Współczesna: μένω Znaczenie: zostaję / mieszkam w zależności od kontekstu

Trzy typy ciągłości

- A. niemal identyczna: **γράφω** → **γράφω**
- B. brak dawnych znaków: **ἀκούω** → **ακούω**
- C. uproszczona forma: **λέγω** → **λέω**

Praktyczny test

Gdy widzisz nowoczesne:
ἔγραψα i znasz dawne:
ἔγραψα, nie zaczynasz
od zera.

Znajomość dawnych
rdzeni działa jak wcześniejsze
spotkanie z człowiekiem:
forma może się zmienić,
ale twarz pozostaje znajoma.

Mini ćwiczenie

Połącz: 1. **λέγω** → ? | 2. **ἀκούω** → ? | 3. **ἔχω** → ?

Odpowiedzi:

1. **λέω**   2. **ακούω**   3. **ἔχω**

Co naprawdę przetrwało?

1 Prawda czy fałsz

1. Greka współczesna używa całkowicie innego alfabetu niż dawna.
Odpowiedź: **Fałsz.**
2. Współczesna greka nadal ma trzy rodzaje.
Odpowiedź: **Prawda.**
3. Dawny celownik funkcjonuje dziś jako normalny, produktywny przypadek codziennego języka.
Odpowiedź: **Fałsz.**
4. Aspekt nadal jest bardzo ważny w czasowniku.
Odpowiedź: **Prawda.**
5. Wiele dawnych rdzeni czasownikowych istnieje nadal.
Odpowiedź: **Prawda.**

2 Dopasuj

γράφω → ?

ἔγραψα → ?

ὁ φίλος → ?

ἡ ζωή → ?

• ἔγραψα

• ἡ ζωή

• γράφω

• ο φίλος

Odpowiedź:

γράφω → γράφω

ἔγραψα → ἔγραψα

ὁ φίλος → ο φίλος

ἡ ζωή → ἡ ζωή

3 Wymień pięć rzeczy, które przetrwały

- alfabet;
- wiele rdzeni;
- trzy rodzaje;
- rodzajnik;
- aspekt;
- część słownictwa;
- logika odmiany.

4 Mini-refleksja

Dokończ: „Najbardziej zaskoczyło mnie, że...”

---

5 Samoocena

- ☐ **Aa** zauważyć ciągłość alfabetu;
- ☐ porównywać dawne i współczesne słowa;
- ☐ wskazać wspólne rdzenie;
- ☐ rozumieć rolę aspektu;
- ☐ zauważyć wspólne elementy fleksji.

Wiemy już, co przetrwało. Teraz najważniejsze pytanie brzmi:
co zmieniło się tak mocno, że trzeba nauczyć się nowego nawyku?

PRZETRWAŁO ✓

NASTĘPNIE: ZMieniło się →

MODUŁ 18

MOST:

Co zmieniło się między obiema ścieżkami

Wymowa, przypadki, czasownik i składnia po tysiącach lat zmian

Ten sam język nie oznacza identycznego systemu.

ή
τῷ
γράφειν
ἔγραψα

Δ
→
ZMIANA

η
στον
να γράψω
έγραψα

Te same litery nie zawsze brzmią tak samo

Alfabet pozostał bardzo podobny, ale wymowa zmieniała się stopniowo przez stulecia. Dlatego ten sam zapis może być odczytywany inaczej w grece klasycznej i współczesnej.

ZAPIS	DAWNIE	DZIŚ	
Η η	długa samogłoska ē w rekonstruowanej wymowie klasycznej	/i/	Przykład: μήτηρ — historycznie zawierała długie ē. Dzisiejsza η: wymawiana /i/.
Υ υ	samogłoska inna niż współczesne /i/	najczęściej /i/	
Ε ε	—	/i/	
Ο ο	—	/i/	
Β β	zbliżone do /b/	zbliżone do /v/	
Φ φ	spółgłoska przydechowa /p ^h /	/f/	
Χ χ	przydechowe /k ^h /	spółgłoska szczelinowa, której dokładna realizacja zależy od sąsiednich samogłosek	

Uwaga dydaktyczna: Nie przedstawiać wymowy dawnej jako absolutnie jednolitej w całej historii greki. Zawsze zaznaczyć, że chodzi o przybliżoną rekonstrukcję określonego okresu.

Pisownia zachowała historię.
Wymowa przeszła dalej.

Minićwiczenie:

Które zapisy we współczesnej grece mogą dawać dźwięk /i/?

η

ι

υ

ει

οι

Odpowiedź: wszystkie wymienione.

Celownik zniknął, ale jego funkcje nie

Greka dawna miała pięć podstawowych przypadków: mianownik, dopełniacz, celownik, biernik, wołacz. Współczesna greka używa produktywnie czterech: mianownika, dopełniacza, biernika, wołacza.

1

Dawny celownik:

τῷ φίλῳ

= przyjacielowi / z przyjacielem /
w określonych relacjach zależnie
od kontekstu

2

Współczesne „do przyjaciela /
przyjacielowi”:

στον φίλο

do / u / na przyjaciela
zależnie od czasownika
i konstrukcji

του φίλου

w funkcjach
dopełniaczowych

3

Daję mu

Greka dawna:

δίδωμι αὐτῷ

Greka współczesna:

του δίνω
„daję mu”

Funkcja odbiorcy pozostała,
ale została wyrażona inną formą.

4

W domu

Greka dawna:

ἐν τῇ οἰκίᾳ

Greka współczesna:

στο σπίτι
„w domu”

CELOWNIK DAWNY
↓
FUNKCJE ROZDZIELONE
↓
PRZYIMEK + BIERNIK /
ZAIMEK / DOPEŁNIACZ

στον φίλο

του φίλου

Mini ćwiczenie

Która konstrukcja współczesna
odpowiada podstawowemu
„w domu”?

Odpowiedź:
στο σπίτι.

Najważniejsza myśl:

Znika forma.
Nie znika potrzeba
wyrażania relacji.

Gdy system się
upraszcza, język
zwykle przenosi
informację do innych
elementów.

Jedna z największych zmian w greckim czasowniku

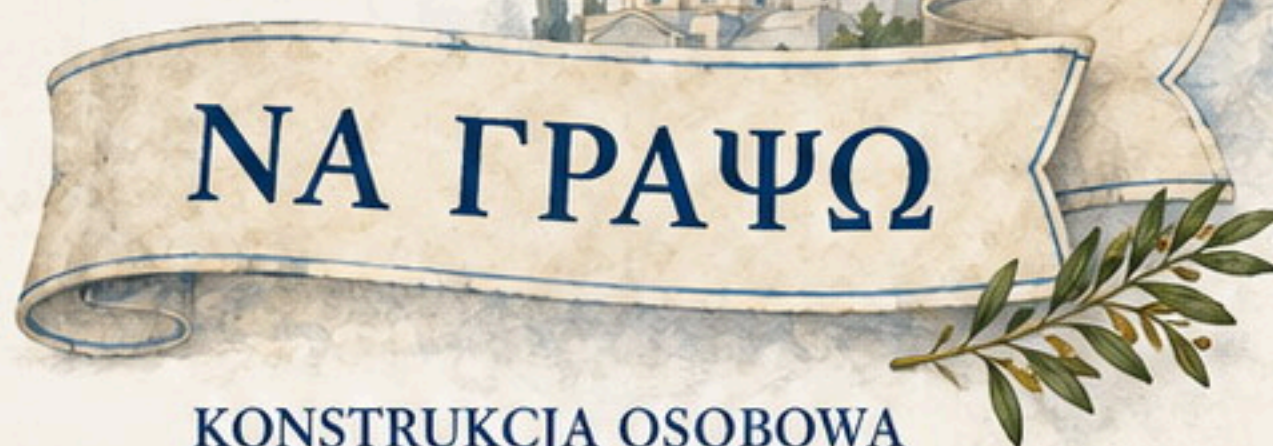
Greka dawna bardzo często korzystała z bezokolicznika. Współczesna greka nie ma już produktywnego bezokolicznika używanego w ten sam sposób.

Jego miejsce w wielu konstrukcjach zajęło:

να + forma czasownika

FORMA NIEOSOBOWA

KONSTRUKCJA OSOBOWA

1 Chcę pisać

GREKA DAWNA

θέλω γράφειν

GREKA WSPÓŁCZESNA

θέλω να γράφω /
θέλω να γράψω

Znaczenie zależnie od aspektu:
chcę pisać / chcę napisać

2 Mogę przyjść

GREKA DAWNA

Dawna konstrukcja:
czasownik + bezokolicznik
w odpowiednim kontekście.

GREKA WSPÓŁCZESNA

μπορώ να έρθω

3 Muszę pracować

GREKA DAWNA

χρή γράφειν

GREKA WSPÓŁCZESNA

πρέπει να δουλέψω

να stało się jednym z centralnych
elementów współczesnego systemu
czasownikowego.

4 Co zyskał język?

- osoba
- aspekt
- negacja
- zależność składniowa

θέλω να γράψεις

chcę, żebyś napisał

Zmiana nie nastąpiła jednego dnia.
Był to długi proces stopniowego
ograniczania bezokolicznika
i rozwoju konstrukcji zależnych.

Dawniej: **BEZOKOLICZNIK.**

Dziś: **να + CZASOWNIK OSOBOWY**

Która konstrukcja jest współczesna?

A. γράφειν

B. να γράψω

Odpowiedź: B.

Współczesne zdanie częściej opiera się na szyku i przyimkach

Greka dawna mogła w większym stopniu wykorzystywać końcówki do oznaczania relacji.

Współczesna greka nadal jest fleksyjna, ale częściej korzysta również z:

- przyimków;
- krótkich zaimków;
- bardziej regularnych konstrukcji;
- szyku jako dodatkowej podpowiedzi.

1 Dawna lokalizacja

GREKA DAWNA

ἐν τῇ πόλει
w mieście

WSPÓŁCZESNA

στην πόλη
w mieście

2 Dawny odbiorca

GREKA DAWNA

δίδωμι τῷ φίλῳ βιβλίον
daję książkę mojemu przyjacielowi

WSPÓŁCZESNA

δίνω ένα βιβλίο στον φίλο μου
daję książkę mojemu przyjacielowi

3 Krótki zaimek

WSPÓŁCZESNA

Μου το είπε.
Powiedział mi to.

Współczesne krótkie zaimki są niezwykle ważne w codziennym szyku zdania.

4 Elastyczność nadal istnieje

- nacisku;
- kontrastu;
- stylu.

Ale początkujący powinien najpierw opanować najbardziej neutralny wzorzec.

DAWNIE
więcej informacji
w końcówkach

VS

DZIŚ
końcówki + przyimki
+ zaimki + szyk

NEUTRALNY WZORZEC

PODMIOT + CZASOWNIK + DOPEŁNIENIE

Ο Νίκος διαβάζει το βιβλίο.

Nikos czyta książkę.

Mniej końcówek nie oznacza mniej gramatyki.
Informacja po prostu przeniosła się do innych miejsc.

Który element pokazuje miejsce w: στην πόλη?

Odpowiedź: konstrukcja σε + rodzajnik + rzeczownik.

To samo słowo może dziś znaczyć coś innego

Słowo może przetrwać tysiące lat i jednocześnie zmienić:

zakres znaczenia; rejestr; częstotliwość; typowe użycie.

1 λόγος

Dawniej:
słowo, wypowiedź,
rozumowanie, sens,
argument

Dziś:
słowo, przemówienie,
powód, mowa

Przykład:
Για ποιο λόγο;

Znaczenie:
Z jakiego powodu? / Dlaczego?

2 κόσμος

Dawniej:
porządek, ozdoba,
świat w rozwiniętych
użyciach

Dziś:
świat, ludzie, tłum

Przykład:
Έχει πολύ κόσμο.

Znaczenie:
Jest dużo ludzi.

3 σχολή

Dawniej:
czas wolny, zajęcie
intelektualne, szkoła
w dalszym rozwoju znaczenia

Dziś:
szkoła / wydział / uczelnia
zależnie od kontekstu

γραμματική

Dawniej: sztuka związana
z literami i tekstem

Dziś: gramatyka

Zasada bezpieczeństwa

- 1 wykorzystaj skojarzenie;
- 2 sprawdź zdanie;
- 3 potwierdź znaczenie w kontekście.

Nie rób: „znam dawny sens, więc współczesny musi być identyczny”.

Ciągłość formy ≠
identyczność znaczenia.

W zdaniu: Έχει πολύ κόσμο.

Czy κόσμος znaczy najnaturalniej „kosmos”?

Odpowiedź:

Nie. Tutaj oznacza „ludzi / dużo ludzi”.

Co zmieniło się najbardziej?

Ta strona zamyka moduł 18 i pomaga uporządkować najważniejsze zmiany.

DAWNIE		DZIŚ
A. celownik	→	1. został zastąpiony w wielu funkcjach przez $\nu\alpha$ + czasownik
B. bezokolicznik	→	2. zanikł jako produktywny przypadek
C. system akcentowania	→	3. przeszedł od systemu politonicznego do monotonicznego
D. wymowa β	→	4. współcześnie brzmi jak /v/
E. składnia	→	5. większą rolę pełnią przyimki i krótkie zaimki

1. Dopasuj zmianę

A. celownik	→	1. został zastąpiony w wielu funkcjach przez $\nu\alpha$ + czasownik
B. bezokolicznik	→	2. zanikł jako produktywny przypadek
C. system akcentowania	→	3. przeszedł od systemu politonicznego do monotonicznego
D. wymowa β	→	4. współcześnie brzmi jak /v/
E. składnia	→	5. większą rolę pełnią przyimki i krótkie zaimki

Odpowiedzi: A → 2, B → 1, C → 3, D → 4, E → 5

2. Dawniej czy dziś?

ἐν τῇ πόλει	→	greka dawna
στην πόλη	→	greka współczesna
γράφειν	→	greka dawna
να γράψω	→	greka współczesna
τῷ φίλῳ	→	greka dawna
στον φίλο	→	greka współczesna

3. Prawda czy fałsz

1. Greka współczesna nie ma przypadków —	Fałsz
2. Dawny celownik zanikł jako żywy, produktywny przypadek —	Prawda
3. Współczesna greka używa produktywnego bezokolicznika tak samo jak greka dawna —	Fałsz
4. Wymowa zmieniła się bardziej niż alfabet —	Prawda
5. To samo słowo zawsze zachowuje dokładnie to samo znaczenie przez tysiące lat —	Fałsz

4. Najważniejszy kontrast

DAWNA GREKA:

więcej informacji zakodowanej w końcówkach i formach

WSPÓŁCZESNA GREKA:

więcej konstrukcji analitycznych, przyimków, $\nu\alpha$, krótkich zaimków

5. Co zachować z obu ścieżek?

Z greki dawnej:

- patrzeć na strukturę
- rozpoznawanie rdzenia
- rozumienie aspektu
- czujność na przypadki.

Ze współczesnej:

- gotowe konstrukcje
- naturalny szyk
- $\nu\alpha$
- przyimki
- współczesna wymowa.

Nie uczysz się dwóch grek.
Uczysz się jednego języka
w dwóch momentach
jego historii.

Największa zmiana, którą zapamiętam, to...

Umiesz już patrzeć na grekę historycznie i praktycznie

PRZETRWAŁO

ALFABET

ten sam podstawowy system liter

RDZENIE

wiele dawnych form jest nadal rozpoznawalnych

RODZAJ

męski, żeński, nijaki

RODZAJNIK

nadal kluczowa wskazówka

ASPEKT

proces kontra całość
nadal ma ogromne znaczenie

SŁOWNICTWO

część słów przeszła przez wieki niemal bez zmian

ZMIENIŁO SIĘ

WYMOWA

duże przesunięcia fonetyczne

PRZYPADKI

zanik celownika jako żywego przypadku

BEZOKOLICZNIK

zastąpiony w wielu funkcjach przez $\nu\alpha$ + czasownik

AKCENTOWANIE

politoniczne → monotoniczne

SKŁADNIA

większa rola przyimków i konstrukcji analitycznych

ZNACZENIA

część słów zmieniła zakres użycia

JEDEN JĘZYK • DWIE DROGI.

Nie po to, by komplikować naukę.
Po to, by zobaczyć więcej.

Jak obie ścieżki pomagają sobie nawzajem?

AGORA pomaga Ci:

- widzieć formę
- rozpoznawać przypadki
- rozumieć aspekt
- zauważać rdzenie.

EGEA pomaga Ci:

- mówić
- słuchać
- czytać współczesne teksty
- budować automatyzm.

Razem: rozumiesz język głębiej i używasz go pewniej.

Jedno zdanie, dwie perspektywy

Dawna: γράφω

Współczesna: γράφω

Czy to dokładnie ten sam system? — Nie.

Czy to nadal ten sam język historycznie? — Tak.

Refleksja

Teraz rozpoznaję...

Teraz rozumiem, dlaczego...

Teraz potrafię...

MODUŁ 19

WYKREŚLANKI I POWTÓRKI NARASTAJĄCE

Nie ucz się jeszcze raz. Naucz się szybciej rozpoznawać.

Litery. Formy. Rdzenie. Frazy. Cały materiał wraca w krótkich, aktywnych zadaniach.

Ten moduł nie dodaje ciężkiej teorii.

Jego zadanie to: przypomnieć; zmusić do wydobywania z pamięci;
połączyć materiał; przyspieszyć rozpoznawanie.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Znajdź i rozpoznaj.
Trenuj oko i umysł.

ΜΝΗΜΗ

Przypomnij z pamięci.
Wydobądź, co znasz.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Powtarzaj mądrze.
Utrwalaj i przyspieszaj.

Znajdź litery, zanim znajdziesz słowa

W siatce znajdź i zaznacz wszystkie wystąpienia podanych liter.

Δ, Θ, Ξ, Ψ, Ω, Γ, Λ, Σ

Α	Δ	Μ	Ψ	Κ	Ω	Ρ
Θ	Ν	Λ	Α	Ξ	Γ	Σ
Π	Ω	Δ	Τ	Λ	Θ	Β
Ξ	Γ	Σ	Ψ	Α	Μ	Η
Λ	Ρ	Θ	Ω	Δ	Ξ	Κ
Σ	Ψ	Β	Γ	Ν	Λ	Ω
Δ	Α	Ξ	Θ	Σ	Ρ	Ψ

1

Zadanie 1:

Policz, ile razy występuje: Δ, Θ, Ψ

2

Zadanie 2:

Zakreśl wszystkie: Ξ

3

Zadanie 3:

Znajdź pary liter, które łatwo pomylić wzrokowo przy szybkim czytaniu.

Szybkie przypomnienie

Θ ≠ Ο

Ξ ≠ Ζ

Ψ ≠ Υ

Λ ≠ Α

Cel ukryty

Nie chodzi o zapamiętanie odpowiedzi. Chodzi o szybsze skanowanie greckiego tekstu.

Najpierw oko rozpoznaje literę,
Potem mózg rozpoznaje słowo.

Znajdź słownictwo greki dawnej

— Znajdź 8 słów. —

- ☐ ΛΟΓΟΣ
- ☐ ΘΕΟΣ
- ☐ ΦΙΛΟΣ
- ☐ ΖΩΗ
- ☐ ΦΩΣ
- ☐ ΚΟΣΜΟΣ
- ☐ ΑΝΘΡΩΠΟΣ
- ☐ ΓΡΑΦΩ

W wykreślanke używamy wielkich liter bez znaków diakrytycznych, aby ćwiczyć rozpoznawanie rdzenia.

Δ	Κ	Λ	Ο	Γ	Ο	Σ	Α	Ε	Μ	Ν	Τ
Η	Ψ	Θ	Ε	Ο	Σ	Β	Δ	Ζ	Χ	Ω	Ι
Φ	Ι	Λ	Ο	Σ	Γ	Κ	Λ	Ρ	Ε	Φ	Δ
Μ	Β	Τ	Υ	Ζ	Ω	Η	Π	Λ	Ψ	Κ	Μ
Π	Σ	Χ	Ν	Β	Φ	Ω	Σ	Α	Δ	Γ	Ο
Ω	Λ	Κ	Ο	Σ	Μ	Ο	Σ	Ε	Υ	Θ	Ρ
Α	Ν	Θ	Ρ	Ω	Π	Ο	Σ	Ζ	Κ	Β	Χ
Ψ	Ν	Τ	Γ	Ρ	Α	Φ	Ω	Λ	Μ	Π	Δ
Ε	Ρ	Υ	Α	Λ	Κ	Β	Ν	Ε	Τ	Φ	Λ
Χ	Θ	Μ	Ζ	Β	Π	Δ	Σ	Γ	Η	Ω	Κ
Κ	Λ	Ε	Μ	Ν	Τ	Υ	Φ	Χ	Β	Σ	Ρ
Π	Ω	Δ	Ζ	Η	Ψ	Κ	Λ	Μ	Ν	Τ	Υ

Tabela odpowiedzi

ΛΟΓΟΣ	słowo / wypowiedź / sens zależnie od kontekstu
ΘΕΟΣ	Bóg / bóg
ΦΙΛΟΣ	przyjaciół
ΖΩΗ	życie
ΦΩΣ	światło
ΚΟΣΜΟΣ	świat / porządek / ludzie zależnie od kontekstu
ΑΝΘΡΩΠΟΣ	człowiek
ΓΡΑΦΩ	piszę

Bonus

Które z tych słów przetrwały do greki współczesnej w bardzo podobnej formie?

praktycznie wszystkie zachowują rozpoznawalny rdzeń, a wiele z nich ma formę niemal identyczną.

Wykreślanke nie jest zabawą 'obok nauki'. Zmienia kształt słowa w coś, co oko zaczyna rozpoznawać automatycznie.

Znajdź słowa, których użyjesz w prawdziwej rozmowie

— SŁOWNICTWO W PRAKTYCE —

🔍 Szukaj:

ΣΠΙΤΙ

ΝΕΡΟ

ΛΙΜΑΝΙ

ΦΙΛΟΣ

ΚΑΦΕΣ

ΔΟΥΛΕΙΑ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Τ	Η	Λ	Ξ	Σ	Π	Ι	Τ	Ι	Ω	Β	Γ	Δ
Ζ	Ν	Ε	Ρ	Ο	Κ	Ξ	Μ	Π	Φ	Ψ	Η	Κ
Α	Ο	Θ	Λ	Ι	Μ	Α	Ν	Ι	Σ	Δ	Φ	Ο
Χ	Φ	Ι	Λ	Ο	Σ	Ρ	Τ	Ζ	Λ	Π	Ω	Β
Ρ	Ψ	Κ	Α	Φ	Ε	Σ	Β	Γ	Η	Θ	Μ	Λ
Δ	Υ	Ξ	Ω	Τ	Ι	Φ	Ν	Κ	Λ	Β	Σ	Δ
Ο	Ε	Δ	Ο	Υ	Λ	Ε	Ι	Α	Ρ	Μ	Τ	Ξ
Π	Λ	Ζ	Χ	Γ	Ψ	Θ	Η	Κ	Β	Ν	Ω	Σ
Ε	Ι	Σ	Ι	Τ	Η	Ρ	Ι	Ο	Μ	Φ	Κ	Ρ
Κ	Β	Π	Θ	Δ	Λ	Ξ	Ω	Σ	Ζ	Η	Γ	Τ
Ο	Ι	Κ	Ο	Γ	Ε	Ν	Ε	Ι	Α	Υ	Ψ	Ω
Μ	Σ	Λ	Φ	Θ	Ω	Β	Ζ	Κ	Δ	Ρ	Η	Ξ

1 ΣΠΙΤΙ = dom

Fraza:

Μένω σε ένα σπίτι.

2 ΝΕΡΟ = woda

Fraza:

Ένα νερό, παρακαλώ.

3 ΛΙΜΑΝΙ = port

Fraza:

Πού είναι το λιμάνι;

4 ΦΙΛΟΣ = przyjaciel

Fraza:

Είναι φίλος μου.

5 ΚΑΦΕΣ = kawa

Fraza:

Έναν καφέ, παρακαλώ.

6 ΔΟΥΛΕΙΑ = praca

Fraza:

Τι δουλειά κάνεις;

7 ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ = bilet

Fraza:

Ένα εισιτήριο, παρακαλώ.

8 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ = rodzina

Fraza:

Η οικογένειά μου.

Drugi poziom

Nie patrząc na listę, spróbuj powiedzieć po grecku:
dom; port; bilet; praca; rodzina.

1

2

3

4

5

.....

.....

.....

.....

.....

Słowo aktywne to nie tylko znaczenie.
To słowo, które potrafisz od razu
włożyć do zdania.

Rozpoznaj formę w trzy sekundy

Przy każdej grupie odpowiedz: **RODZAJ? PRZYPADEK? LICZBA?**

AGORA

EGEA

1	ὁ λόγος	Odpowiedź: męski / mianownik / liczba pojedyncza
2	τοῦ λόγου	Odpowiedź: męski / dopełniacz / liczba pojedyncza
3	τὸν λόγον	Odpowiedź: męski / biernik / liczba pojedyncza
4	ἡ ζωή	Odpowiedź: żeński / mianownik / liczba pojedyncza
5	τῆς ζωῆς	Odpowiedź: żeński / dopełniacz / liczba pojedyncza
6	τὸ φῶς	Odpowiedź: nijaki / mianownik lub biernik / liczba pojedyncza — funkcję rozstrzyga zdanie

	ο φίλος	męski / mianownik / l.poj.
	του φίλου	męski / dopełniacz / l.poj.
	τον φίλο	męski / biernik / l.poj.
	η γυναίκα	żeński / mianownik / l.poj.
	της γυναίκας	żeński / dopełniacz / l.poj.

Wniosek

Rodzajnik nadal daje ogromną część odpowiedzi.

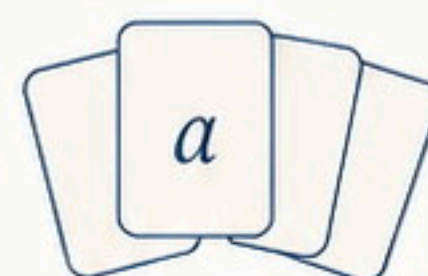

Najpierw rodzajnik. Potem końcówka. Dopiero potem reszta zdania.

Mini-test szybkości:

Ustaw minutnik na 60 sekund i spróbuj
rozpoznać wszystkie 11 form bez zaglądania do odpowiedzi.

Proces, całość czy przyszłość?

DAWNIE

DZIŚ

	1. Greka dawna	2. Greka współczesna
PROCES	γράφω proces / praesens	γράφω piszę / proces θα γράφω będę pisać / przyszły proces να γράφω forma zależna o perspektywie procesowej / powtarzalnej
CAŁOŚĆ	ἔγραψα całość / aoryst	έγραψα napisałem / całość przeszła θα γράψω napiszę / przyszła całość να γράψω forma zależna o perspektywie całościowej

3 Wybierz

Napiszę e-mail jutro.

A. Θα γράφω ένα email αύριο.

B. Θα γράψω ένα email αύριο.

✓ Odpowiedź: B.

4 Wybierz

Lubię czytać wieczorem.

Μου αρέσει να _____ το βράδυ.

✓ Odpowiedź: διαβάζω

5 Most

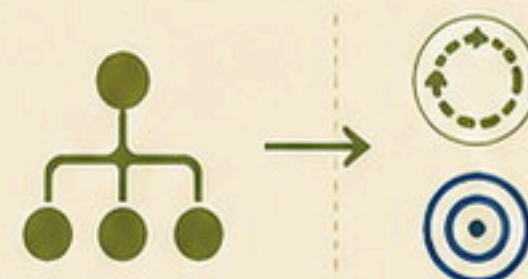
ἔγραψα ↔ έγραψα

Co się zachowało?

✓ Odpowiedź: rdzeń, augment i podstawowa aorystowa perspektywa.

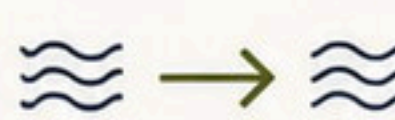
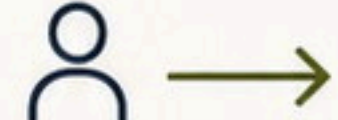

Nie ucz się każdej formy jako osobnego słowa.
Rozpoznawaj rodzinę + aspekt.

Jedno małe słowo może zmienić całą relację

ἐν w (wewnątrz)	εἰς do / ku (kierunek wewnątrz)	διά przez / za pośrednictwem	ἀπό z / od (kierunek na zewnątrz)	για dla / do / w sprawie (kierunek celu)

1 Greka dawna

ἐν ἐν + celownik = w.
Przykład: ἐν τῇ πόλει = w mieście.

εἰς εἰς + biernik = do / ku.
Przykład: εἰς τὸν κόσμον = na świat / do świata.

διά διά + dopełniacz = przez / za pośrednictwem.
Przykład: δι' αὐτοῦ = przez niego.

2 Greka współczesna

σε σε = w / do / na zależnie od kontekstu.
στο σπίτι = w domu.
στην Αθήνα = w Atenach / do Aten zależnie od czasownika.

ἀπό ἀπό = z / od.
ἀπό την Πολωνία = z Polski.

για για = dla / do / w sprawie.
εισιτήριο για την Αθήνα = bilet do Aten.

3 Dopasuj

ἐν → ?

εἰς → ?

ἀπό → ?

σε → ?

για → ?

w / do-ku / z-od / w-do-na / dla-do-w sprawie

4 Wybierz właściwe

1 Είμαι _____ την Πολωνία.
Odpowiedź: **ἀπό** _____

2 Μένω _____ Αθήνα.
Odpowiedź: **στην** _____

5 Most

Dawna lokalizacja:
ἐν τῇ πόλει
(w mieście)

Współczesna:
στην πόλη
(w mieście)

→ relacja pozostała, sposób wyrażania się zmienił. ←

Przypomnienie: nigdy nie ucz się samotnie.

Ucz się: **PRZYIMEK + KONSTRUKCJA + PRZYKŁAD.**

20 sekund na odpowiedź – reaguj automatycznie

Czytaj sytuację po polsku. Powiedz grecką frazę **zanim** spojrzysz na odpowiedź.

1

Cześć!

Γεια σου!

2

Dzień dobry / witam
formalnie.

Γεια σας!

3

Jak masz na imię?

Πώς σε λένε;

4

Mam na imię Anna.

Με λένε Άννα.

5

Skąd jesteś?

Από πού είσαι;

6

Jestem z Polski.

Είμαι από την Πολωνία.

7

Gdzie mieszkasz?

Πού μένεις;

8

Gdzie jest port?

Πού είναι το λιμάνι;

9

Proszę iść prosto.

Πηγαίνετε ευθεία.

10

Proszę skręcić w prawo.

Στρίψτε δεξιά.

11

Jeden bilet, proszę.

Ένα εισιτήριο, παρακαλώ.

12

Ile to kosztuje?

Πόσο κάνει;

13

Poproszę kawę.

Έναν καφέ, παρακαλώ.

14

Poproszę rachunek.

Τον λογαριασμό, παρακαλώ.

15

Czy mogę zapłacić kartą?

Μπορώ να πληρώσω με κάρτα;

RUNDA 2:

Powtórz jeszcze raz, ale tym razem masz maksymalnie **3 sekundy** na każdą frazę.

RUNDA 3:

Zakryj greckie odpowiedzi i wykonaj całość ustnie.

Automatyzm nie bierze się z czytania.

Bierze się z szybkiego wydobywania odpowiedzi z pamięci.

3 sekundy

Zobacz rdzeń, zanim sprawdzisz słownik

Przeczytaj słowo. Zaznacz rdzeń, który już znasz. Dopiero potem spróbuj odgadnąć znaczenie.

βιολογία

Rozpoznajesz: βιο- + -λογία

Wniosek: biologia

γεωγραφία

Rozpoznajesz: γεω- + -γραφία

Wniosek: geografia

ψυχολογία

Rozpoznajesz: ψυχο- + -λογία

Wniosek: psychologia

δημοκρατία

Rozpoznajesz: δημο- + -κρατία

Wniosek: demokracja

τηλέφωνο

Rozpoznajesz: τηλε- + φων-

Wniosek: telefon

μικροσκόπιο

Rozpoznajesz: μικρο- + σκοπ-

Wniosek: mikroskop

Znajdź wspólną rodzinę

γράφω / γραφή /
γραφία / γραφικός

Jaki rdzeń powtarza się
w tych słowach?

.....γραφ-

Polski most

βίος	→	biologia
γράφω	→	grafika
δῆμος	→	demokracja
ψυχή	→	psychologia
ἄνθρωπος	→	antropologia

Uwaga

Podobieństwo to hipoteza, nie dowód.

1. zauważ rdzeń;
2. zgadnij;
3. sprawdź kontekst;
4. dopiero wtedy zapamiętaj.

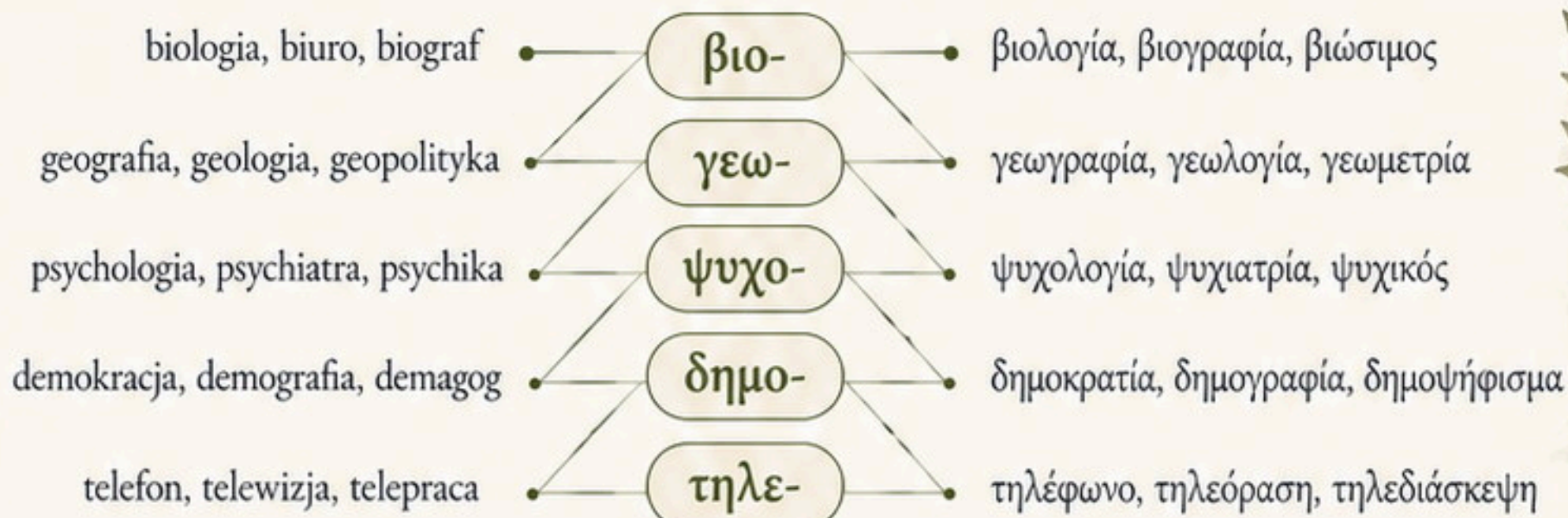
“

Dobry czytelnik nie pyta tylko: ‘Co znaczy to słowo?’

Pyta również: ‘Co już w nim rozpoznaję?’

MAPA RDZENI

Co najprawdopodobniej łączy: γραφή, γραφικός, φωτογραφία?

rdzeń γραφ-, związany z pisanem, zapisem lub przedstawianiem.

Najpierw struktura – niezależnie od epoki

AGORA

ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν.

KROK 1: Znajdź czasownik.
Odpowiedź: ἦν

KROK 2: Znajdź podmiot.
Odpowiedź: ζωὴ

KROK 3: Znajdź konstrukcję
przyimkową.
Odpowiedź: ἐν αὐτῷ

KROK 4: Zbuduj sens.
Odpowiedź: W nim było życie.

EGEA

Στο σπίτι μένει μια
οικογένεια.

KROK 1: Znajdź czasownik.
Odpowiedź: μένει

KROK 2: Znajdź podmiot.
Odpowiedź: μια οικογένεια

KROK 3: Znajdź informację
o miejscu.
Odpowiedź: στο σπίτι

KROK 4: Zbuduj sens.
Odpowiedź: W domu mieszka rodzina.

Co jest wspólne?

- szukasz czasownika;
- szukasz podmiotu;
- zauważasz konstrukcję miejsca;
- dopiero potem tłumaczysz.

Co jest inne?

Dawna: ἐν + celownik

Współczesna: σε + biernik w formie στο

Epoka się zmienia.

Dobra metoda czytania pozostaje zaskakująco podobna.

Dlaczego nie warto zaczynać od tłumaczenia słowo po słowie?

Bo naturalny sens wynika z relacji między elementami, nie z samej kolejności słownika.

20 pytań z całej drogi

Odpowiedz bez zaglądania do wcześniejszych modułów.

ALFABET I AGORA

- 1 Jak nazywa się końcowa forma sigma?
Odpowiedź: ς
- 2 Co oznacza λόγος?
Odpowiedź: słowo / wypowiedź / sens / powód
zależnie od kontekstu
- 3 Jaki przypadek ma τῷ λόγῳ?
Odpowiedź: celownik
- 4 Co sygnalizuje ἵνα w grece dawnej?
Odpowiedź: często cel i konstrukcję z coniunctivus
- 5 Co oznacza ἐγένετο?
Odpowiedź: stał się / wydarzył się / powstał
zależnie od kontekstu; aoryst od γίνομαι

EGEA

- 6 Jak powiesz 'Cześć!' nieformalnie?
Odpowiedź: Γεια σου!
- 7 Jak zapytasz "Skąd jesteś?"
Odpowiedź: Από πού είσαι;
- 8 Jak powiesz "Jestem z Polski?"
Odpowiedź: Είμαι από την Πολωνία.
- 9 Jak zapytasz o drogę do portu?
Odpowiedź: Πού είναι το λιμάνι; /
Πώς πάω στο λιμάνι;
- 10 Jak poprosisz o jeden bilet?
Odpowiedź: Ένα εισιτήριο, παρακαλώ.

CZYTANIE

- 11 Jak powiesz "Rachunek, proszę?"
Odpowiedź: Τον λογαριασμό, παρακαλώ.
- 12 Co oznacza θα?
Odpowiedź: sygnalizuje przyszłość
- 13 Jaka jest podstawowa różnica: θα γράφω / θα γράψω?
Odpowiedź: proces / całość
- 14 Co często wprowadza που?
Odpowiedź: zdanie względne / dodatkowy opis
- 15 Co oznacza αν?
Odpowiedź: jeśli

MOSTY I RDZENIE

- 16 Co oznacza bio-?
Odpowiedź: życie
- 17 Co oznacza -grafia?
Odpowiedź: zapis / opis / przedstawienie
- 18 Co stało się z dawnym celownikiem?
Odpowiedź: zanikł jako produktywny przypadek
- 19 Co przejęło wiele funkcji bezokolicznika?
Odpowiedź: να + czasownik
- 20 Jaki jest najważniejszy nawyk czytelnicy z całego kursu?
Odpowiedź: najpierw struktura i funkcja,
potem tłumaczenie.

- 17–20: bardzo mocna baza
- 13–16: dobra baza, wróć do zaznaczonych tematów
- 9–12: powtórz moduły pomostowe i praktyczne
- 0–8: wróć spokojnie do modułów podstawowych — bez pośpiechu

Test nie służy ocenie.

Służy wskazaniu, gdzie kolejna powtórka da największy efekt.

Co już naprawdę zostało w pamięci?

1 Zaznacz poziom pewności:

pewnie

potrzebuję
krótkiej powtórkiwracam
do podstaw

1	ALFABET	☐	☐	☐
2	PRZYPADKI	☐	☐	☐
3	CZASOWNIK DAWNY	☐	☐	☐
4	LEKTURA JANA	☐	☐	☐
5	ROZMOWA WSPÓŁCZESNA	☐	☐	☐
6	PODRÓŻE	☐	☐	☐
7	RESTAURACJE	☐	☐	☐
8	CZYTANIE B1-B2	☐	☐	☐
9	RDZENIE	☐	☐	☐
10	MOSTY DAWNIE ↔ DZIŚ	☐	☐	☐

2 Zasada inteligentnej powtórki:

Nie powtarzaj wszystkiego jednakowo.

Priorytet 1:

rzeczy, których nie
potrafisz odtworzyć
bez podpowiedzi.

Priorytet 2:

rzeczy, które
rozpoznajesz, ale
nie potrafisz użyć.

Priorytet 3:

rzeczy, które już
umiesz — tylko
krótka kontrola.

3 Twój plan:

Najpierw powtórzę: .....

Potem: .....

Na końcu: .....

4 Jedna rzecz z Agory:

Wpisz formę lub konstrukcję, którą
chcesz zachować aktywnie.

5 Jedna rzecz z Egei:

Wpisz frazę, której chcesz
używać automatycznie.

Dobra powtórka nie oznacza: 'jeszcze raz wszystko'.
Oznacza: 'wróć dokładnie tam, gdzie pamięć jest najsłabsza'.

MODUŁ 20

KLUCZ, PLAN NAUKI I ZAMKNIĘCIE

Jak zamienić ten materiał w trwałą umiejętność

Nie kończ nauki na ostatniej stronie.
Zbuduj system, do którego naprawdę będziesz wracać.

Na końcu otrzymujesz:

- sposób korzystania z klucza;
- plan powtórek;
- plan 30 dni;
- mapę dalszej drogi;
- końcową checklistę kompetencji.

Klucz ma pomagać, nie zastępować myślenia

Najwięcej uczysz się nie wtedy, gdy widzisz poprawną odpowiedź.

Najwięcej uczysz się wtedy, gdy; **1.** próbujesz sam; **2.** sprawdzasz;

3. zauważasz różnicę; **4.** poprawiasz; **5.** próbujesz ponownie bez podpowiedzi.

1 Procedura 5 kroków

KROK 1:

Odpowiedz bez zaglądania.

KROK 2:

Sprawdź rozwiązanie.

KROK 3:

Jeśli odpowiedź była błędna, nazwij przyczynę.

Czy pomyliłeś: słowo? formę? przypadek? aspekt? szyk? przyimek?

KROK 4:

Napisz poprawną odpowiedź samodzielnie.

KROK 5:

Wróć do tego samego zadania następnego dnia.

2 Kod błędów

S = słownictwo

G = gramatyka

A = aspekt

P = przypadek / przyimek

R = rozumienie tekstu

W = wymowa / zapis

3 Przykład

Twoja odpowiedź:

*Είμαι στην Πολωνία.

gdy chciałeś powiedzieć: 'Jestem z Polski.'

Poprawnie: Είμαι από την Πολωνία.

Kod: **P** = przyimek

Wniosek: Nie musisz powtarzać całego modułu. Musisz powtórzyć konstrukcję **από + miejsce pochodzenia**.

MINI ĆWICZENIE

Jeśli mylisz **θα γράφω** z **θα γράψω**, jaki kod najlepiej zastosować?

A — aspekt.

“

Błąd nie mówi:

‘nie umiem greckiego’.

Błąd mówi:

‘ten jeden element potrzebuje jeszcze jednej dobrej powtórki’.

”

Powtarzaj mniej, ale we właściwym momencie

Jedna długa powtórka po miesiącu jest zwykle mniej skuteczna niż kilka krótkich powrotów rozłożonych w czasie.

1 → 3 → 7 → 14 → 30

PO 1 DNIU

5–10 minut

Cel: odtwórz najważniejsze elementy bez patrzenia.

PO 3 DNIACH

10 minut

Cel: wróć tylko do błędów.

PO 7 DNIACH

15 minut

Cel: połącz kilka tematów.

PO 14 DNIACH

15–20 minut

Cel: wykonaj test mieszany.

PO 30 DNIACH

20–30 minut

Cel: sprawdź, co nadal potrafisz bez podpowiedzi.

1 Co powtarzać?

Nie całe strony. Powtarzaj:

⋯ 5 fraz

Σ 5 form

ΑΩ 5 słów

📖 1 krótki tekst

👥 1 mini-dialog

2 Przykład Agory

Dzień 1:
rodzajniki

Dzień 3:
przypadki

Dzień 7: aoryst + praesens

Dzień 14: krótkie zdanie z Jana

Dzień 30: pełna analiza bez podpowiedzi

3 Przykład Egei

Dzień 1: Γεια σου / Πώς σε λένε /
Από πού είσαι

Dzień 3: podróż

Dzień 7: restauracja

Dzień 14: opis dnia

Dzień 30: 5-minutowa symulacja rozmowy

Powtórka działa najlepiej,
gdy musisz coś **WYDOBYĆ** z pamięci,
a nie tylko przeczytać ponownie.

30 dni po ukończeniu – plan utrzymania greki

15–20 minut dziennie wystarczy, jeśli pracujesz regularnie.

TYDZIEŃ 1 — UTRWALENIE PODSTAW

1

alfabet +
10 rdzeni

2

rodzajnik +
przypadki

3

praesens +
aoryst

4

powitania +
przedstawianie
się

5

rodzina +
dom

6

podróże +
kierunki

7

krótki test
mieszany

TYDZIEŃ 2 — UŻYCIE

8

restauracja

9

zakupy

10

opis dnia

11

godziny +
dni tygodnia

12

5-minutowa
rozmowa
z samym sobą
po grecku

13

czytanie
krótkiej
wiadomości

14

powtórka
błędów

TYDZIEŃ 3 — CZYTANIE I MOSTY

15

Jan — analiza
jednego
krótkiego
zdania

16

να / θα /
που / αν

17

aspekt
dawniej
i dziś

18

rdzenie
w polszczyźnie

19

tekst B1

20

piosenka lub
autorski tekst
piosenkowy

21

test
bez notatek

TYDZIEŃ 4 — AUTOMATYZM

22

20 fraz
komunikacyjnych

23

10
czasowników

24

10
rzeczowników +
rodzajniki

25

3
mini-dialogi

26

1 tekst dawny +
1 współczesny

27

wykreślanek +
rdzenie

28

symulacja
podróży

29

wielki test

30

samoocena i wybór dalszej ścieżki

Ważne:

Jeśli opuścisz dzień:
nie nadrabiaj dwóch sesji
następnego dnia.
Po prostu kontynuuj.

Regularność wygrywa z intensywnością.

Co dalej?

Wybierz kierunek, nie zaczynaj od zera

ŚCIEŻKA 1 CHCĘ CZYTAĆ GREKĘ DAWNĄ

Skup się na: przypadkach;
czasowniku; imiesłowach;
składni; regularnej lekturze
krótkich tekstów.

Cel: analizować 3–5 zdań
dziennie bez natychmiastowego
tłumaczenia.

ŚCIEŻKA 2 CHCĘ MÓWIĆ PO GRECKU

Skup się na: gotowych frazach;
słuchaniu; wymowie;
automatycznych odpowiedziach;
regularnych rozmowach.

Cel: 5 minut rozmowy o sobie,
rodzinie, dniu i podróży.

ŚCIEŻKA 3 CHCĘ CZYTAĆ WSPÓŁCZESNE TEKSTY

Skup się na: να / θα / που / αν;
czasach przeszłych; łącznikach;
słownictwie tematycznym;
tekstach B1–B2.

Cel: 1 krótki artykuł dziennie
z maksymalnie 5 sprawdzeniami
w słowniku.

ŚCIEŻKA 4 CHCĘ ROZUMIEĆ HISTORIĘ JĘZYKA

Skup się na: porównywaniu form;
etymologii; zmianach wymowy;
rozwoju składni; wspólnych
rdzeniach.

Cel: tworzyć własne pary:
DAWNIE ↔ DZIŚ.

ŚCIEŻKA 5 CHCĘ WSZYSTKIEGO PO TROCHU

Plan: 2 dni Agora / 2 dni Egea /
1 dzień czytanie / 1 dzień słownictwo /
1 dzień lekka powtórka

Nie rób wszystkiego naraz

Wybierz jeden główny cel na 4 tygodnie.
Pozostałe ścieżki utrzymuj tylko
w krótkiej powtórce.

Dalszy rozwój nie wymaga
kolejnego początku.
Wymaga kierunku.

Jeden język. Dwie drogi. Teraz obie są otwarte.

Na początku greckie litery mogły wyglądać jak osobny świat.
Potem zaczęły tworzyć słowa. Słowa zaczęły tworzyć zdania. Zdania zaczęły odsłaniać strukturę. A dwie pozornie odległe ścieżki zaczęły się ze sobą łączyć. Agora nauczyła Cię patrzeć głębiej: na formę, przypadek, aspekt, składnię i tekst. Egea nauczyła Cię używać języka: w rozmowie, podróży, domu, pracy, restauracji i podczas czytania współczesnej greki.

Most między nimi pokazał coś jeszcze ważniejszego: język może zmienić się ogromnie i nadal zachować własną ciągłość.

Co już potrafisz?

- czytać alfabet;
- rozpoznawać podstawowe formy greki dawnej;
- analizować proste zdania;
- rozumieć rolę przypadków i aspektu;
- wejść w krótką lekturę tekstu dawnego;
- przedstawić się po grecku;
- mówić o rodzinie, domu i pracy;
- pytać o drogę;
- kupić bilet;
- zrobić zakupy;
- zamówić posiłek;
- czytać podstawowe współczesne teksty;
- rozpoznawać greckie rdzenie;
- zauważać ciągłość między dawną a współczesną greką.

Twój następny krok

Nie zamykaj tej książki z myślą: 'skończyłem'.
Zamknij ją z pytaniem: 'Której drogi chcę teraz używać częściej?'

Wybierz jedną: **AGORA** lub **EGEA**
i przez najbliższe 30 dni poświęć jej
kilka minut każdego dnia.

Ἡ ἀρχή ἐγένε.

Początek został zrobiony.

Naturalniej: Najważniejsze — zacząłeś.

GRECKI DELTA

JEDEN JĘZYK • DWIE DROGI